LATVIJA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 58 (402)
Trešdien, 1950. g. 2. augustā
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galvenā redaktora vietnieks M. Culītis. Redaktori: A. Bolšteins, J. Jūrabsons, E. Kiselis, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, tālr. Schw. Gmünd 2159

Sācies viskritiskākais mēnesis

JAKOBS MAĻIKS PĒKŠŅI ATGRIEZIES DROŠĪBAS PADOMĒ UN UZŅĒMIES PREZIDĒŠANU — VAI PADOMJU SAVIENĪBA VĒLAS SADARBOTIES VAI DARBU JAUKT — BĪSTAMĀS VETO TIESĪBAS

Lēksaksesā (E). — Blakus Korejas notikumiem amerikāņu un britu preses slejās kopā pagājušās nedēļas beigām pildā gan ziņojumi, gan komentāri par jauno Padomju savienības manevri. Kā zināms, pagājušās nedēļas beigās Apvienoto nāciju ģenerālsekretāram Trigvem Lī piezvanīja kāds Padomju delegācijas loceklis un paziņoja, ka, sākot ar 1. augustu, Drošības padomes sēdēs atkal piedalīsies Jakobs Maļiks. Sarunas turpinājumā Trigvem Lī paskaidrots, ka Maļiks uzņemsies arī prezidēšanu. Šī īsā telefoniskā saruna Apvienoto nāciju aprindās radīja īstu sensāciju. Neviens negaidīja, ka Padomju savienība pēkšņi grozīs savu lēmumu un atkal piedalīsies starptautiskajā forumā. Jakobs Maļiks Drošības padomi atstāja apm. pirms 7 mēnešiem, kad tika noraidīts viņa priekšlikums nacionālās Ķīnas vietā aicināt komūnistisko Ķīnu. Kopš tā laika Padomju savienība boikotējusi visus Apvienoto nāciju iestādījumus, pat ne sevišķi nozīmīgās techniskās komisijas. Dabiski, ka ar Jakoba Maļika paziņojumu tagad nodarbojas ne vien prese, bet arī visas Drošības padomes locekles. Vašingtonā pirmā reakcija bija skeptiska. Kāds ārlietu ministrijas pārstāvis preses konferencē paskaidroja, ka Savienotās valstis par Padomju savienības atgriešanos Drošības padomē nav ne pārsteigtas, ne iepriecinātas. Viss atkarāsies no tā, ko Padomju savienība ar šo soli īsti domā — vai tā nāk, lai sadarbotos, vai tāpēc, lai darbu jauktu. Līdzīgi Maļika atgriešanos komentē arī Londonas un Parīzes preses.

Lai gan oficiālajos komentāros līdz šim vēl nav pavīdējušas sevišķas bažas, ka Padomju savienības atgriešanās Drošības padomē varētu nozīmēt jaunu draudu pasaules mieram, kāds Apvienoto nāciju loceklis burtiski pateica: „Maļiks atgriezās tāpēc, lai jaunas komūnistu agresijas gadījumā paralizētu Drošības padomes darbu.“ Šīs bažas nav bez pamata. Kā zināms, visām piecām Drošības padomes patstāvīgajām dalībniecēm (ASV, Lielbritānijai, Francijai, Ķīnai un Padomju savienībai) ir veto tiesības. Var iedomāties, kāds chaoss rastos pasaulē, ja kaut kur komūnisti sāktu ofensīvu, bet Jakobs Maļiks ar savām veto tiesībām aizliegtu Apvienotajām nācijām pret to reaģēt.

Padomju savienība Drošības padomē prezidēs 4 nedēļas, tas ir visu augustu. Bet šo mēnesi informētas politiskas un militārās aprindas uzskata par vienu no kritiskākajiem. Jau Korejas dēļ vien brīvajām nācijām būs jāpieliek lielas pūles, lai saglabātu stabilitāti. Komūnistu ofensīva tur turpinās, un ziemeļkorejieši amerikāņu divīzijas saspiež arvien šaurākā telpā. Lai gan Maļiks vēstures ratu vairs nevarēs pagriezt atpakaļ un anullēt Drošības padomes

(Turpinājums 8. lpp.)

Karalis Leopolds atteicies no troņa

Brisele (ls). — Beļģijas karalis Leopolds, kura atgriešanās sašķēla beļģu tautu divās naidīgās daļās, un noveda šo zemi gandrīz līdz pilsoņu karam, beidzot pirmdienas vakarā uz laiku atteicies no troņa. Savas karaļa pilnvaras viņš pagaidām nodod troņprincim Boduēnām. 1951. gada 7. septembrī, kad troņprincis kļūs 21 gadu vecs karalis Leopolds atteiksies no troņa uz visiem laikiem. Trīs lielo Beļģijas partiju — kristīgo sociālistu, sociālistu un liberāļu — pārstāvji pēc 24 stundu ilgām apspriedēm beidzot vienojušies par šo kompromisu. Līdz minētajam datumam karalis Leopolds joprojām pildīs valsts galvas funkcijas, bet karaliskās pilnvaras būs uzticētas princim Boduēnam.

Komūnisti runā par mieru, bet slepkavo cilvēkus

LIELBRITĀNIJAS PREMJĒRA ETLIJA RADIO RUNA TAUTAI UN IMPERIJAI

Londona (D). — Svētdienas vakarā Lielbritānijas premjērs Klements Etlijs teica radio runu britu tautai un imperijai, apcerot pašreizējo politisko saspīlējumu un motivējot valdības lēmumu par ierobežojumiem un bruņošanās programmu. Jau runas sākumā Etlijs aicināja britu tautu pareizi izprast pašreizējo draudīgo stāvokli un atteikties no pieciešamām ērtībām, lai īstajā brīdī varētu stāties pretī eventuālajai agresijai. Premjērs lūdza brīvprātīgos iestāties armijā, flotē un aviācijā un aicināja arodbiedrības atteikties no streikiem. „Ja mēs nebūtu stājušies komūnistiem pretī Korejā, tie varētu sākt agresijas arī citās vietās, tā radot trešo pasaules karu,“ sacīja Etlijs. Premjērs tālāk norādīja, ka britu spēki aizstāv brīvību Malajā, Burmā, Tālajos un Tuvajos austrumos un citur. „Vienalga, vai komūnisti uzbrūk Korejā, Malajā, vai tie iznīcina brīvību Čechoslovakijā vai Polijā, tie vienmēr darbojas ar mērķi uzspiest visai pasaulei savu tirranijas zīmogu,“ sacīja Etlijs. Viņš nožēloja, ka liela daļa budžeta līdzekļu tagad būs jādod armijai un bruņošanās programmas reālizēšanai. „Bet es jūs visus brīdinu — neaizmirstiet ienaidnieku un neaizmirstiet Padomju savienību, kuras rīcībā ir lielākā armija pasaulē. Komūnisti runā par brīvību, bet tai pašā laikā slepkavo cilvēkus, viņi runā par mieru bet atbalsta agresorus,“ runu beidzot, sacīja Etlijs.

SAVIENOTAJĀS VALSTĪS APCIETINĀTI JAUNI ATOMSPIEGI

Vašingtona (E). — ASV tieslietu ministrija oficiāli ziņo, ka Savienotajās valstīs apcietināti divi jauni atomspiegi, kas sadarbojušies ar notiesāto Fuksu. Viens no apcietinātajiem ir inženieris Abrahams Brosmens un viņa sekretāre Miriama Moskovice. Abi atomspiegi atzinušies, ka sadarbojušies ar Hariju Goldu un nodevuši Padomju savienībai svarīgus atombumbas noslēpumus.

Ģenerālis Mekarturs ieradies Formozā

Tokio (D). — BBC ziņo, ka pirmdien speciālā lidmašīnā no Tokio uz Formozu devās ģenerālis Mekartūrs. Viņu pavada amerikāņu 7. flotes komandieris, kā arī aviācijas un sauszemes karaspēka speciālisti. Ģenerālis Mekartūrs vēlas apspriesties ar Maršalu Čangkaišeku par stratēģiski svarīgās salas aizsardzību pret komūnistu invāziju. Pēc prezidenta Trūmena deklarācijas, ka ASV flote aizsargās Formozu, Vašingtona tagad ievērojami aktīvizējusi savu politiku nacionālajā Ķīnā. Lai uzturētu ciešas attieksmes ar Čangkaišeku, ārlietu ministrija par ASV sūtni Taipejā iecēlusi līdzšinējo amerikāņu ģenerālkonsulu Honkongā Rankinu. Jaunos pienākumus viņš uzņemsies jau tuvāko dienu laikā. Par ASV flotes atašeju turpat Taipejā iecelts kontradmirālis Džerets. Maršala Čangkaišeka galvenā mītne ziņo, ka nacionālās Ķīnas aviācija nogremdējusi vai bojājusi 150 komūnistu džonkas.

Maskavas jaunās pavēles Rietumeiropas komūnistiem

Londona (fm). — Nesenajā dažādu valstu komūnistu partiju pārstāvju sanāksmē Berlīnē Rietumeiropas komūnistu vadītājiem nodotas jaunas Maskavas instrukcijas partijas turpmākai darbībai Francijā, Itālijā, Anglijā, Beļģijā, Holandē, Luksemburgā un Rietumvācijā, — ziņo Daily Mail korespondents, atsaucoties uz vārdā nenominētiem avotiem, kurus apzīmē par pilnīgi neapšaubāmiem.

Maskavas instrukcija aptver sešus galvenos punktus: 1) visiem līdzekļiem padziļināt uzskatu plaisa starp ASV un Lielbritāniju Formozas jautājumā. 2) Vēl jāpastiprina šovasar Eiropā pasāktā „miera kampaņa“, kuras uzdevums ir radīt noskaņojumu pret karu un reizē iespaidu, it kā Padomju savienība ir tā, kas vēlas mieru. 3) Jāintensivizē kampaņa par atombumbas aizliegumu. Jo lielākus [illegible] domā komūnisti, [illegible] būtu ASV šo ieroci [illegible] gadījumā izmantot. Berlīnes sanāksmes dalībniekiem, tālāk teikts Daily Mail ziņojumā, šiet, esot radies iespaids, ka Maskavai vai nu vēl nemaz nav atombumbas, vai arī tā šai nozarei tālu atpalikusi.

4) Berlīnē esot dota parole rīkot nevis masu pretestību rietumu bruņošanās programmā vai amerikāņu ieroču sūtījumu izskaušanā, bet gan organizēt labi apmācītas trieciengrupas, kas veiktu zinātniski izstrādātus sabotāžas aktus. 5) Komūnistiem nav rīkojami plaši streiki, ja nav atrodami motīvi, kas patiesi interesē strādniekus. Tāds motīvs, piemēram, varētu būt, ja bruņošanās programmas radītu inflāciju un cenu celšanos. 6) Pēdējais instrukciju punkts paredz Rietumeiropas komūnistu partiju pārveidošanu. Tā kā tām vairs nav izredžu gūt uzvaras vēlēšanās, turpmāk organizējamas ne vairs uz kvantitātīvas, bet gan kvalitātīvas bazes. Pieminēta arī varbūtība, ka dažām rietumu komūnistu partijām būtu jānoiet pagridē.

Daily Mail korespondents vēl piebilst, ka Berlīnes sanāksmes kopnoskaņojums neesot šķitis sevišķi optimistisks. Korejas afēru neuzskatot par plānveidīgi reālizētu. Sanāksmē arī neesot bijis ne mazākā norādījuma, ka vispārējs pasaules vai Eiropas karš būtu nenovēršams.

Politiski mākoņi virs Irānas

NEZINĀMI RAIDĪTĀJI MUSINA AZERBEIDŽĀNIEŠUS UN KURDUS SACELTIES PRET TEHERANU — BAŽAS PAR MASKAVAS SATELĪTREŽĪMU ORGANIZĒŠANU BRITU GALVENAJĀ NAFTAS REZERVUĀRĀ

Londona (md). — Sekojot pēdējā mēneša notikumiem Korejā, politiskie novērotāji, starptautiskās preses un radio komentātori izteikuši dažādus minējumus, kur varētu būt vērsts komūnistu ofensīvas nākošais trieciens. Par vienu no šādām iespējamām vietām vairākkārt minēta Irāna. Pēdējās dienās savairojušās informācijas no dažādiem avotiem, kas patiešām izvirza Irānu eventuāli gaidāmu turpmāku notikumu degpunktā. Ir ziņas, ka komūnisti dažādos veidos „sagatavo zemi“ ofensīvai pret šo britu imperijai un rietumu pasaulei vispār stratēģiski tik svarīgo naftas apgabalu. Izteikts arī minējums, ka Padomju savienības pārstāvja Maļika atgriešanās UN Drošības padomē varētu norādīt uz Maskavas nodomu, sākoties kādām operācijām pret Irānu, ar veto palīdzību mēģināt sabotēt tādā gadījumā sagaidāmos UN pretsoļus.

Pēc BBC informācijas, pēdējās dienās ļoti aktīva kļuvusi komūnistiskā radio propaganda pret Irānu. Nezināmi raidītāji, kam jāatrodas tuvu Irānas robežām, piem., Bakū un apkārtējos apgabalos, sākuši atklāti musināt irāniešus sacelties pret valdību. Kādā no raidījumiem nolasīts uzaicinājums Irānas armijai sacelties pret Teherānu. Raidījumi vēršas galvenokārt pie azerbeidžāniešiem, kas apdzīvo Irānas ziemeļu provinci, tiešā Padomju savienības pierobežā. Bijuši arī īpaši raidījumi kurdiem, kam norādīts, ka viņiem, padomju spēkiem iesoļojot Irānā, nekavējoties jāorganizē sacelšanās un jāgāž Teheranas valdība. BBC piebilst, ka šie nezināmie raidījumi saturā ļoti atgādinot radio kampaņu, kādu sāka ziemeļkorejieši īsi pirms iebrukuma Dienvidkorejā.

AP ziņo no Teheranas, ka ārzemju preses korespondentiem aizliegts apmeklēt Irānas — Padomju savienības pierobežas apgabalus un vispār Azerbeidžanas provinci. Teheranas preses un propagandas direktors Šatroks paskaidrojis, ka šis aizliegums esot domāts, „lai novērstu krievu provocēšanu“. Rīkojums izdots tūlīt pēc Irānas valdības atbildes uz padomju notu, kurā Maskava pārmeta Teheranai, ka amerikāņu eksperti uzaicināti piedalīties naftas lauku pētījumos gar Irānas pierobežu. Padomju notā bija norādīts, ka šie pētījumi notiekot „mi-

(Turpinājums 8. lpp.)

JAUNS PREZIDENTS PADOMJU IGAUNIJAI

Tallina (Rs). — Tallinas raidītājs ziņo, ka par Padomju Igaunijas prezidentu iecelts rakstnieks Augusts Jakobsons. Agrāk Jakobsons piederēja Zolā skolas rakstniekiem. Tūlīt pēc Igaunijas pievienošanas Padomju savienībai viņš iestājās komūnistu partijā. Par padomju iekārtas slavināšanu romānos un lugās Jakobsonam piešķirta Staļina prēmija.

DALESS PRASA APBRUŅOT RIETUMVĀCIJU UN JAPĀNU

MASKAVA APSŪDZ RIETUMUS SLEPENAS VĀCU ARMIJAS ORGANIZĒŠANĀ

Sanfrancisko (F). — Pagājušo svētdien Impērijas klubā Sanfrancisko ievērojamu runu teica republikāņu partijas un ārlietu ministra Ečesona ārpolitiskais padomnieks Džons Fosters Dalless. Viņš ierosināja par „līdzvērtīgiem partneriem cīņā pret komūnismu iesaistīt arī Rietumvāciju un Japānu“, jo abas agrākās ass valstis „ģeogrāfiski atrodas ļoti tuvu despotisma robežām“. Ja Rietumvācija un Japāna nonāktu padomju ietekmes sfairā, teica tālāk Dalless, ar to Maskava būtu ļoti daudz ieguvusi, lai īstenotu savu ielenkšanas taktiku. Dalless pasvītroja, ka viņš ar savu ierosinājumu nedomā radīt Rietumvācijā un Japānā nacionālu armiju, ko varētu izmantot „nacionālām ambīcijām“. Abām valstīm kā līdzvērtīgiem partneriem vajadzētu piedalīties kopīgajā aizsardzības sistēmā.

Runas par Rietumvācijas apbruņošanu atskanējušas jau daudzkārt. Sevišķi aktuālas tās ir Savienotajās valstīs. Daudzi amerikāņu politiķi un militāristi pārliecināti, ka bez demokratiskās Vācijas armijas aizstāvēt Eiropu pret komūnisma agresiju būs ļoti grūti. Par juridisku šķērsli līdz šim vienmēr uzskatīja Potsdamas nolīgumu, kas noliedz Vācijas apbruņošanu. Bet rietumi tikpat labi zina, ka Padomju savienība tautas policijas aizsegā īstenībā jau radījusi armijas austrumu joslā.

Maskavas radio pārraidīja kādu Izvestijas komentāru, kurā apgalvots, ka trīs rietumvalstis Rietumvācijā izveidojušas gandrīz 500.000 vīru lielu aiz dažādām viltus iekārtnēm noslēptu vācu armiju. Angļu un amerikāņu iestādes reorganizējot agrāko Hitlera armiju un formājot legālas un nelegālas bruņoto spēku vienības, maskējot tās par policijas vienībām, darba bataljoniem, robežsargu vai dzelzceļnieku vienībām un pat ugunsdzēsēju komandām. Divu Hitlera ģenerāļu — tanku lietpratēja Guderiana un Haldera vadībā jau esot izveidots arī štābs. Šādā veidā slēpto vācu bruņoto spēku lielums britu joslā, kopā ar bruņotām policijas vienībām sasniedzis 166.200 vīru, amerikāņu joslā 242.000, bet franču joslā 24.600, pavisam kopā 432.400 virsnieku un kareivju.

Sabiedroto augstie komisāri pagājušā nedēļā informējuši Bonnas valdību, ka tai atļauts palielināt Rietumvācijas policijas spēkus apmēram par 12.600 vīriem resp. 10 proc., apgalvo Reutera aģentūra. Jaunās vienības kontrolēšot Rietumvācijas republikas 11 valstu valdības tieši, un tās būšot patstāvīgas, kustīgas vienības, apgādātas viegliem ieročiem un līdzekļiem pūļa izklīdināšanai, piemēram, ugunsdzēsēju [illegible].

Lieli mežu ugunsgrēki Latvijā

Rīga (vl). — Sanāksmēs, mītiņos un darba pārtraukuma pusstundās padomju varasvīri joprojām potē tautā uzskatu, ka karš ar Rietumeiropu neizbēgams. Nepilnajās vidusskolās un komjauniešu vasaras nometnēs notiek intensīvas militāras apmācības, un meitenes apmāca sanitāros kursos.

Pēdējā laikā Latvijā ieplūst daudz krievu un mongoļu, ko nodarbina galvenokārt par ierēdņiem latviešu vietā.

Pieturoties sausam laikam, Latvijā plosās lieli mežu ugunsgrēki. Izdeguši meži pie Iecavas, Neretas, Klintenes uc. Dzēšanas darbos piedalās kolhoznieki. Mežus Latvijā nesaudzīgi izcērt un izved uz Krieviju. Apgabalos, kur ziemu nav izpildītas izciršanas normas, kolhoznieki iesaistīti ciršanas darbos arī vasaru. Noorganizētas īpašas brigādes vasaras darbam.

Kolhozos dzīves apstākļi ārkārtīgi slikti, sevišķi tur, kur vadībā krievi. Likums gan pieļauj katrai ģimenei turēt vienu privātu govi, bet ir neiespējami to iegādāties. Tādēļ redz daudz kazu. Latvijā rudenī gaidāmās ražas stāvoklis apmierina, vienīgi sausuma dēļ cietuši sējumi smilšainajās irdnēs.

Izstrādā evakuācijas projektus

Mūsu laikraksta iepriekšējā numurā minējām IRO ģenerāldirektora J. Donalda Kingsleja braucienu uz Savienotajām valstīm un Kanadu, lai pārrunātu eventuālās DP evakuācijas iespējas briesmu gadījumā. Atgriežoties no sava ceļojuma, IRO ģenerāldirektors sarunā ar preses pārstāvjiem starp citu izteicies:

Eiropas bēgļu nometnēs patlaban atrodas 250.000 DP. Karš Korejā radījis satraukumu trimdinieku saimē, ko sevišķi vairojušas bažas par kaŗa pārsviešanos arī uz Eiropu. Šādā gadījumā DP kā politisku bēgļu dzīvības būtu ļoti nopietni apdraudētas. IRO patlaban veic priekšdarbus, lai kaŗa draudiem palielinoties, visus DP varētu evakuēt no Eiropas uz ASV.

Tālāk IRO ģenerāldirektors paskaidroja, ka bez citiem bēgļiem aprūpē ir arī 15.000 čechu, kas kopš pag. gada 1. novembra pārnākuši Čechoslovakijas robežu kā politiskie bēgļi un saņem IRO politisko aizsardzību un saimniecisko atbalstu. Čechu centrālā komiteja iesniegusi IRO galvenajai mītnei īpašu memorandu, kurā lūdz čechu bēgļu nometnes pārvietot uz rietumiem. Pēc Kingsleja domām šī prasība pilnīgi pamatota, un IRO darīšot visu, lai politiskie bēgļi Eiropā nepaliktu kaŗa piemeklētajos apgabalos. Evakuācijas plāni, ko patlaban izstrādā, starp citu paredz, ka vispirms evakuējami zinātnieki, dažādi speciālisti un ļaudis ar techniskām zināšanām.

Runājot par apspriedēm ASV un Kanadā, Kingslejs piezīmēja, ka viņš sevišķi interesējas par to, kā atrast iespējas 15.000 invalidu emigrācijai. Tiklab ASV valdība, kā labdarības organizācijas apsolījušas darīt visu, lai Savienotajās valstīs varētu ieceļot arī tādas personas, kuru veselība ievērojami cietusi.

LATVIJA
Nr. 56 (402) 1950. g. 2. augustā

Neizlietotos manuskriptus vajadzības gadījumā sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā labot. Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Kāda uguns izpaliek

— Man nemaz vairs nepatīk bēdu stāsti, kas notiek aiz dzelzs priekškara, ir apnicis tanīs klausīties. Šie vārdi pieder kādam latviešu intelliģences reprezentantam vienā no lielākiem ASV latviešu centriem. Tie teikti, kad runāts par šī latvieša eventuālu līdzdalību informācijas darbā, lai ASV sabiedrībā mēģinātu skaidrākus darīt notikumus Baltijas valstīs, rādot komūnistu īsto seju un rīcību mūsu zemē.

Šis citāts nebūtu pieminēšanas vērts, ja tā būtu tikai kāda atsevišķa cilvēka nostāja, gadījums, jo nevar jau ne prasīt, ne arī vēlēties, lai katrs latvietis, kas atrodas rietumos, būtu gatavs sabiedriskai darbībai, cīņai un upuriem tās labā. Būtu jau cēli, ja latviešu sabiedrība ārzemēs to uzskatītu par savu pienākumu, bet, atklāti runājot, tādi mēs jau no laika gala neesam bijuši un nepavisam šodien. Bēdas un nelaimes, Latvija un Sibirija ir tik tālu, valdi līdz mums neatnāk, un kāpēc gan lai tad sevi apgrūtinātu bēdu stāstiem?

Bet tā nav tikai sagadīšanās vai pārpratums. Tā šodien nesaka tikai kāds latviešu cilvēks ASV. Līdzīgas vēstis pasts nes no Londonas, Sidnejas, Kanādas latviešu centriem. Un vieni daudzkārt paliek aicinātāji, bet ap viru, kam bēdu stāsti vairs nepatīk, nostājas pūlis, pat darbinieki, kas sakās, ka latviešu sabiedrisko dzīvi jaunajās latviešu mājvietās veidojot un vadot. Bet uz kurieni?

Salīdzinājumā ar mūsu zemi ASV ir daudzas un dažādas atšķirības sabiedriskā sadzīvē. Pirmā kārtā te minama baznīca, kas tanī pašā reizē ir sabiedriska organizācija ar tīri laicīgiem uzdevumiem, kas mūsu zemē netika mēģināts. ASV baznīcās notiek kino izrādes, priekšlasījumi un ne tikai par reliģiju vien. Daudzkārt skartas tiek filozofiskas, sadzīves un politiskas tēmas. Un mācītājs vārda pilnā nozīmē ir sabiedrisks darbinieks, kas ne tikai sludina Dieva vārdu un palīdz postā un nelaimē nonākušiem, bet kopā ar savu draudzi savas darbības tālākā secībā palīdz veidot nācijas likteņus. Ar simpatijām esam vērojuši īpaši katoļu baznīcas aktīvo nostāju cīņā pret komūnismu visā pasaulē.

Var priecāties, ka aktīvas sabiedriska darbinieka gaitas sākuši vairāki latviešu mācītāji ASV, līdztekus darbam draudzē un baznīcā, sabiedrībā runājot un norādot, kas tiem zināms par komūnismu.

Bet, — ne es, ne mans vīrs necietīsim, ka baznīcā taisa politiku, — ir atbilde no mācītāja kundzes, kuras vīrs vada vienu no lielākām latviešu draudzēm ASV. Un kas tad nu ir tā politika, ko šis mācītājs un viņa kundze necieš un necietīs? — Tikai lūgums pēc atļaujas kādā draudzes sanāksmē, kur piedalās arī ASV baznīcu darbinieki, pēdējiem pasniegt literātūru par Latviju, par negēlībām, ko mūsu zemē veikusi komūnistiskā vara. Rodas jautājums, vai tad tāds nu būtu īstais Kristus mācības tulkojums? —

Un tagad kāds notikums pirms 35 gadiem:

— Maza, glīta un piemīlīga zālīte Pēterpils latviešu Jēzus draudzes lielajā namā Zagorodnija prospektā. Tur kādā jaukā un saulainā 1915. g. rudens dienā pulcējas drūmi, sevī iegrimuši, smagu rūpju nomākti cilvēki, kas nezina, kāda būs viņu un viņu tautas rītdiena. Kopā nākuši latviešu bēgļu delegāti, skaitā 200 cilvēki, pārstāvji no Kurzemes, Zemgales, Rīgas, Vidzemes, Latgales un Krievijas. Tie visi, kam vārds latviešu sabiedriskā dzīvē, kultūras celšanā, biedrībās un presē. Sapulcētos vieno viena doma, viena griba — kā klusināt tautas lielās sāpes, kā labāk palīdzēt mājas un dzimteni zaudējušiem, svešumā izklīdinātiem simtiem tūkstošiem latviešu bēgļu. Visos ziņojumos pavīd tikai drūmas krāsas, izskan posts un vaimanas. Karš iet pār Latviju, un tautas ciešanām neviens neredz gala. Un aculiecinieks saka: — Tāda vienprātība, kāda toreiz bija, var atkārtoties tikai lielos kopējos pārdzīvojuma brīžos, kad pār visām galvām karājas baigais liktena paceltais šķēps. —

Rodas bēgļu apgādāšanas centrālkomiteja, auklējas doma, un tiek jau veikti priekšdarbi brīvai un neatkarīgai Latvijai.

Centieni iekārtot atsevišķu tautību nometnes

PIRMĀ VĀCU PRESES KONFERENCE DP ŽURNĀLISTIEM

„Pārņemot savā aprūpē ārzemju bēgļus, mums jāsastopas ar daudzām grūtībām, bet, zinot, ka veicam humanitāru darbu, negribam no tām sabīties, un darīsim visu, lai radītu starp mums un viņiem savstarpēju uzticību,“ pirmajā Bavārijas bēgļu ministrijas rīkotajā preses konferencē Minchenē DP žurnālistiem teica valdības virspadomnieks Nentvigs, apsveikdams vairāk nekā 20 preses pārstāvju. Bavārija ir pirmā no Rietumvācijas zemēm, kas mēģina rast ciešu sadarbību un saprašanos kā ar pašu bij. DP, tā viņu preses pārstāvjiem, par ko liecina īpašas padomes izveidošana un preses konference, kādas turpmāk notiks reizi mēnesī. Tajā virspadomnieks Nentvigs informēja par līdz šim veikto un turpmākajiem nodomiem bēgļu aprūpē, un žurnālisti mēģināja rast atbildi daudziem jautājumiem, kam sakars ar bij. DP dzīvi vācu pārvaldē un aprūpē.

Konferences ievadījumā virspadomnieks Nentvigs un valdības sekretārs Vilhelms pastāstīja par grūtībām, kādas Bavārijā rada pašu vācu bēgļu problēma, kuru zemē ir ap 2 milj. resp. 25 proc. no 1939. g. iedzīvotāju skaita. Bavārijas valdība uztur 10 robežu nometnes, 280 masu un 285 dzīvojamās nometnes, un tai vienmēr jābūt nomodā arī par tiem bēgļiem, kas pašreiz pārceļas no Čechoslovakijas un apgabaliem aiz Oderas-Neises līnijas, kā arī par nelegālajiem robežas pārgājējiem, kas nepārtraukti ieplūst no krievu joslas un padomju satelītvalstīm. No visa kopējā Bavārijas bezdarbnieku skaita vācu bēgļu ir 40 proc.

Nevērojot materiālās grūtības, kas saistītas ar bij. DP pārņemšanu vācu ziņā, pastāv arī prāvas psicholoģiskās grūtības, kas, pēc virspadomnieka domām, radušās pa daļai tādēļ, ka vācu bēgļu un DP aprūpe un tiesiskais stāvoklis līdz šim bijis stipri atšķirīgs. „Bet mēs šajā laikā politiskā stāvokļa ziņā sēžam vienā kuģī, kura grimšanai vai palikšanai virs ūdens var būt mums visiem vienādas sekas,“ uzsvēra Nentvigs.

Bavārijas bēgļu ministrija 1. jūlijā no IRO pārņēmusi 15 nometnes ar 8242 iemītniekiem un ap 800 DP, kas jau agrāk dzīvoja ārpus DP nometnēm. No 1. jūlija līdz šim laikam pārņemtas vēl apm. 400 personas. Pārņemšana turpinās. Cik liels galīgi būs vācu pārvaldē esošo bij. DP skaits, IRO darbībai izbeidzoties, atkarāsies no izceļošanas kustības; rēķinās, ka palicēju skaits Bavārijā sasniegs 30.000. No nometņu iemītniekiem 2700 saņem kopgalda uzturu, bet pārējie gatavo individuāli, 1056 ir nodarbināti un saņem algu, 500 bezdarbnieka, bet pārējie, apm. 3000, aizgādības pabalstu. Lielākā pārņemto grupa ir poļi — 2831, otrā vietā latvieši — 1301, tad Polijas ukraiņi, krievi, bezpavalstnieki, lietuvieši, ukraiņi, čechi, igauņi uc.; ir pat 2 turkmeņi, 1 ķīnietis, 2 somi, un daži turki, bet 104 vāciešu vidū galvenokārt ir sievietes, kas precējušās ar ārzemniekiem. Pats Nentvigs apmeklējis vairākas pārņemtās nometnes un konstatējis, ka to iemītnieki ar jaunajiem apstākļiem visumā apmierināti.

Vācu iestāžu pārstāvji uzsvēra, ka viņi labprāt būtu pārņēmuši tīras vienas tautības nometnes, bet tas nav bijis iespējams; taču pamazām vienas tautības principu nometnēs mēģinās izkārtot. To darīs galvenokārt labākas kulturālās un garīgās aprūpes dēļ. Liels palīgs bēgļu iestādēm būs nacionālo pārstāvju padome un tam pašam nolūkam nodibinātais kontakts ar YMCA organizāciju.

Uz žurnālistu jautājumiem virspadomnieks Nentvigs atbildēja, ka par skolu darba veidošanu un reliģisko aprūpi šajās dienās būs apspriedes ar kultūras ministriju. Vācu iestādes aizstāv nacionālās skolas. Nometņu pārvaldē vadītājs, finanču un inventāra pārzinis ir vācieši, bet pārējie posteņi, kā arī ārstnieciskā aprūpe gandrīz pilnīgi palikusi pašu ārzemnieku rokās. Vēl nav noskaidrots, kādas darbības iespējas būs mazajiem amatniecības uzņēmumiem un ražošanas kooperātiviem, taču domājams, ka iestādes viņu darbam neliks nekādus šķēršļus, bet tos pat atbalstīs.

Vairāki žurnālisti jautāja, vai nebūtu iespējams pārvietot Čechoslovakijas robežas tuvumā esošās nometnes, jo to iemītnieki satraukti pašreizējā starptautiskā stāvokļa dēļ. Nentvigs atbildēja, ka tādu iespēju novietošanas grūtību dēļ nav ne ārzemniekiem, ne vācu bēgļiem un izteica pārliecību, ka pēc vācu iestāžu domām bažām nav pamata.

Katram ārzemniekam, ja viņš atradīs dzīves vietu ārpus nometnes, ir tiesības dzīvot privāti, un neviens birģermeistars viņu nevar piespiest dzīvot nometnē.

„Ja kāds birģermeistars tā rīkosies, mēs viņam ātri aplauzīsim ragus.“

Konferences nobeigumā virspadomnieks Nentvigs lūdza DP presi laikrakstos biežāk publicēt rakstus par vācu saimniecības, kultūras un politikas problēmām, jo tā ārzemnieki ātrāk un labāk iejutīsies vāciešu vidū, kas saticīgai sadzīvei tik nepieciešams.

Arv. B.

Pabalsti arī emigrantiem

Falingbosteles transītnometnē, kas ir lielākais emigrācijas centrs braucējiem uz Kanadu, Austrāliju, Jaunzēlandi, Braziliju un citur, nupat izdoti jauni noteikumi par pabalstu. Pabalstus, kā zināms, līdz šim saņēma tikai pamatnometnēs. Tagad ALU un ALFU, sākot ar 3. jūliju līdz aizbraukšanas dienai, izmaksās arī visiem emigrantiem, kaut arī tie šeit saņem IRO aprūpi. Taču uzsvērts, ka, ja darba pārvaldei rodas kāda iespēja emigrantus pa pārbaudes vai nogaides laiku nodarbināt, tad viņiem piedāvātais pagaidu darbs jāpieņem. Atsakoties no tā, zaudē tiesības uz pabalstu.

Pabalstu izmaksai nometnē iekārtots īpašs kantoris, jo nometnes iemītnieku skaits svārstās no 6000—8000. Kartīšu zīmogošana un izmaksa notiek reizi nedēļā. Tiem emigrantiem, ko nosūta uz nogaides nometnēm — Kukshafenu, Delmenhorstu, Aurichu, Sengvardenu vai kur citur, pabalsta izmaksas dokumentus sūta līdzi un pabalsta turpmākai saņemšanai jāgriežas turienes darba pārvaldēs. Tāpat jārīkojas tiem, kurus kā emigrācijai nepieņemtus nosūta atpakaļ uz pamatnometnēm.

Daudzi transītnometnes iemītnieki, kam līdzekļi izsīkuši, bet kam nometnē jāpavada ilgāks laiks, sameklējuši darbu paši, īpaši apkārtējās lielākās lauksaimniecībās. Atalgojums 3 DM dienā, 2 litri pilnpiena un pusdienas. Uz attālākām saimniecībām strādniekus nogādā ar smagajām automašīnām. Daudzi pelnās ar ogu un sēņu lasīšanu, iegūstot 3 līdz 7 DM dienā. Bet šai vajadzībai mežniecībā jāizņem atļauja, kas maksā DM 1,10. Atļauju prasa arī žagaru lasīšanai. Par to jāmaksā 50 feniņi.

—pa.

Šim laikam daudz līdzības ar mūsu dienām, kad atkal pār visu galvām karājas likteņa paceltais šķēps, posts iet pār Latviju, un tautas ciešanām neviens neredz gala. Bet ir arī kāda milzīga atšķirība.

— Man nepavisam vairs netīk bēdu stāsti, — ir vārdi, kas sākuši skanēt mūsu dienās, un te var rasties sākums kādam ceļam uz tautas nākotnes bezdibeni.

Redzīga acs un vērīga auss būs manījusi vēl ko vairāk. Varbūt būs gadījies būt kādās latviešu viesībās, vai kā ASV saka, partijās. Par ko tur tiek runāts? — Ne jau par to, kā organizēties, kā rast līdzekļus cīņai par Latviju, kas būtu darāms, brīvā zemē dzīvojot. Prātus aizņem peļņa, ko pirksim, kur brauksim, ko būvēsim. Visas jaukas un vajadzīgas lietas, bet tikai kāda uguns izpaliek, sirdis par Latviju neiesilst.

Kāda atšķirība kaut vai ar 1905. g. cīnītājiem, kas niknuma un cīņas liesmās iedegušies, savu mērķi neizlaida no acīm arī dzīrās: — Tev, cara valstij, uzdzeŗu, lai nīktu... —

Protams, ar aktivitāti un labu gribu vien arī šodien Latvijai brīvība nav atkarojama, bet, — man vairs nemaz netīk bēdu stāsti, kas notiek aiz dzelzs priekškara, — ir kāds brīdinājums, ka mēs šo brīvību varam arī nemaz neredzēt.

Ēv. Freivalds

Nometņu dzīve

FARELES veco ļaužu mītnē viesojās Eversburgas invalīdu drāmas kopa un koris. Skolotāja A. Millera vadītais dubultkvartets dziedāja latviešu dziesmas, bet drāmas kopa E. Hāzneres vadībā bija sagatavojusi Blaumaņa Skroderdienu Silmačos fragmentu. Priekšnesumus papildināja baritons V. Ģedulis ar dažām tautasdziesmām.

BAD ROTENFELDES bērnu namu pie Osnabrikas šinīs dienās atstāja pēdējie latvieši — plkv. K. Tirzītis ar dzīves biedri, lai dotos uz Kanadu. Latviešu bērnu Rotenfeldē vairs nav, bet tautieši te savā laikā strādāja par skolotājiem un audzinātājiem.

DILINGENAS latviešu nometnē Ludviga kazarmās jūlija otrā pusē likvidēta, ap 600 palikušo latviešu pārvietojot uz ukraiņu nometni Luitpolda kazarmās. Sajā nometnē koncentrē DP, kas atrodas izceļošanas procesā, un vecos ļaudis, kurus tuvākā laikā pārvietos uz veco mītnēm. Līdzšinējā latv. kom. ar H. Tilleru (priekšsēdis), A. Emoliņu un V. Kadiķi, papildināta ar jaunieradušos grupu pārstāvjiem E. Plostiņu un L. Reinieku, darbojas tālāk.

Gausa atmaksa rada krizi galvojumu sagādē

VAŠINGTONAS ŠTATĀ PAR DP PĀRVEŠANU IZDOTI 96.000, BET ATMAKSĀTS TIKAI 8000 DOLARU

Vašingtonas štatā, par kuru Alfr. Ābers raksta, ka tur grūts esot vienīgi iesākums, bet vēlāk piens un medus tekot, jau labu laiku jaunatbraucēju patiesi jaukās attiecības ar NLC izvietošanas daļu traucē kāds, šķiet, abām pusēm negaidīts apstāklis, kas gala rezultātā tagad praktiski pārtraucis jaunu galvojumu izsūtīšanu uz Eiropu, kaut jaunajam papildinājumam DP likumā vajadzēja izraisīt aktivitātes uzplūdumu. Iegansts šai parādībai ir tas pats pēdējā laikā jau vairākkārt cilātais parādu atmaksas jautājums, kas zināmā mērā izvērties par sava veida „auksto karu“ abu ieinteresēto partu starpā.

Šai sakarībā NLC izvietošanas daļas vadītāja Vašingtonas štatā Liliāna Franzena publicējusi 4 lappuses garu atgādinājuma vēstuli, kurā izteiktās domas esot bazētas uz diskusijas rezultātiem kādā oficiālā apspriedē ar Ņujorkas pārstāvi Dr. Krumbholcu, piedaloties Vašingtonas, Oregonas un Kalifornijas izvietošanas daļu vadītājiem.

Vispirms mazliet statistikas: no 1949. g. 1. marta līdz 1950. g. 1. aprīlim Vašingtonas štatā iebraukuši 500 DP, kuru transportēšana izmaksājusi 48.000 dol. Līdz 1. jūl. ieradušās vēl 200 personas — izdots 19.500. Gaidāmiem 300 vēl vajadzīgi 28.500 dol. vai kopā 96.000. Līdz š. g. 1. jūl. pirmās 500 personas atmaksājušas 8000. Pilnos apmēros aizdoto ceļa naudu nokārtojušas 14 ģimenes (3000 dol.), 28 nomaksājušas mazāk par 50 dol., bet 66 nav izdarījušas nekādus maksājumus.

Tālāk Franzena starp citu raksta: „Vašingtonas štatā lielākā daļa jaunatbraucēju uzrādījusi ļoti labus panākumus. Jums bija jāiesāk ar mazāku atalgojumu, jo eiropieši caurmērā strādā lēnāk par amerikāņiem. Traucējušas arī valodas grūtības. Tomēr ienākošie maksājumi ir par maziem un neatspoguļo īstos apstākļus. Mēs respektējam gadījumus, kur patiesi atbraucēji vēl nevar maksāt, bet ir piemēri, kur tie iegādājas mantas vai noguldа naudu bankā, bet kavējas ar parāda atmaksu. Uz šādu parādību neviens nebija sagatavojies, tāpēc visa akcija apdraudēta. Lai segtu ceļa izdevumus nākamajiem braucējiem, par maziem ir 5—20 dol. maksājumi no ģimenēm, vieniniekiem vai bezbērnu pāriem, ja abi strādā. Uz visu Ameriku tagad iznāk mēnešmaksas caurmērs tikai 2 dolari. Mēs zinām, ka jūs varat šo ciparu stipri palielināt.

Izvietošanas daļa naudu no valdības aizņemties nevēlas, jo zina, ka jāatbild par savlaicīgu atmaksu. Bet Eiropā vēl atrodas 16.000 luterāņu, kam jau ir galvojumi, un neskaitāmi citi, kam būtu iespēja iecelot ASV, ja vecos parādus ātrāk samaksātu.

Asu kritiku mūsu apspriedēs izraisījusi iebraucēju rīcība dārgo auto, elektrisko mājturības priekšmetu utt. iegādē, bieži vien uz nomaksu. Šos priekšmetus var pirkt daudz lētāk lietotu mantu tirgotavās. Arī tas traucējis parādu atmaksu. Tā jāpasteidzina, lai palīdzētu citiem, un dažkārt solītie 2 vai pat 5 gadu atmaksas plāni vairs nav spēkā.“

Č.

Pēc 5 mēnešiem brīva darba izvēle

No Londonas mums ziņo, ka darba ministrijas jauktā komisija nolēmusi ar 1951. g. 1. janvāri EVW dot darba izvēles brīvību, ja šai datumā ārzemju strādnieki būtu Anglijā nodzīvojuši un nevainojami nostrādājuši 3 gadus. Tad viņus darba izvēlē pielīdzinās angļu strādniekiem.

Lībekas impresijas

Varētu domāt, ka, sakarā ar karu Korejā un vispārīgo starptautisko saspīlējumu, ļaudis Lībekā, kas atrodas pie pašas drūmās padomju robežas, dzīvo mūžīgās bailēs un kaisa sev jau pelnus uz galvas. Patiesībā aina ir pilnīgi otrāda. Visu jūlija otro pusi pilsētas iedzīvotāji pavadīja īpatajos vācu tautas svētkos kanāļa malā, kur saceltas neskaitāmas būdas, darbojas karuseļi un citi izklaidēšanās iekārtojumi un notiek dejas. Diemžēl, bij. DP ar pāreju vācu saimniecībā naudas kabatā pārāk maz, lai šeit varētu ilgāk palikt, jo bērni grib piedalīties visās izpriecās, ēst saldējumu, dzert limonādi, kaut arī tas viss par lētu naudu.

Pie jaunās kārtības būs jāpierod pamazām, kad prakse rādīs, cik daudz var atļauties ēst, lietot gāzi, elektrību, ūdeni. Pagaidām daudzi vēl pēc veco laiku paradumiem vāra uz elektriskām plītiņām, ar gāzi karsē ūdeni vannai, vāra veļu utt. Kad par to visu būs bargi jāsamaksā, pienāks laiks kļūt taupīgākiem un arī apzinīgākiem, jo atsevišķām ģimenēm un dzīvokļiem nav savu strāvas vai gāzes skaitītāju. Viss jādala uz galviņām. Tāpat mēneša beigās aprēķinās telpu īri, kas noteikta 50 fen. par kv. m. Pēc aptuvena aprēķina par īri, elektrību, gāzi uc. var sanākt 4,20—5 DM uz personu. Daudziem vēl būs jārēķinās ar maksu par aptīrīšanu, radio abonementu, laikrakstu utt. Vai tad pabalsts gālu galā neizrādīsies par īsu?

Izceļošanu gaidot, nometņu laukumos ar YMCAs starpniecību DP cītīgi trenējas traktoru vadīšanā. Prieks nav dārgs, jo jāmaksā tikai 30 fen. par 20 minūšu braucienu meistarīgu instruktoru vadībā. Tomēr izceļošana velkas diezgan lēni un lielie nometņu bloki tukšojas gausi. To arvien der apdomāt, ar trūcīgo pabalstu kārtojot savu eksistenci.

Ar jūlija otro pusi nometnē sāk darboties aprūpes padomes. Tanīs ieies tautību grupu pārstāvji un pa vienam pārstāvim arī sievietēm un jaunatnei. Padomi izvēlē parastā demokratiskā kārtībā.

—is

VĒSTULES REDAKCIJAI

KAD KANDIDĀTI ATSAKĀS

Beļģijas latviešu nacionālā komiteja ievēlēta, prezidijs konstruējies un uzsācis darbu. Vērojot šīnu prezidija vēlēšanās, nevaru paiet garām kādam mūsu organizācijas ļoti simptomiskam apstāklim, kas varbūt ietekmēs arī LNK turpmāko darbu Beļģijā. Proti, vecākais komitejas loceklis Ž. Rutenbachs, kuru visas grupas vēlējās redzēt par komitejas vadītāju, atteicās kandidēt prezidija priekšsēdētāja amatam. Viņa atteikšanās savukārt radīja veselu rindu citu atteikšanos, tā kā rezultātā vajadzēja balsot par vienīgo, kam šādos apstākļos pietika drosmes uzturēt savu kandidātūru. Tas pats atkārtojās revīzijas komisijas vēlēšanās.

Priecāsimies, ja jaunais prezidijs spēs pārvarēt visas nesaprašanās un domstarpības, kādas vēl pastāv, tomēr savādi ir, ka cilvēki ļāvušies sevi ievēlēt komitejā, bet vēlāk atsakās kandidēt uz amatiem. Ja vēl studentu atteikšanos kandidēt varētu attaisnot ar intensīvo studiju darbu, tad par visiem pārējiem jāsaka, ka viņu rīcībai trūka jebkādas pamatotas motivācijas. Un tā ir parasta mūsu organizācijas nelaime.

L. Klons, Luvēnā, Beļģijā

PATIESĪBAS LABAD

Latvijas 50. numurā A. Kalniņš no Kemptenes pārmet Memingenas latviešiem, ka tie jaucot kopības saites. Tas nav taisnība. Memingenas tautiešu pilnsapulcē, kurā izlēma budžeta atlikuma sadali, no 450 balstiesīgajiem bija ieradušies tikai 60. Kad ieilgušajā sapulcē šis darba kārtībā nemaz neuzņemtais jautājums pacēlās, klāt bija vairs tikai 32 dalībnieki, kas tad arī ar 20 pret 12 balsīm pieņēma priekšlikumu budžeta atlikumu 2215 DM sadalīt tā, ka 700 DM saņem DV, 700 — LCK ārējās informācijas fonds, 400 — nometnes aprūpes fonds utt.

Tā kā komitejas rīcībā nekas nebija atstāts un nebija paredzēti arī līdzekļi skolu uzturēšanai, tad nometnes tautieši vēlāk komitejai iesniedza 110 cilvēku parakstītu lūgumu sasaukt jaunu pilnsapulci, kas revidētu minēto lēmumu. Bijušā komiteja tomēr atteicās šādu sapulci sasaukt, tā kā tagad jaunās komitejas kase ir tukša un nav līdzekļu ne skolotāju algām, ne mācības līdzekļiem. Nometnē palikuši tikai vecie un slimie ļaudis, kuŗiem pašiem vajadzīga palīdzība, un arī skolā mācās tikai maznturīgo bērni. Tāpēc arī komiteja nevar nokārtot saistības, kas izriet no pilnsapulces lēmumiem, un paliek parādā AIF 200 DM, kuŗas nav cerību samaksāt.

A. Kalniņš savā vēstulē vēl piezīmē, ka LCK vajadzētu pieņemt lēmumu, ka uz amatiem komitejās nedrīkstētu kandidēt cilvēki, kas nav samaksājuši trimdas kopības nodevas. Memingenas latviešu komitejā tādu nav, par ko Kalniņš varēja it labi pārliecināties.

A. Pickainis,
Memingenas latv. kom. pr-dis

PIEZĪMES PAR HANGELĀRU

Izlasot Latvijas 8. jūlija numurā G. L. bargo apsūdzību Baltiešu kristīgo studentu mītnei Hangelārā, radās vēlēšanās izteikt savas personīgās domas par šo lietu patiesības labā. Vispirms jāsaka, ka es nevaru saskaitīt mītnē 16 iedzīvotāju, ko varētu pieskaitīt mītnes personālam. Varbūt G. L. tam pieskaita arī izskrīnētu bij. karavīru, kas studē, ar tbc slimojošā studenta izskrīnēto kundzi ar meitiņu un vēl dažus, kas tomēr pie personāla nav pierēķināmi.

G. L. rakstā runāts par daudzajiem studentiem Bonnā, kas piedalījušies Hangelāras izbūvē un tagad centīgi turpina studijas. Taču talcinieku saraksts no darba sākuma līdz pirmo četru istabu iesvētei rāda citādāku ainu. Pēc tā iznāk, ka no tagadējiem studentiem tikai pāris varētu atsaukties uz piedalīšanos šajā talkā, pie kam viens jau sākumā paskaidroja, ka viņš mītnē nedzīvos, bet otram kundze (toreiz vēl jaunkundze) pēc pirmās talkas dienas pateica, ka šeit kāju vairs nespers. Bija arī tādi, kas pūlējās traucēt projekta īstenošanu.

Ir taisnība, ka bonnieši pie Hangelāras projekta daudz strādājuši, bet strādāja arī ķelnieši, diseldorfieši uc., kas pie tam paši maksāja ceļu uz darba vietu. Tāpat gribas ticēt, ka G. L. atcerēsies to cilvēku, kam savā laikā patika taisīt dažādas piezīmes uz paziņojumiem, ko izsūtīja talciniekiem.

Hangelāras projekts ir liels, sākts bez naudas drupu kaudzē, un tā īstenošanai vajadzīgi gadi. Ne tiem šī mītne domāta, kam jau galvojumi kabatā, bet gan tiem, kas būs spiesti palikt Vācijā. Un to būs daudz. Arī es esmu viens no tiem, kas šai darbā palīdzēja, bet tagad dodos projām svešumā.

J. Smilga, Ventorfā

Cenas kāpj un ož pēc pulvera...

VĒSTULE REDAKCIJAI NO JAUNZĒLANDES

Pirms neilga laika satraukumu Jaunzēlandes iedzīvotājos radīja cenu paaugstinājumi dažām pārtikas precēm, ko bagātīgi ražo uz vietām. Jaunās nacionālās valdības rīkojums nāca diezgan pēkšņi un sevišķi nepatīkams šķita strādnieku aprindām, kas cerēja uz cenu tālāku krišanu. Lielās arodbiedrības nekavējoties sasauca protesta sapulces un gala rezultātā tagad strādājošie vīrieši saņem īpašu dzīves dārdzības piemaksu — 7 šil. un sievietes 4 šil. 9 pensi nedēļā.

Protams, ir lietas, kas pēdējā laikā kļuvušas neiedomājami dārgas, sevišķi dzīvokļi, kas vispār grūti dabūjami. Stāvoklis nebūtu tik ļauns, ja valdība būtu paredzējusi likumu, kas kaut cik normētu apdzīvojamo telpu lielumu. Kamēr 8—10 istabas apdzīvo tikai viens vai divi cilvēki un daudz māju stāv pilnīgi tukšas, neskaitāmas ģimenes dzīvo neiedomājami saspiesti mazās mājiņās vai auto karavānās. Dzīvokļu un māju īrēs sastopami ārkārtīgi kontrasti. Tā šinīs dienās kāds latviešu precēts pāris gribēja noīrēt mazu mēbelētu istabiņu no jaunzēlandietes, kas ar savu meitu apdzīvo vairāku istabu māju. Par to īpašniece prasīja 5 mārc. 10 šil. nedēļā, kaut pati par visu māju maksā tikai 25 šil. nedēļā. Pavisam grūti klājas ģimenēm ar maziem bērniem, kam dzīvokli dabūt gandrīz neiespējami.

Nupat paaugstināja arī pasta likmes un telefona abonentu maksas. Tuvākā laikā paredzama cenu kāpšana tekstilprecēm un mēbelēm. Jaunzēlandieši domīgi groza galvas un atceras līdzīgu parādību pirms otrā pasaules kara. Visas pazīmes liecina, ka gaisā jūtama pulvera smaka.

Šinīs dienās, sakarā ar kara darbību Korejā, radiofonā runāja Jaunzēlandes aizsardzības ministrs. Viņš deklarēja, ka valdība Korejas vajadzībām plaši izziņos brīvprātīgo vervēšanu, bet, ja tai nebūs vēlamo panākumu, izdarīs iesaukumu, sākot ar 21 g. v. „Mums jālūdz Dievs," teica ministrs, „un jātura pulveris sauss, jo mūsu zeme atrodas tikai divu lidojumu attālumā no karalauka Korejā."

Jaunzēlandieši tomēr vēl arvien maz interesējas par politiku un kariem. Veikali rīko plašas izpārdošanas, un neviens neuzkrāj pārtiku. Patlaban notiek gatavošanās grandiozām Kenterberijas 100 gadu pastāvēšanas svinībām, kas šogad būs lielākais notikums visā zemē. Svinības sāksies augustā un turpināsies veselu gadu ar visādiem festivāliem un vēsturiskām procesijām, īpaši Kenterberijas sirdī Kraistčerčā, piedaloties viesiem no visas britu impērijas un citām pasaules malām.

Jaunzēlandes darba departaments šinīs dienās izsūtījis paziņojumus, ka valdība akceptējusi piederīgo iekceļošanu un visi iesniegtie pieprasījumi novirzīti uz Eiropu IRO tālākai rīcībai. Pēc neoficiālas informācijas, transports ierodoties vēl šā gada beigās. Piederīgos tiešā ceļā novirzīs pie izsaucējiem. Ja valdība sekos Austrālijas paraugam, tad jau gada beigās paredzama to DP atbrīvošana no darba līguma, kas iebrauca ar pirmo transportu. Vairums laikam paliks vecajās darba vietās.

Beidzot vēl jāmin daži vārdi par šejienes ziemu, kas patlaban iet uz beigām. Jaunzēlandiešu vienīgais apsildīšanas līdzeklis ir kamīns vai elektriskā krāsniņa, kam faktiski visai maza nozīme. Tāpēc mēs naktīs salām zem piecām biezām vilnas segām, kamēr iezemieši gulēja pie vaļējiem logiem. Vairums latviešu pirmajā šejienes ziemā pārdzīvoja smagas iesnas vēsā un lietainā laika dēļ.

Kraistčerčā, jūlija beigās.

Vladimirs Auziņš

Mēs un mūsu viesi

VĒSTULE REDAKCIJAI NO AUSTRĀLIJAS

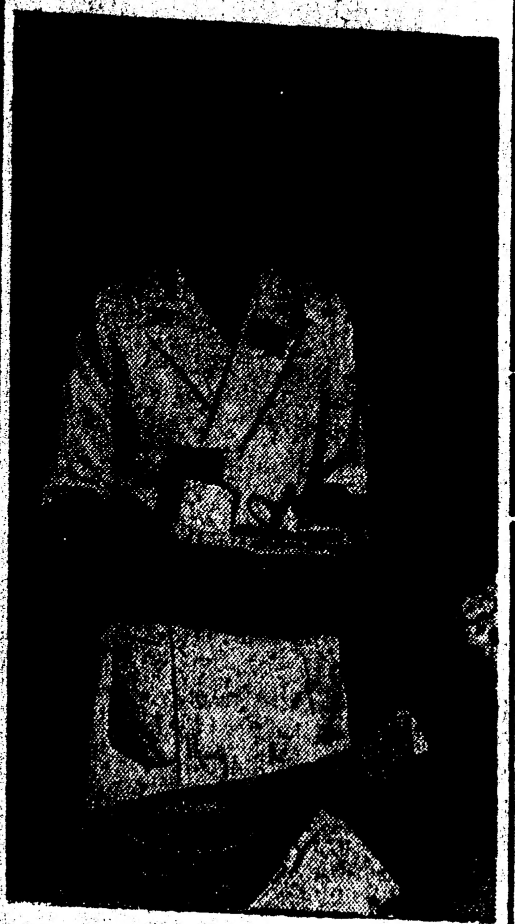

Latviete V. Vītiņa — galvenā viesu apkalpotāja Kanberas viesnīcā Acton Guest-house. Viņai darbā pakļautas arī visas austrālietes.
A. Erdmaņa uzņēmums.

Daudzas meitenes, kas reiz Rīgas Operas kafejnīcā dzēra kafiju, lika sevi apkalpot, un klausījās B. Čunčiņa orķestra mūziku, tagad pašas ir viesu apkalpotājas — ne vairs Rīgā, bet kaut kur Austrālijā. Liela daļa latviešu meiču šodien te strādā viesnīcās vai hosteļos, aptekot viesus. Tā ir pavisam parasta imigranta nodarbošanās. Tādēļ varam runāt — mēs un mūsu viesi.

Procentuāli visvairāk latviešu viesu apkalpotāju Austrālijā ir pašā metropolē Kanberā, jo to var uzskatīt par īstu viesnīcu un hosteļu pilsētu. Sevišķi daudz mūsu sievietes nodarbinātas viesnīcās, kurās vieni un tie paši cilvēki dzīvo pastāvīgi. Viņi pa lielākai daļai ir ierēdņi. Vienīgi šīs viesnīcas tos paglābj no trakās dzīvokļu krizes. Viesi un viņu apkalpotājas tādēļ dienu dienā redzas un kļūst labi paziņas. Tas darbu padara vieglāku nekā tajās vietās, kur cilvēki katru dienu mainās, kaut arī daudzo „dzeramnaudu" dēļ tur lielāka izpeļņa. Dažiem mūsu viesiem turpretī daudzkārt ar naudu ir trūcīgāk nekā mums pašām, tādēļ viņi, kā teikt, nevar šķaidīties. Tomēr arī tad tie mūs vienmēr mēģina atcerēties ar kādu dāvaniņu — kasti šokolādes, kārbiņu cigarešu, kādu smaržu vai krāsainu kabatas lakatiņu. Ziemsvētkos, šajos austrāliešu lielajos tautas svētkos, bagātīgi apdāvinātas meitenes.

Viesu apkalpotājas darbs ir trauksmains un nervozs. Īsajā ēdienu laikā cilvēki zālē sarodas gandrīz reizē, un tad ir ko skriet! Saprotams, ka mēs vienmēr sabaram jaunos studentiņus, kas rītos parasti aizguļas un atskrien brokastīs pēdējā mirklī, vēl acis no miega berzēdami. Galvenais pavārs — mūsu tiešais šefs, tad jau vēro pulksteni laiku, kad beidzas ēdienu izsniegšana. Nabaga studentiņi arī paši nav laimīgi un nezina vien, kā atvainoties. Tāpat klājas lāga vīriem, kas iepriekšējā vakarā ilgāk pasēdējuši pie glāzes vīna. Visi viņi mums pazīstami gan ar saviem smaidiem, gan arī sīkajām vājībiņām. Tikpat labi tie zina arī mūs.

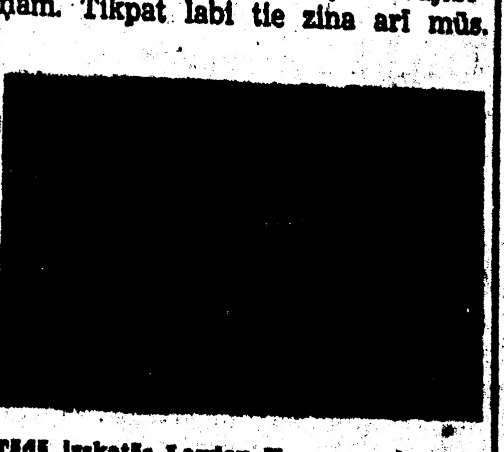

Tādā izskatā Lawley House — viena no daudzajām Kanberas viesnīcām.
J. Rieksta uzņ.

Mūsu viesi ir īsti draugi, vienmēr pieklājīgi un labi skolotāji angļu valodā. Gadās meitenēm arī pa romāniņam. Daudz mēs savā laikā smējāmies par kādu baltieti, kas Kanberā

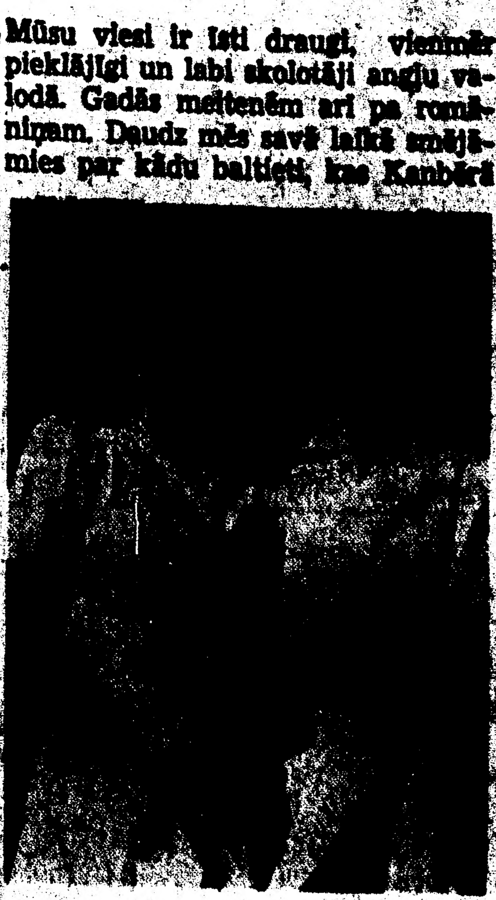

A. Šmite (pa kreisi) un M. Strautmane (pa labi) baltajos viesu apkalpotājas tērpos Kanberas viesnīcā Lawley House.
J. Rieksta uzņ.

sākumā pati bija viesu apkalpotāja, bet tad te apprecējās ar bagātu šveicieti un kļuva mūsu viešņa. Neviena no mums šo „dāmu" nepratām īsti labi apkalpot. Par uzvedībā un tērpos ekstrāvaganto eiropieti allaž gardi smējās arī mūsu „big boss", simpatiskā menādžere un pārējie viesi. Tagad „jaunbāgātniece" pazudusi — kopā ar vīru kaut kur aizbraukusi. Runā, ka tālu — uz tropiem. Laimīgu ceļu!

Šajā viesnīcā daudzas latvietes strādā jau no pirmās dienas, kad uzņēmumu atklāja — 1949. g. 6. maijā. Toreiz jau nu vēl dažkārt gāja pavisam greizi. Labi laikam nejutās arī tas viesis, kuram viena no mūsu meitenēm piegāza pilnu klēpi ar karstu viru! Kas tad mēs te esam, tās viesu apkalpotājas? Pašreiz — latvietes Erna, Velta, Aina, Olga, Austra un Margrieta. Bija vēl arī Irma, bet tā aizgāja, jo nupat sagaidīja dēlu — Austrālijā ir viens latviešu puisis vairāk. Ja nebūtu Margrietas, tad austrālieši domātu, ka visām latvietēm ļoti īsi vārdi — tikai ar 4, 5 vai 6 burtiem. Tad vēl ir divas vācietes — Erna un Elza, polietes Janina un Lucina, ukrainiete Nataša, igauniete Emija un tikai viena austrāliete — 21 g. v. Džona. Pēdējā ir brīnišķīga meitene, bet mūsu valodu mistrojumā gan nekā nesaprot.

„Džonelis", kā mēs viņu saucam, pēc pašas domām jau tomēr „labi" runā latviski, piemēram: „Tu esi skaists puika," „Tu man patīc" un arī — „Ej pie velna!" Dažkārt par viņas latviešu valodu jānosmejas līdz asarām.

Viena no meitenēm parasti ir atbildīgā viesu apkalpotāja, kam arī alga lielāka. Mūsu pulkā tā skaitās latviete Erna. Arī viņas palīdze ir latviete. „Zem Ernas" pakļautas kā austrālietes, tā cittautību viesu apkalpotājas. Šajā trauksmainajā darbā ir tikai divi labumi: pirmkārt — laiks skrien vēja spārniem, otrkārt — var nopelnīt labu naudu. Taču vienmēr un vienmēr gribas piedzīvot tādas dienas, kad tagadējā viesu apkalpotāja atkal reiz pati varēs būt viešņa, un vislabāk — Operas kafejnīcā Rīgā.

Kanberā, jūlijā.

Austra Šmite

Pie Pensilvēnijas dačiem

Vēstule redakcijai no ASV

Pēc kārtīgas angļu valodas vārdnīcas dačiem tā kā vajadzētu būt holandiešiem. Bet ne vienmēr grāmatu gudrības atbilst dzīves patiesībai. Par to lieku reizi pārliecinājos, apciemodams draugus Pensilvēnijas štatā. Kārtīgs amerikānis par dačiem runā ar mazu smīniņu, apmēram kā mēs par malēniešiem, un šai vārdā viņš dēvē tos savus tautiešus, kas ir vācu cilmes, runā pa daļai vēl vāciski, bet lielais vairums īpatā angļu un vācu valodas jaukumā, ko saprot tikai viņi paši. Turklāt dačiem ir vēl viena otra īsti vāciska īpašība. Piemēram, kārtības mīlestība. Un tādēļ Allentaunu, kas ir „visdačiskākā" pilsēta Pensilvēnijā, dēvē par vistīrāko pilsētu visā Amerikā. Te sev darbu un pajumti atradušas apm. 50 latviešu ģimenes. Turpat blakus Betlēmes pilsētiņā ar savām meitām dzīvo dzejniece Rūta Skujiņa.

Pārdesmit kilometru tālāk Apelbachsvillē pie Kvēkertaunas ir gandrīz vesels latviešu ciems. Turienes luterāņu draudzē arī mācītājs ir latvietis — Zīrnis, ļoti izpalīdzīgs un atsaucīgs jaunatbraucēju vajadzībām. Te savu māju noīrējusi pazīstamā aktieru ģimene Skaidrīte Pence ar Jāni Neimani. Tad ap Īstonu un pašā Īstonā, kas ar apkārtējiem kalniem atgādina Vircburgu, atkal dzīvo vairākas latviešu ģimenes. Vispār Pensilvēnijas nostūrī starp abiem lielajiem latviešu centriem Ņujorku un Filadelfiju var atrast diezgan daudz tautiešu. Un viņi dzīvo nesūrodamies, jo nekur nav maize bez garozas. Turklāt cilvēki te ir daudz laipnāki un izpalīdzīgāki nekā lielpilsētās.

Bet par to runājot, atkal jāatgriežas pie dačiem. Tā kādā dienā pie aktiera Neimaņa ienācis kāds dačs un vācu valodā prasījis, vai ko nevajagot. Toreiz mākslinieku pārim vēl nebijis neviena mēbeles gabala un divstāvu māja pilnīgi tukša. Skaidrīte Pence teikusi, ka būtu ļoti noderīga kāda gulta, galds un pāris krēslu. Dačs vērīgi noskatījies visapkārt un pēc pāris dienām bijis atkal klāt — ar divām auto kravām mēbeļu. Aktieru pāris nu piemēbelējis kā pieklājas savus apartamentus un mantu palicis vēl krietni pāri, ko nodot citiem tautiešiem. Arī mācītājam Zīrnim esot iebraucēju vajadzībām saziedotas kuplas mēbeļu rezerves.

Līdzīgu stāstu varēja stāstīt arī mana ģimene, kad biju pietiekami izsirojies pa Ņujorku un Filadelfiju un atgriezos atpakaļ Īstonā. Bet nebiju vēl kārtīgi paguvis apskatīt savestās mēbeles un drēbes, kad mani savā varā pārņēma Īstonas luterāņu mācītājs Turnbachs, kaut gan biju šurp atkļuvis ar katoļu organizācijas starpniecību un viņam nebūtu bijis nekāda pienākuma par mani rūpēties. Bet sirsnīgais amerikāņu mācītājs tikām nerimās tērēt benzīnu un savu dārgo laiku, kamēr nebija sameklējis manām praktiska darba nespējām kurmet atbilstošu vietu. Un tā nu tagad dzīvojam pa kāda turīga amerikāņu ārsta savrūpmājas dārzu skaista kalna galā, no kura tālu ielejā katrā pusē redzama sava valsts — vienā Pensilvēnija, otrā Ņūdžersija, kurām par robežu tek vēsturiskā Delavera. Nav jau gan ne tikai skaistums vien, ir arī nepierasts darbs, taču to kaut cik atsver brīvās vakara stundas atsevišķā un glītā kalpu mājiņā uz kalna kraujas, pār kuru debesīs mirdz zvaigznes, bet lejā tālu ciema ugunis un smagajā klusumā tāpat kā Latvijā dzied circenis.

Īstonā, jūlijā.

Teodors Zeltiņš

TAUTIEŠI AUSTRĀLIJĀ ZIEDO ĀRĒJAI INFORMĀCIJAI

Valdroves ieceļotāju nometnes 13 latviešu ģimenes, atzīmējot latvisko Jāņa dienu un atceroties 1940. g. 13. un 17. jūnija notikumus, saziedojušas LCK ārējās informācijas fondam kā pretboļševisma cīņas organam 25 austrāliešu mārciņas. Nauda nodota nometnes tautietim, bij. LCK loceklim E. Liepiņam nosūtīšanai minētam fondam uz Eiropu.

Draudzes darbs Melburnā

Sv. Jāņa ev. lut. latviešu draudze Melburnā nodibinājās š. g. aprīļa otrajā pusē, par draudzes ganu izvēloties māc. E. Kociņu. Draudzē ir jau apm. 200 locekļu, pie kam šis skaits turpina vēl pieaugt. Sirsnīgais latviešu draugs, luterāņu draudžu prezidents Viktorijas štatā un Austrālijas luterāņu emigrantu misijas direktors māc. Pečs (W. H. Paech), nodevis mūsu draudzes rīcībā 3 Melburnas baznīcas un vienu sarīkojumu zāli. Draudzē darbojas svētdienas skola, ko apmeklē 30 bērni. Pabeigts iekārtot bērnu namu 50 bērniem, kuru vecāki strādā. Drīzumā paredz atvērt atpūtas namu pieaugušajiem. Draudzes dievkalpojumos un koncertos arvien piedalījušies mākslinieki A. Sapalis, Ev. Maršaus, Langenfelde, Ern. Maršaus un V. Padoms. Pēc kāda no pēdējiem dievkalpojumiem kollektē ienākušie ziedojumi nodoti Bruklinas nometnes ugunsgrēkā cietušajiem tautiešiem.

Bez Sv. Jāņa draudzes Melburnā māc. E. Kociņam uzdots aprūpēt arī latviešus Tasmānijā un Viktorijas štatā. Viktorijā māc. Kociņš nodibinājis un aprūpē 5 draudzes ar 850 locekļiem, bet Tasmānijā 2 draudzes ar 150 locekļiem. Iekārtotas 12 svētrunu vietas dažādos attālākos lauku apgabalos.

Melburnā, jūlijā.

R. Atvarnieks

„Brīvprātīgie"

DĪVAINA VĒSTULE NO AUSTRĀLIJAS

Šajās dienās, kad daži latviešu vīri bija iztukšojuši pamatīgas pudeles ar rumu un džinu, tie kļuva „laikmetīgi": „Iešim pie amerikāņiem pieteikties brīvprātīgi cīņām Korejā."

Visi devās uz ASV konsulātu Sidnejā. Konsulāta darbinieks, mazliet apjucis, nezināja, ko ar jautrajā prātā esošajiem „brīvprātīgajiem" iesākt. Viņš pateica, ka šajā jautājumā pagaidām vēl nav nekādu norādījumu no ASV valdības."

Viens mūsu tautietis, krietns amatnieks, jau piecdesmitgadnieks, kas angliski nerunā gandrīz nemaz, izprata, ka amerikāņu ierēdnis uzskata viņu par vecu. Šāda doma gauži sāpināja mūsu stingro vīru. Viņš metās uz rokām un parādīja dažādus akrobātikas „stikus", lai pierādītu, ka var būt par dūšīgu karotāju.

Beigas bija tādas, ka ASV konsulāta darbinieks pateica „Okē! Okē!" un jutās laimīgs, ka „brīvprātīgie" aizgāja turpināt dzīres.

Kanberā, jūlijā.

Six

Francijas latviešiem sava draudze un ordinēts gans

Sv. Jāņa baznīcā Parīzē ordinēts māc. Edgars Lappuķe. Ar šo aktu viņš pielīdzināts franču mācītājiem ev. lut. baznīcas darbā un blakus latviešu draudzes vadībai viņam uzticēta arī kādas franču draudzes apkopšana Parīzē. Sakarā ar viņa ordināciju, nodibināta latviešu ev. lut. draudze Francijā, ko kā līdztiesīgu locekli uzņems franču ev. lut. baznīcas sinodē. Pēc ordinācijas māc. Lappuķe izbrauca vizitācijas ceļojumā pa Franciju, lai apciemotu provincē dzīvojošos tautiešus un vadītu latviešu dievkalpojumus Strasburgā un Lionā, kur ar ērģeļu priekšnesumiem piedalījās arī komponists T. Ķeniņš.

Ordinācijā, kas pārpildītajā baznīcā izvērtās sevišķi svinīga, piedaloties arī krietnam skaitam franču dievlūdzēju, bija klāt Parīzes luterāņu bīskaps Meijers un vairāk nekā 20 mācītāju, to vidū arī trīs viesi no ASV un Dr. Hermans no Ženēvas. Svinīgo dievkalpojumu kuplināja tenors V. Ivanovs un Parīzes latviešu dubultkvartets A. Okolo-Kulaka vadībā, starp citu atskaņodams šim gadījumam T. Ķeniņa komponēto

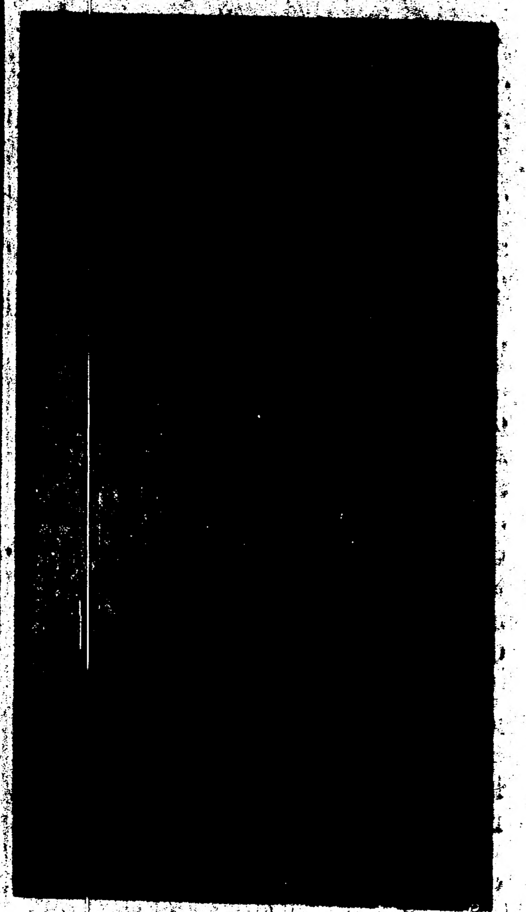

Mācītājs E. Lappuķe.

dziesmu Tavs miers ar Z. Lazdas tekstu.

Notikumu atzīmēja arī franču luterāņu baznīcas laikraksts, uzsvērdams aizkustinošo bīskapa Meijera runu par Lappuķes garo krusta ceļu.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Māc. J. Romans maija beigās un jūnijā Beļģijā kristīja 8 latviešu bērnus. — LWF apspriedē Briselē māc. Romans vedis sarunas ar baznīcas pārstāvjiem par federācijas intervenciju pie Kanadas valdības tautiešu emigrācijas lietās no Beļģijas. Šajā sakarā viņš apmeklējis arī Kanadas ģenerālkonsulu un IRO delegātus Briselē.

Adelaidā par latviešu biedrības priekšnieku ievēlēts Fr. Pļaviņš, bet valdē — E. Veitkāns, L. Mangalis, E. Krūms un G. Krūms.

Šerijas pilsētā un apkārtnē Ņujorkas štatā lauksaimniecības un iepakojuma farmās strādā darbu vairāki desmiti tautiešu. Pilsētas skolu apmeklē 13 latviešu bērni. Ieceļotāju pirmās gaitas darbā un dzīvē ar lielu enerģiju rūpējās luterāņu māc. Henrijs Heins, kas daudz pūlējies galvojumu sagādē.

Alabamas štata pilsētā Birminghemā nodibināta latviešu biedrība, ko vada operdziedonis Emils Mancis. Viņš un Lidija Neiberga koncertējuši vietējā radiofonā. Pie šejienes klimata tautieši cer pierast apmēram gada laikā.

Minesotas štata pilsētā Ročesterā pagaidām tikai 9 latvieši, no kuriem 6 strādā pie pazīstamās Maijo klīnikas ārstiem un 3 slimnīcās. Reizi nedēļā — trešdienu pēcpusdienās viņi pulcējas YWCAs internacionālā klubā, kur latvietes iestājušās par biedrenēm. Ročestera ir pazīstama ārstu un slimnieku pilsēta un vienā pašā Maijo klīnikā strādā ap 1.600 ārstu speciālistu.

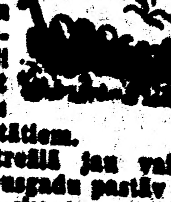

Stockholmā pašlaik notiek starptautisks botāniku kongress, kurā piedalās ap 1500 delegātu no 54 valstīm, to vidū arī 3 latvieši — prof. H. Skuja, doc. A. Melderis un doc. A. Vēgis. Abi pirmie kongresā nolasījuši referātus, iepazīstinot starptautisko auditoriju ar savu pētījumu rezultātiem.

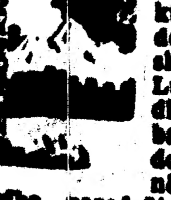

Montreālā jau vairāk nekā pusgadu pastāv latviešu skautu vienība, kuras vadītājs ir O. Vindedzis. Vienībā ir 8 skauti un 6 mazskauti. Luterāņu draudzes vadība uzdāvinājusi vienībai telti, kas skautiem dos iespēju iziet nometnē. Latviešu palīdzības biedrība parūpējusi uzaicināt skautus apmeklēt YMCAs nodarbības. No Montreālas skautu štāba saņemts uzaicinājums vienību reģistrēt, līdz ar ko paredzams, ka mūsu skautus pielīdzinās Kanadas skautiem.

Divas mūsu tautietes — Helēna Vīgupa un Velta Širjaka izturējušas māsu pārbaudījumus Mekgila universitātē, iegūdamas pilntiesīgas Kanadas māsu tiesības. Viņas beigušas Kanadas māsu savienības rīkotos 6 mēnešu kursus. Māsu darbs Kanadā ļoti labi atalgots — alga pārsniedz 200 dolāru mēnesī.

Drošinātājs vakars komūnistu skrejlapu lietū

Iespaidi Eiropas sanaksme Anglijā

Milzīgajā Alberta zālē šovakar ir citāda veida sanāksme nekā parasti. Šis vakars ir veltīts politikai, ne mākslai. Lielākajā Londonas zālē, kur, starp citu minot, mēs nākamo gadu vēlētos sarīkot savus dziesmu svētkus, Vienotās Eiropas kustība demonstrē savu spēku.

Galvenā šīvakara „nagla" — Čerčila uzstāšanās. Viņš taču ir šīs kustības goda priekšsēdis un īstenais autors. Kad Č. kopā ar pavadoņiem ienāk, visi klātesošie pieceļas un sarīko ovācijas. Gadu nasta Č. mazliet saliekusi un palēninājusi kustības, bet nekādā ziņā nav apslāpējusi viņa iekšējo uguni.

Te nu viņi sēž vienā rindā 7000 ļaužu priekšā — vienotās Eiropas čempioni — trīs bijušie ministru prezidenti, divi no viņiem tādi, kas vadījuši savas valstis viskritiskākajā vēstures brīdī; Čerčilam blakus Reno, tālāk pēckara franču ekspremjērs Ramadjē. Bez viņiem pirmo reizi šādā publiskā sanāksmē jaunās Vācijas pārstāvis Dr. Gerts Beceriuss. Viņā, kā raksta avīzes, šo sanāksmi padarot daudzkārt nozīmīgāku, jo šī ir pirmā reize pēc kara, kad [illegible]

[illegible] Londonas [illegible] redzēt un [illegible] Čerčilu. Komūnistu un vācu [illegible] ausi pielikuši [illegible] saklau[illegible] vai no aizjūras neat[illegible] drošinātājs vārds, nerā[illegible] pieturas punkts [illegible] kas aiz [illegible]. Taču, [illegible]

[illegible] to pašu [illegible] gadiem, kad aiz mums nolaidās dzelzs režģi, vai kaut kas būtu izvērties citādāk? Kas to lai zina! Drošs gan tas, ka mēs nebūtu jutušies tik atstāti, pamesti vieni.

Un vēl viņš saka šādus smagus vārdus: „Tie, kas mūsu vidū ir vislabāk informēti, nebūs tie, kas novērtēs briesmas par zemu. Tās ir ļoti lielas. Ja tās vēl nav tagad mums uzbrukušas, tad tikai tāpēc, ka mūsu pretinieki grib ļaut tām augt vēl lielākām."

Vispār Čerčila runas ir pēdējā pasaules kara un nevienmērīgā pēckara laika nozīmīgākās ceļa zīmes un virziena rādītāji. Ir savādas šī vīra gaitas un mūžs! Krievijas pilsoņu kara laikā viņš rīkoja privātu, bet nesekmīgu pretkomūnistu ekspedīciju ziemeļos. Viņam bija jāizbrien Teherānā, Maskavā, Jaltā un, kaut negribīgam un īdzīgam, daļēji jāpiekrīt sarkanarmijas ienākšanai Eiropas vidienā. Viņam slavenajā Fultonas 1946. g. marta runā bija pirmajam jāmodina saldi dusošā rietumu „saule un jāpasaka, ka Staļins jau paguvis notrīt nazi. Tas bija starta signāls jaunai attīstībai no kuras izrietēja Maršala palīdzība, Rietumu ūnija, militārā palīdzības programma, varbūt arī pats Atlantika pakts, bet katrā ziņā apvienotā Eiropas kustība.

Dīvaina ir šī dzīve, dīvaina visa pasaule, kurā mēs dzīvojam. Mierīgi visu to vērot un vērtēt liedz tas, ka mēs paši pret savu gribu esam ierauti šai traģiskajā turnīrā. Cik taisnības kaut kur dzirdētai domai, ka Čerčils ir mūsu laikmeta lielākais spēlmanis? Vai tādā gadījumā mēs — nokauti bandinieki šai lielajā šacha spēlē, vai tomēr joprojām kaut kas vairāk? Mēs domājam, mums jādomā, ka mūsu misija nav nobeigta, un galvenais — mums arī tādā garā jārīkojas. Drošinājumu dod šis vakars: visi prominentie Eiropas cīnītāji [illegible]

[illegible] Anglijā Eiropas [illegible] „insulārajos" iedzīvotājos joprojām nebauda tik lielu uzticību, cik tā vadītājiem šķistu nepieciešama konkrētu rezultātu sasniegšanai.

Otrs mērķis — flirts ar Vāciju, kam piebalso Francija. Tas notiek pāri oficiālās Anglijas galvai. Runātāji slavina Šūmana plānu, dara to angļiem sagremojamāku. Reno un Dr. Beceriuss to veic sekmīgi ar savām labi sacerētām runām un lieliskā angļu valodā. Katrs runātājs taisa reveransus un veltī slavinājuma vārdus Čerčilam, kura personība uzspiedusi zīmogu visam vakaram.

Angļu dāmas, kas man tuvumā, aplaudē katru reizi, kad runātāji piemin Eiropas vienību. Citādi auditorija angliski pavēsa, kaut arī ne gluži indiferenta, jo sevišķi tad, kad atskan kāds kompliments Čerčilam.

No galerijām komūnisti vairākkārt sviež skrejlapiņas. Dažas gandrīz aizlido līdz pašam prezidijam. Čerčils tajās izlamāts visasākajos komūnistu leksikona vārdos.

Kāds pārītis lakstojas, aizmirsis visu pasauli un nelikdamies ne zinis, vai viņus citi vēro, vai nē. Viņiem Eiropas un pasaules problēmas neliekas sevišķi interesantas. Tāpēc varbūt viņiem ir iemesls būt vairāk apmierinātiem nekā mums pārējiem...

V. Sk.

Nesen mūsu laikrakstā LCK saimniecības un finanču nozares vadītājs J. Niedra sniedza interviju par saviem piedzīvojumiem Itālijas ceļojumā. Te redzam viņu pašu Romā kopā ar Latvijas pārstāvi Vatikānā monsiņoru J. Čamani (pa labi) un prāv. H. Beču.

Barona mazmeita un bajārs baltā zirgā

PIEZĪMES PIE DAŽA IZCEĻOTĀJA MEDNIEKU STĀSTIEM PAR AGRĀKO DZĪVI

Anšlava Eglīša varoņi viņa noveļu ciklā Kazanovas mētelis mēdz iztēloties par slaveniem un bagātiem cilvēkiem un priecājas, ja kāds notic viņu mednieku stāstiem. Tad spēle var turpināties un izvērsties arvien drāmatiskāka, pamazām aizraujot līdzi arī pašus spēlētājus. Uzburtās ilūzijas palīdz vieglāk lauzt ceļu uz panākumiem un sirdīm, jo tās jāiekaro.

Līdzīgā kārtā ASV, Anglijā un citur mēdz rīkoties dažs labs tautietis, lai radītu ap sevi vēlamo rožaino atmosfairu. Saticies ar jaunu lēdiju, mūsu lauku puisis Anglijā dažkārt tēlo bagātu un noblu landlordu, dēvēdams savus senčus par dižciltīgiem bajāriem un nostādīdams tos līdzās angļu lordiem. Ilūziju labi papildina sava īpašuma, kas nekad nav mazāks par muižu, apraksti, medību un zvejas tēlojumi, fantastiski nostāsti par svētkiem un piknikiem. Tā ir mūžīga milētāju spēle, domāta siržu laušanai un vēlākai sakušanai vienā pukstā.

Līdzīgu stāstu pauž ASV Kanzas štata laikraksts Kanzas Farmer kādā no saviem janvāra numuriem, sniedzot plašu reportāžu un attēlus par Kārļa Putniņa ģimeni. Stāsta sekas jau sākumā iznākušas diezgan iespaidīgas: Putniņi bagātīgi apdāvināti, tiem rīkotas īpašas viesības, darba devēji ar viņiem visur lepojas utt. Lai minam tikai satriecošākās epizodes no Putniņu stāsta reportieres Rūtas Mekmilanes sulīgajā tēlojumā.

Kārļa Putniņa sievas Katrīnes vectēvs bija vācu barons, bet viņas tēvs — liels zemes īpašnieks. Viņu mājas lepojās biezīem tepiķiem, balti lakotām un popētām mēbelēm un mahagonija guļamistabas iekārtu. Ēdamistabā bija galds 48 personām, sudraba servīze tādam pašam viesu skaitam un četri Ķīnas porcelāna komplekti. Ballēm bija īpaša telpa. Viesībās Katrīne valkāja samta vakara tērpu ar sermuliņa apmetni un dārgakmeņu rotām, bet Kārlis nēsāja ketaveju vai fraku. Savā saimniecībā viņiem bija īpašs pavārs, sētnieks un dārznieks, nodarbināti ar pilnu darba laiku. Tagad Katrīne būs pavārs Stefenu ģimenē viņu 3700 akru lielajā farmā, 15 jūdžu uz ziemeļiem no Ašlendas.

Vīrs Kārlis, kas strādā par laukstrādnieku, ieradies brīnījās, ka farmā strādā arī pats īpašnieks ar dēlu Džeku, otrā pasaules kaŗa lidotāju, un teica, ka viņa dzimtenē zemes īpašnieki paši lauku darbus nestrādā, bet zirgos (lielāko tiesu baltos) jāj apkārt pa saviem laukiem un izdala pavēles kalpiem. Viņš agrāk bijis valdības grāmatvedis eksporta un importa darījumos un nosacījis valūtas kursus Rīgā. Viņa tēvam piederējis lieltirdzniecības uzņēmums, bet krusttēvam — manufaktūras veikals. Viņš runā četras valodas, nedzeŗ un nesmēķē, bet stāsta, ka dzimtenē nekad nav dzēris ūdeni, jo pie katra azaida ģimenē dzerts vienīgi alus. Putniņa meita Lūcija ir zobārste un strādā savā arodā Ņujorkā.

Tiktālu Putniņu pagātnes godības aprakstos gājusi reportiere. Jādomā, ka štata farmeriem šis stāsts licies brīnišķīgs un aizkustinošs, līdzīgs pasakai par pelnrušķīti vai princesi, ko ļauni spēki padzinuši smagā darbā un nabadzībā. Sava veida reklāma tas var būt arī mūsu zemei, ja neviens to neaplūko kritiskām acīm. Bet ja skatās no pēdējā viedokļa — mēs paši nemaz nevaram citādi — kļūst skaidri redzams, ka cirsts par augstu. Izcelšanās no vācu baroniem un bajāri, kas savus laukus apjāj zirgos un izdala pavēles, — viss tas ir par „skaistu", lai būtu patiesība. Vai nu mums ar saviem mednieku stāstiem būtu jācenšas pārspēt poļu, ungāru vai rumāņu grāfus, ja viņi to kautrējas darīt?

P.

Dīvains anachronisms

Ņujorka (fm). — Pēc daudzajiem amerikāņu preses rakstiem, kuŗos objektīvi un patiesībai atbilstoši bija atzīmēta un komentēta Baltijas valstu okupācijas gada diena, dīvaini bija lasīt sekojošu New York Times informāciju, ko sniegusi Reutera aģentūra no Stokholmas. Tajā atzīmēts, ka trīs Baltijas valstis „svinējušas" desmito gada dienu savai inkorporācijai Padomju savienībā. Tallinas stacijas laukumā atklāts premjēra Staļina piemineklis un, pēc Tallinas radio ziņām, šis gadījums atzīmēts arī ar valsts cirka atklāšanu. Latvijā un Lietuvā šai dienai par godu sarīkotas dziesmu dienas un publiski mītiņi Rīgā un Viļņā. — Vai New York Times redakcijai, sniedzot šādu „prieka svētku" aprakstu, būtu bijis noteikts nodomsl?

NO RĪGAS RADIOFONA:

Visu pārdēvē krievu vārdos

ČEKISTU VADĪBĀ IZBŪVĒ DZELZCEĻUS 4 MĒNEŠOS — MĀKSLA PĀRIET PILNĪGĀ PARTIJAS KALPĪBĀ — PADOMJU AVIĀCIJA NOTRIEKUSI 75.000 VĀCU LIDMAŠĪNU

Ar padomju Latvijas 10 gadu jubileju sāktā pārdēvēšanas kampaņa turpinās. Krievu vārdos tiek pārdēvēti kolhozi, kas tagad apvienojas, ielas un parki, uzņēmumi un fabrikas. Krišjāņa Barona iela pārdēvēta par Suvorova, bet Valdemāra — par Ļeņina ielu. Pārdēvētas 4 viesnīcas: Bellevue par Staļingradu, Komerca par Padomju, Savojas par Auroru un Ekscelziora par Sportu. Madonas, Gulbenes, Valmieras uc. rajonu jaunie apvienotie kolhozi tagad saucas Imeņi Ždanova, Imeņi Ļeņina, Žnamja oktjabrja, 21. jūļa un tml. vārdos, tāpat kā viņu un traktoru staciju direktori tagad ir Oborovs, Novožilovs, Bieļajevs, Solovjevs, Iljins utt. Rīgas aprinķī apvienoti kolhozi Sala un Lielupe un nosaukti par Imeņi Mičurina.

Tieši 21. jūlijā atklāta elektrificētā Rīgas jūrmalas dzelzceļa pirmais posms līdz Dubultiem, kam sekos otrais līdz Ķemeriem. Dzelzceļa celtniecību vadījis iecirkņa priekšnieks komūnists Karabovs ar savu piedzīvojušo palīgu politruku Gorbačovu. Atsevišķu posmu būvi vadījuši inženieri un politruki Južakovs, Čerbakovs, Kuzņecovs un Jeroškins. Skolēnus un pārējos talciniekus darbā nemitīgi uzmudinājuši aģitātori Širokovs, Novickis, Rižuks, Zemčenko, bet no latviešiem Ozoliņa un Rubulis. Tāpēc arī dzelzceļš laikā kļuvis gatavs un viņu jubilejas dienā varēja atklāt, klātesot augstiem partijas un valdības funkcionāriem. Tie parasti piedalās arī jauno trolejbusa līniju atklāšanā.

No Latvijas universitātes īpaši atdalīts medicīnas institūts, kas gatavos ārstus, zobārstus un farmaceitus. Universitātes mācību prorektors Pugo stāstīja, ka šogad izlaidīs 700 speciālistu. Diplomdarbus par kolhozu celtniecību jau šovasar iemiesos dabā. Mākslas akadēmijas rektors Skulme par galveno akadēmijas uzdevumu spraudis cīņu pret buržuāzijas atliekām. Studenti mācās kalpot valstij un partijai. Dišlers izstrādājis diplomdarbu Komjaunieši atjauno Ķegumu, bet Jankevičs — Pirmie graudi valstij. Padomju kolhozu tematus apstrādājot arī tēlnieki Tūrmane, Blūmfelde uc.

Padomju aviācijas dienā stāstīja, ka otrā pasaules karā padomju varoņa nosaukumu izpelnījušies 2100 lidotāju. Pavisam padomju gaisa spēki nogāzuši 75.000 vācu lidmašīnu. Padomju zemē esot vislabākās lidmašīnas, kas varot pārmācīt katru agresoru, kā jau rādījis notikums pie Liepājas. Kaŗa laikā sava vieglo bumbvežu vienība bijusi arī latviešiem. Ar lidotājiem Pētersonu, Lodziņu, Krastiņu uc. tā darbojusies pie Staraja Rusas, Idricas un Kurzemē.

Ražas ievākšanas laikā kolhozu ugunsdzēsējiem jādežūrē dienu un nakti. Ugunsdzēsēju vienības jāsastāda no brīvprātīgiem labākajiem kolhozniekiem. Tām jādežūrē arī pie ciemu padomēm un labības kaudzēm, jo slepus vēl var uzglūnēt padomju iekārtas ienaidnieki. Izstrādes dienas par dežūras laiku neaprēķina, izņemot brandmajoru.

Lietuvieši zaudē 600 cilvēku dienā

Pēc Dr. Jasaiša publicējuma Tremtī Lietuvas iedzīvotāju skaits no tuvu 3 milj. boļševiku desmitajā okupācijas gadā, pieskaitot pat ap 300.000 tur iesūtīto krievu, tagad noslīdējis uz 1,7 milj. Kā tas redzams no krievu oficiālajiem datiem, lietuviešu tauta pēc otrās padomju okupācijas zaudējusi 1,2 milj. iedzīvotāju jeb 600 cilvēku dienā. Ir sevišķi nozīmīgi, ka tik plašu cilvēku iznīcināšanu izdara valsts, kas ir UN locekle. Vēl bēdīgāks ir tas apstāklis, ka šī iznīcināšana ir zināma kā Starptautiskajam Sarkanajam krustam, tā arī visām demokratiskajām valstīm. (ek)

No auksta līdz remdenam, siltam un karstam karam

Eiropas aizsardzības iespējas šobrīd un vēlāk

Kopš Korejā sācies karstais karš, arī pārējā pasaulē līdzšinējais auk[illegible] stais karš [illegible] jau [illegible] vai pat siltā. Brīvā pasaule [illegible] nolēmusi [illegible] bruņojumu starp [illegible] un sviestu. Šādu domu Daily Mail slejās izsaka pazīstamais publicists Aleksandrs Klifords un tālāk iztirzā, kas notiktu, ja karstais karš izplestos ātrāk, vēl iekām rietumi būtu paguvuši izdarīt vajadzīgo pārorientēšanos no sviesta uz lielgabaliem.

Kas notiktu, to vispār grūti pateikt, jo nekad vajadzība pēc nodomu un [illegible] slepenības nav bijusi lielāka [illegible] tagad. Nekad [illegible] nav [illegible] prātojuši un mazāk zinājuši par to, kādi ieroči ir nāciju vadītājiem un kā viņi tos paredz izlietot. Loģiski vērojot notiekošo, tomēr jāsecina, ka rietumu gatavošanās notiek pilnīgi normālā, „klasiskā" virzienā. Tie joprojām ražo tankus, lielgabalus un lidmašīnas un apmāca kājniekus, pie kam aizsardzības vadītāji atzinuši, ka visa tā ir vēl par maz. Korejas kaŗu izcīna pēc ierastajiem klasiskajiem kaŗa principiem. Rietumiem īsteni nav slepenas metodes kaŗa uzvarēšanai bez tradicionālajiem sauszemes, jūras un gaisa spēkiem. Tā arī kaŗam Eiropā, kas mūs interesē pirmā kārtā, domājams, būtu jāsākas ar sarkanarmijas uzbrukumu pāri Elbai un cīņu Rietumvācijā.

Kas tad notiktu? Klifords brīdina nekļūdīties sarkanarmijas spēku novērtējumā. Tā ir ievērojami spēcīgāka nekā visas pārējās Eiropas armijas kopā. Cilvēku, tanku, lielgabalu un lidmašīnu skaita ziņā sarkanarmija bija milzīga jau kaŗa beigās, un pēc tam par bruņošanos izdoti ap 12 proc. no Padomju savienības tautas ienākumiem. Sākot rietumos ar 50 divīzijām, tā trīs mēnešu laikā savus spēkus varētu palielināt līdz 140 divīzijām.

Ja šīs divīzijas dotos uz priekšu, ko Rietumeiropa varētu tām stādīt pretim? Rietumeiropas lielākā un pretkomūnistiskākā — Spānijas armija nepiedalītos, jo ideoloģisku motīvu dēļ tā nav aicināta. Labākā Rietumeiropā ir Šveices armija, — tā nepiedalītos tādēļ, ka cenšas pēc neitrālitātes. Lielākā un labākā cilvēku rezerve militārām vajadzībām ir Rietumvācijai, bet tā nepiedalītos tādēļ, ka rietumi to neļautu. Salasot pārējās Eiropas armijas, sanāktu ap 20 kaujas divīziju — 7 itāļu, 5 franču, pa divām britu, beļģu, holandiešu un pa vienai norvēģu, dāņu un portugāļu. Bet arī tās pašas nebūtu tūdaļ gatavas cīņai un nevarētu arī tūlīt ierasties frontē. Angļiem un norvēģiem būtu jāierodas pa jūras ceļu, varbūt arī portugaļiem, ja tie nešķērsotu Spāniju, bet itāļiem būtu jāpaliek mājās sargāt savu austrumu robežu. Koreja pierādījusi, cik daudz laika vajaga samērā nelielu kaujas spēku piegādāšanai pa jūras ceļu.

Tādēļ sākumā kaujas būtu jāizcīna nedaudzajām britu, franču un amerikāņu divīzijām, kas tagad okupē Vāciju. Vācieši noskatītos, izņemot austrumu joslas policiju, kas cīnītos pret rietumiem, un komūnistus, kas nodotos sabotāžai. Arī pārējie Eiropas komūnisti kļūtu aktīvi, pie kam Francijā un Italijā tie skaitliski pārspēj armiju. Iekām izdotos ko tālāk organizēt, sarkanarmija jau būtu klāt. Pat ja amerikāņi pirmajā dienā nomestu atombumbas uz Maskavu, Rietumeiropa nebūtu pasargāta.

„Tas viss izklausās drūmi, bet," saka Klifords, „es neredzu cita secinājuma; mūsu izredzes tūlītēja kaŗa gadījumā viscaur ir sliktas. Lai aizturētu padomju triecienu Vācijā, rietumiem momentā būtu jāstāda pretim 50 pilnīgi apbruņotu divīziju, bet faktiski tie spētu, un arī ne tūlīt, dot tikai 20. Amerikai ir jauni ieroči, bet ja ASV nav gatavas tos atklāt, lai sargātu savus spēkus Korejā, tās laikam tos nesūtīs arī uz Eiropu, lai šejienes armijas sāktu apmācīt šos ieročus lietot. Bet kad sāksies karš, apmācībai būs par vēlu. ASV jāatrisina dilemma, kā turēt slepenos ieročus gatavus kaŗam Eiropā un tai pašā laikā saglabāt tos slepenus."

Visā šai drūmajā apvērtējumā Klifords tomēr saskata arī optimiskākas līnijas. Tā kā arī krievi šo rietumu vājumu zina, tad ir kādi iemesli, kas tos līdz šim atturējuši izmantot šo apstākli. Vai nu viņi nevēlas kaŗu, vai arī baidās no ASV pārākuma atombruņojumā. Arī pirmā varbūtība ir ļoti iespējama, bet tā ir politiska, un Rietumeiropas vadītāji nolēmuši uz to nepaļauties. Ja Maskavu attur bailes no atombumbas, tad tas rietumiem dod laiku, lai kaut ko darītu, jo daudz tā arī nav atlicis. Bez atombumbas amerikāņiem ir arī vairāki svarīgi jaunīnājumi klasiskā kaŗa technikā, it īpaši tanku apkarošanas metodēs. ASV ir ieroči, ar kuŗiem samērā nelieli spēki spēj atturēt lielas ienaidnieka masas, kas Eiropā būtu sevišķi svarīgi. Vērtē, ka amerikāņu kājnieku ugunsspējas šobrīd ir 15 reiz lielākas nekā 1940. g.

Otrkārt, Eiropas aizsardzības skelets jau radīts, tikai tā mašinērijai vēl nav dots pietiekami degvielu. Ir arī dažas grūtības. Militārai domāšanai vienmēr piemīt vairāk nacionāla nekā internacionāla tendence. Francija, kas ir Eiropas aizsardzības kodols, militārā ziņā daudzējādi atpalikusi; tai ir pārāk daudz pārāk vecu ģenerāļu, un franči vispār ir jūtīgi sadarbības ziņā, ja tie nav vadībā. Bet arī visi šie trūkumi lielā mērā jau novērsti.

Tālāk Klifords izceļ vēl vienu pozitīvu momentu. Vēstures jaunā prakse, starp mieru un karstiem kaŗiem iespraužot aukstus un remdenus kaŗus, nāk rietumiem par labu, dodot laiku sagatavoties demokratijām, jo šis valdības veids normāli nevar uz priekšu gatavoties kaŗam, un tādēļ vienmēr kaŗus sāk ar zaudējumiem. Turpretim tagadējos apstākļos, kamēr techniski vēl valda miers, rietumu valdības var daudz labāk mudināt un steidzināt uz spēku vairošanu, nekā to varētu normāli. Labvēlīgs apstāklis ir arī tas, ka beidzies Grieķijas karš un Holandes koloniālais karš. Italijai ir neliela, bet ļoti izlasīta armija, kas pārspēj jebkuŗu Musolini laika armiju. Turklāt ASV gatavas nopietni palīdzēt katram, kas palīdzas pats.

No visa tā Klifords secina, ka ir pamats cerībām, bet būtu noziedzīgi mēģināt attēlot ļoti optimistiski Eiropas aizsardzības spējas pašreizējā momentā. Labāk domāt skaidri un vēsi nekā ļaut, lai sāpīga vilšanās sadragā visas ilūzijas un morāli. „Ja mums dots laiks sagatavoties cīņai," saka Klifords, „tad tas nozīmē, ka mums gadiem ilgi būs jādzīvo bažās un ierobežojot savu saimniecisko labklājību, kas varbūt arī tieši ietilpst Staļina plānos. Bet ja nav tāda, kas nepārprotami varētu pierādīt, ka Padomju savienība nekādā gadījumā nevēlas kaŗu, tad Rietumeiropas vienīgais loģiskais ceļš tagad ir — gatavoties aizsardzībai, cik ātri un enerģiski vien iespējams." (fn)

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Valentīns Pelēcis

Latvijas apliecinātāji

Nekad mēs vairs neiekāpsim tanīs pēdās, ko 1944. gada jūlijā atstājām iepļautos vālos, iesprauzdami tur savas izkaptis kā ticības zīmes, ka reizi vēl pārnāksim pabeigt sākto cēlienu. Mūsu acis un sirdis, nespēdamas uzminēt likteņa mīklas, pāri kaŗa putekļu un dūmu stabiem nešaubīdamās raudzījās Latvijas zemes un debesu pastarā godībā. Tā mūsu — aizbraucēju priekšā atvērās tik neaizstājama un varena, ka katrs, savas sētas vārtus pēdējo reizi aizvērdams, solījās: mēnesi, pusgadu vai gadu, bet es atgriezīšos!

Bet tāpat kā pēdējās Latvijas vasaras ziedu smaržas ir sen izkūpējušas no mūsu sievu un meiteņu matiem, tāpat arī vīru un dēlu plaukstās nodilis cietums, ko deva tuvi un pierasti darba rīki, dzīvodami līdzi darāmajam ar pašu darītāju. Pamazām mēs sarodam ar svešām smaržām, tikumiem un lietām. Tulznas mūsu delnās vairs nespēj apliecināt ar zemi saules gadskārtām savīto darba mīlestības tikumu, bet tās kļūst par skaudīgām dolaru žņaudzējām, vai arī ar negausīgām cerībām par naudu grib nopirkt ilūziju surrogātus pazaudētās dzimtenes vietā.

Taču reiz mēs katrs solījāmies: es atgriezīšos!

Bet tas nenotika ne pēc mēneša, ne gada, un nu redzam arī — ne pēc sešiem gadiem. Tiesa, daudzi apsolījās nezinādami un pat necenzdamies aptuveni iedziļināties mūsu tautas un līdz ar to visas 20. g. simteņa pasaules traģēdijas apmēros. Viņi bija notiesājuši sevi pazušanai, jau atstājot sava pagasta vai pilsētas robežas.

Daudziem arī šī deklarācija bija vienīgi tiešā acumirkļa ekstāzes vilnis, kuŗam pietrūka ticības un spīta pašu runātāju sirdīs, un pāris gados laiks viņus izdzēra sausus.

Nav noliedzams, ka ārējie — politiskie, sociālie un humānie noteikumi bija cieti un ar veiklu roku pret mums izprovocēti (bet vai Dieva žēlastības labad pār mums tiem nevajadzēja būt vēl bargākiem pret mums?), un katram šīs ļaunprātīgi stulbās nepielūdzamības priekšā vajadzēja patstāvīgi izšķirties: būt cīnītājam ar vismazākām cerībām un algu nacionālās kopības virknē, vai meklēt bagātākus saimniekus un kompromisiem pakļāvīgākas ideoloģijas, kas nav jāapzīmogo ar kaut kādu tur latvisko asiņu, un gara pārbaudi nezināmi ilgās pašmācībās. Šīs alternatīvas spaidā, mantiskā nabadzībā un dvēseles šaubu rezultātā radās starp mums trešā un šobrīd varbūt pati lielākā grupa: Zelta viduscеļa gājēji. Tas ir samērā pieklājīgs un ērti lietojams ceļš. Galvenais — bez striktām saistībām un pienākumiem, un katrā laikā var līdz nelabumam nodeldētā „demokratijas" vārda aizsegā mainīt mērķi un virzienu.

Šie cilvēki aizrautīgi meklē laicīgo siltumu svešās pažobelēs, un nacionālo bezkompromisa askēzi atstāj tiem, kas šķietami ir par muļķiem, lai baudītu par centiem pērkamās internacionālās civīlizācijas vērtības. Lai deg vientuļnieku — trakuļu sirdis, ja galvas neprot rēķināt! Vai tad laika kavēklim un tautiskām izdarībām nepietiek ar latviskās sadraudzības un dziedāšanas biedrības nodibināšanu? Var jau pāris reizes gadā pacilāt lelles, pūra lādītes, pārrunāt cik jauki bija un kā īsti būtu, ja tiešām reiz tāda Latvija taptu atjaunota, un vai „atmaksātos" atgriezties? Politiskā plāksnē šādas lokālas biedrības pa laikam tēvišķīgi norātu tos, kas savā karstumā cērt pāri attiecīgās zemes viesmīlības priekšrakstiem un bojā latviešu asimilācijas spēju labo slavu. Kas tiešām labi un sirsnīgi domā, lai neņem ļaunā manu izklāstu, bet rūpīgi pārlasa un analizē Latvijas „ārzemju" korespondentu daudzās vēstules.

Bet ja mēs šinī mēnesī pieminam 1944. gada jūliju, tad tam ir arī kāds cits iemesls.

Ja atceramies laiku pirms sešiem gadiem, kad ar savām pēdējām klēts un kūts svētības paliekām vezumos atstājām mājas, solīdamies atgriezties, tad mums jāatceras arī tie, kas tanīs dienās iegāja un palika Latvijas mežos!

Būs gan tādi, kas šodien, sēdēdami šķietami drošā vietā, sacīs: lūk, viņi nevarēja no savas mantas tik viegli šķirties kā mēs! Bet ja šo ķecerīgo vārdu runātāji vēl spēj būt mazliet patiesi pret mūsu kopējo traģēdiju, tad nav ilgi jāreizina, lai aplēstu laicīgās un pārlaicīgās summas. Vīri, kas iegāja mežā ar ieroci un aizdara sainīti rokās — nespēja atstāt savu zemi! Tie nevarēja aiz trejdeviņām jūrām un kalniem pamest vagas, kur mūžus bija nostaigājuši tēvi un vectēvi, kur katrs koks un akmens bija saderīgs ar viņiem.

Kamēr mēs bēgļu nometnēs, sirgdami balamutīgā sīkumainībā, neskaitāmas reizes vēlējām un gāzām komitejas, runādami par kopību kāvāmies ar pašu denunciantiem un svešiem skrīnētājiem — brāļi mežos sešas bargas ziemas, sešus ledaiņu ūdeņu pavasaŗus un vētrainus rudeņus cīnījās ar NKVD asins suņiem un slepkavām. Viņu uzticība bija lielāka par bailēm! Šai cīņā kapi netika apzīmēti, jo tā ir ticības cīņa pret nāves izmisumu, kas neskaita krustus un nav vārdos uz papīra uzrakstāma. Tikai tie, kas tur vēl dzīvo, ir vispatiesākie Latvijas apliecinātāji, un viņu mīlestības liecību ir svētījušas viskarstākās asinis un vistaisnākais naids! Vīri mežā ir pieņēmuši naidu pret ļaunumu, un tā ir viņu katēgoriskā pienākuma asākā forma, kas pavēl izturēt un nesabrukt, kad aprēķinu formulas nerāda neko vairāk kā iznīcību.

Šodien, pēc sešiem gadiem, mums ir jāiztīra putekļi no ausīm un acīm. Ir jāsadzird tālāk un jāredz skaidrāk! Zīmes pie šīs pasaules debesīm vēstī vētras tuvošanos, un katram ir jābūt skaidrībā par savu sirdi un pienākumu. Lai cik dresētu kaķu ir sarkanā mēŗa lielkungam politbiroja maisā, ko vēl palaist atbildīgo valstsvīru un nāciju krāpšanai un biedēšanai, — jau šobrīd nomaitāto dvēseļu miljoni draudīgi sapulcējas ap Kremļa mauzolejā iestikloto lietuvēna mūmiju un tās sātanisko sargu. Un kaut arī mēs, kas paliksim dzīvi, vairs neiekāpsim pēdās, ko 1944. gada jūlijā pametām iepļautā vālā, tad tomēr mums būs jāatgriežas pie saviem brāļu kapiem un jāsāk ar jauniem šūpuļiem! Tā ir Latvijas apliecinātāju griba.

Māc. A. Liepiņš

Evaņģeliskā baznīca stāv nomodā

Tikko Toronto sanāca pasaules baznīcu apvienības padomes konference, kas ilga 8 dienas. Par apvienības prezidentu aizgājušā zviedru archibīskapa Eidema vietā ievēlēja pazīstamo norvēģu bīskapu Bergravu. Acumirklīgais politiskais augstspraigums šai konferencei deva savu nokrāsu. Baznīcu pārstāvji dziļā nopietnībā apsprieda arī Korejas jautājumu, un komunikē gaidāms nākošajās dienās.

Tālākais tēmats bija bēgļu jautājums, ko konference nostādīja internacionālas problēmas plāksnē, kas vienmēr jāizvirza pasaules uzmanības centrā. Apvienībai pastiprināti jāaicina talkā visas baznīcas un savu zemju valdības bēgļu aprūpes akcijā.

Oikumēniskās padomes ģenerālsekretārs Dr. V. Hoofts noraidīja komūnistu pārmetumus un deklarēja, ka Pasaules baznīcu apvienība nekalpo nedz komūnistu politisko spēku varai, nedz rietumu imperiālismam, bet meklē ceļu, lai visā pasaulē manifestētu Kristus baznīcas vienību.

Par to liecina arī notikumi Vācijas austrumu joslā. Pēc procesiem pret ungāru kardinālu Mindcentiju, bulgāru ev. lut. mācītājiem un čechoslovaku primasu archibīskapu Beranu, kominforms joprojām turpina cīņu pret kristietību. Pirms apm. 2 mēnešiem komūnisti uzsākuši cīņas gājienu pret kristīgo baznīcu Vācijas austrumu joslā. Šai cīņā tie lieto daudzkārt pārbaudīto taktiku: dzīt ķīli starp baznīcas vadību un garīdzniekiem, lai ar plānveidīgu šķelšanu vājinātu ticīgo spēkus un pretsparu. Šai garā kominforma uzdevumā SED uzsākusi asu cīņu nevis pret pašu evaņģēlisko baznīcu, bet pret šīs baznīcas vadītāju personību, Berlīnes bīskapu Dr. O. Dibeliusu, kas pazīstams kā dedzīgs pretkomūnisma cīnītājs.

Bīskapa Dibeliusa vadībā evaņģēliskā sinode Vācijā izteica protestu, ka 90 proc. Austrumvācijas iedzīvotājiem ar valsts varas palīdzību tiek uzspiests pasaules uzskats, kas noliedz kristīgo ticību, un ka, ievērojot šādu ticīgo sirdsapziņas apspiešanu, baznīca vairs nevar tālāk klusēt. SED varasvīriem nepatika arī bīskapa Dibeliusa tikšanās ar prezidentu Trūmenu, kad, kā viņi raksta, esot konferēts par evaņģēliskās baznīcas mobilizāciju kaŗa gadījumā.

Taktika te ir skaidra: kā katoļu bīskapiem kominforma acīs tiek pārmesta kaŗa kūdīšana un kalpošana imperiālismam Vatikāna vadībā, tā Austrumvācijas evaņģēliskais bīskaps tiek padarīts par ieroci, kas kalpo rietumiem un tāpēc ir miera ienaidnieks.

SED dabūjusi savā pusē divi nenosvertus Meklenburgas mācītājus, kas tagad pūš Grotevola taurē un kuŗus kā „īsti ticīgos" viņš ņēmis savā aizsardzībā. Tomēr ticīgo masas un pārējā garīdzniecība nav iekritusi Grotevola viltības slazdos, un tāpēc šiem divi mācītājiem — atkritējiem neizdosies uzcelt uz austrumiem orientētu evaņģēlisko baznīcu.

Pāvils Klāns

Mēs tuvojamies sliegsnim

Laiku pa laikam mēs tiekam pārbaudīti — gan savā izturībā un ticības spēkā, gan morāliskajās kvalitātēs. Tā tas bija 1940./41. un 1944./45. gados. Un kāda nolemtība, kāda liktenīga nenovēršamība liek sadzirdēt savu jautātāju balsi arī tagad. Eiropa nenoliedzami stāv nopietnu pārbaudījumu priekšā. Kad tie nāks? To nezina ne Nostradamus ne zvaigznes, laikam vēl arī ne Kremlis, ne Baltais nams — kaŗš Korejā ir impulss, kas licis sakustēties ļaužu zemapziņai, un tā ar visu nedefinējamo, neizpētītos dvēseles slāņos pamodušos jūtīgumu gluži kā spogulī uzņem sevī draudīgo padebešu blīvēšanos un nodreb jau tagad, kad vecajā kontinentā neviens lielgabals vēl nav dimdinājis. Jo gadīties var viss kas, arī neparedzētais, neiedomājamais. Nopietnība, ar kādu ziemeļkorejiešu ofensīva tikusi gatavota, jaunā kājnieku taktika, ko tur komūnisti pielieto, un Pad. savienības smadzenes un vadība šai jaunajā kaŗā liecina, ka tā, protams, nav nekāda gadījuma afēra, kādas — Bullita vārdiem runājot — Maskava mēdz izspēlēt, bet sistēmatiskas plānošanas rezultāts. Jaunie kaŗi, kā zināms, ieroču un technikas ziņā sākas no tās vietas, kuŗā beigušies iepriekšējie. Taču šis likums neizslēdz pārsteigumus, bet jauninājumi stratēģijā un technikā ir kaŗa mašinērijas loģiska nepieciešamība, uz kuŗas balstās izredzes uzvarēt. Kas var pacīt, vai Pad. savienība, daudz mācījusies no vāciešiem iepriekšējā kaŗā, paliks pie tām pašām kaŗa vešanas metodēm, kādas pazīstamas līdz šim?. Arī vācu ķīļu un ielenkumu technika otrajā pasaules kaŗā, kas sākumā deva miljoniem gūstekņu un nodrošināja uzbrucēja ātru virzīšanos uz priekšu, loģiski domājošam cilvēkam būtu likusies absurda vēl pirmā pasaules kaŗa laikā. Kas var pasacīt, vai Pad. savienība, par spīti pieņemtajām dogmām flanku nodrošināšanā, Eiropā neatkārto lielā mērogā to pašu, ko vācieši, savus ķīļus dzīdami, darīja mazākā mērogā uz krievu zemes? Kas notiktu, ja par spīti Skandinavijai, ja par spīti Turcijai, Grieķijai un Dienvidslavijai sarkanā armija mestos vēl dziļāk Eiropā? Nekas . . . Neviena no šīm ne citām valstīm nemestos komūnistiem sānos. Aina būtu satriecoša — nedaudz dienās varētu tikt aizsniegta Reina un apgabali pāri tai, franču komūnistiem tas dotu impulsu varas sagrābšanai savās rokās, varbūt arī Italija reaģētu tāpat, un Eiropa — nobijusies, nesagatavota un neorganizēta — stāvētu fakta priekšā un nedarītu nekā! Jo nespētu! Paietu laiks, iekāms amerikāņi un rietumu nācijas vispār iespētu spert pretsoļus, iekāms sāktos trešais pasaules kaŗš — tas, no kuŗa mēs gaidām savu glābiņu.

Tātad paietu laiks, mums izšķirīgs, nozīmīgs un dārgs laiks. Un kaut tie būtu tikai daži mēneši: to liktenis, kam sarkanais midzenis pārveltos pāri, būtu skaidrs. Nemaz nerunājot par DP, kas tik ilgi un nesekmīgi uz atgriešanos dzimtenē aicināti, nepaklausīdami paši sevi apzīmogojuši.

Bet ja arī nebūtu tā, kā šeit velns tēlojies uz sienas — ikvienam Eiropā palicējam laikam ir skaidrs, ka mūsu atgriešanās dzimtenē nenoritēs kā pa diedziņu „pēc tam, kad sarkanie būs sakauti". Mēs nezinām, vai tas maz vispār notiks. Un ja — arī tad mūsu turpmākā dzīve domājama tikai pārkāpjot vēl jaunus, smagus pārbaudījumus. Neskaidras nojautas, bailes, psīchiska malārija, kas dažus dzīšus dzen prom no Eiropas, dažus mudina vēl sīkstāk turēties pie tās, pānika, iepirkšanās drudzis, baumas, — tie ir saviļņojuma simptomi, kas liecina, ka paralēli pasaules notikumiem arī morāliski tuvojamies kādam slieksnim. Kāds tas būs? Kas tiks tam pāri? Kas būs viņā pusē?

Zemes cilvēka dzīvē — kur dzīvībai un nāvei, personīgai karjērai, mantiskam labumam, ērtībām, darbam un mūža sūtībai tik saturīga, tik piln estīga nozīme, — tāds laikmeta pārvērtību slieksnis ir kā pastarā diena svētajos rakstos. Un ne tikai tiem, kas paliek Eiropā un ar nolemtības zīmi vaigā sagaida savu nenovēršamo, laikam bargo likteni. Bet visiem mums. Arī tiem, kas jau esam viņā krastā; kas tikai rītu kāpsim uz kuģa; kas tikai janvārī iesim pie konsula. Kāda ir mūsu garīgā seja šinī brīdī, kāda tā būs dienās, kas vēl nāks, — mūsu seja, kas skaitām sevi pie laimīgās, brīvībā izkļuvušās izlases, kas esam vienas tautas dzīvības koka zars?

Līdz šim mūsu eksistencei, politiskajām cīņām un nākotnes perspektīvām bija vairāk vai mazāk oficiāls, vairāk vai mazāk pārliecības diktēts segums, attaisnojums un uzdevums — mūsu latviskā, mūsu nacionālā sūtība. Vai tā būs un paliks stipra arī brīdī, kad iejuksim kaŗa chaosā vai citā ārkārtēju notikumu jucekli, kuŗā ikvienam savs personīgais krekls mēdz tomēr palikt tas tuvākais? Bez patosa, bez didaktikas, bez paštaisnības ērtās pozas: tagad, kad ar katru aizvadītu laika soli ejam pretim lielo pārvērtību slieksnim, lai atskārstam vēl reiz un dziļi, ka nekas mūs tā nav vājinājis kopības spēkā, kā tas, ko vācieši tik labi nosaukuši

(Turpinājums 6. lpp.)

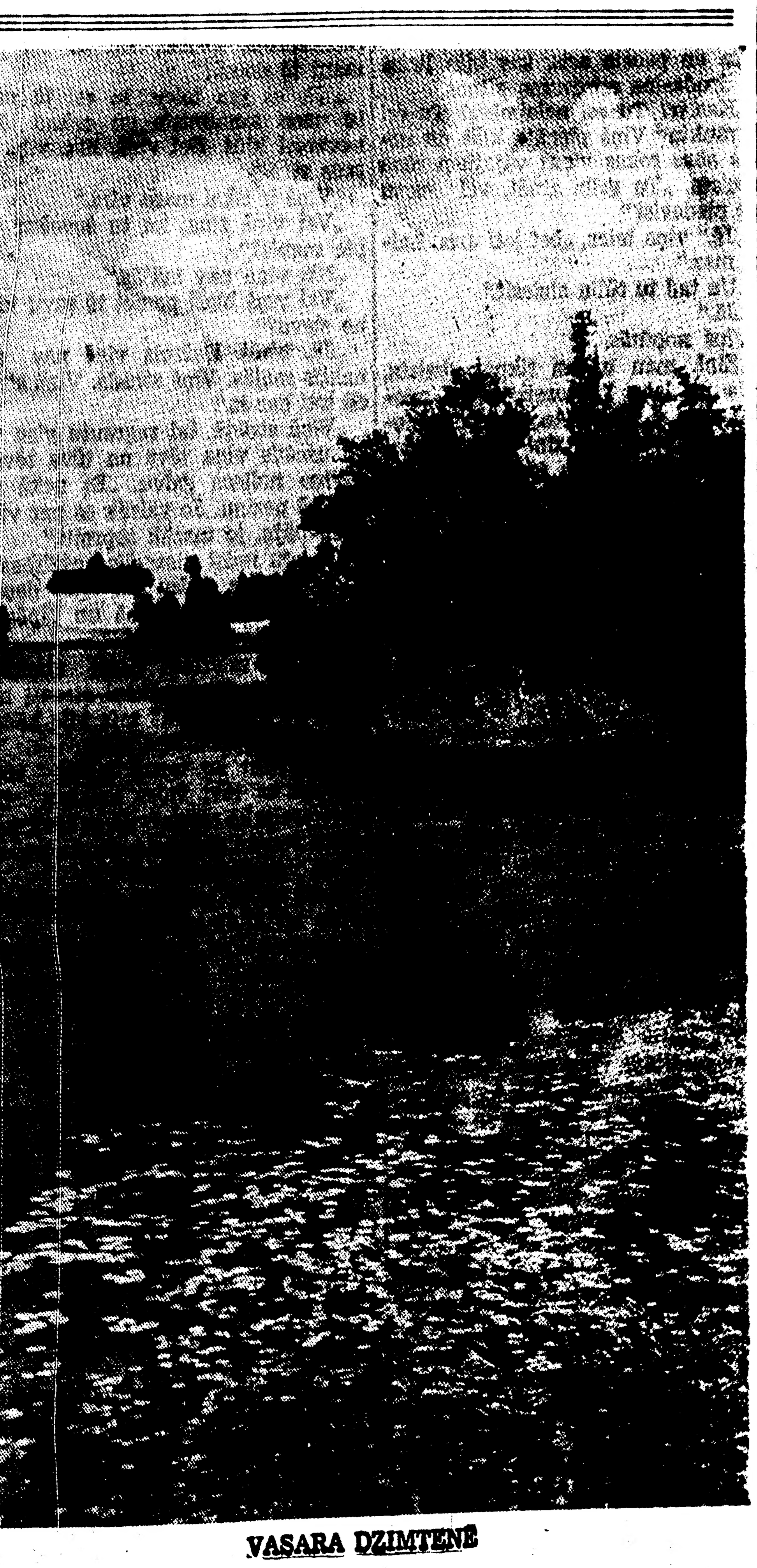

VASARA DZIMTENĒ

Olģerts Liepiņš

Piezīmes Latvju Enciklopēdijas 3. grāmatai

Latvijā kāds lasītājs bija ievietojis visai vērtīgus labojumus Latvju Enciklopēdijas 1. grāmatā uzņemtajiem valodnieciško retvārdu izskaidrojumiem. Tā kā minētajam izdevumam ir liela nozīme visā emigrācijas kultūras dzīvē, gribu aizrādīt arī uz dažām vietām nesen iznākušajā 3. grāmatā, kur ieviesušās kļūdas vai nepilnības.

1. Grafiķis Fr. Banga savu vārdu raksta ar e; tiesība uz vārdu pieder pie svarīgākajām tiesībām; nav pareizi šo mākslinieku pārkristīt par Bangu (ar a galā), apskatot to kopā ar pārējiem Bangām.

2. Gen. R. Bangerskis 1945. g. sākumā Potsdamā tika gan ievēlēts par Latvijas Nacionālās komitejas prezidentu, bet nē par šīs komitejas „prezidentu Lībekā", kā sacīts. Toreiz neviens nevarēja paredzēt, ka komitejas mīteklis pēc 2 mēnešiem būs Lībekā.

3. Koncertmeistars Alberts Bērziņš 1944. g. nav palicis Latvijā. Viņš vairākus gadus nodzīvoja emigrācijā Vācijā un pašreiz ir Zviedrijā, kur iznāk Latvju Enciklopēdija. Gleznotājs Banškenieks nav „pazudis bez vēsts", bet dzīvo Latvijā. Tā kā LE visām personām, kas 1944. g. nebēga, piesprauž atzīmi, ka tās palikušas Latvijā, tad to vajadzēja minēt arī par Paulīni Bārdu.

4. Tiesībnieks un bijušais ministrs Rūdolfs Benuss ir miris, tāpat arī šachists Apsenieks.

5. Arvēds Bergs nebija Latvja faktiskais redaktors, bet gan atbildīgais. Par faktisko pēc avīžnieku tradicijām sauc to red., kas visvairāk sēž redakcijā un avīzi „taisa". Latvja faktiskie redaktori bija Hermanis Asars un vēlāk Arvīds Avots.

6. 3. grāmatā pārāk maz rakstīts par Frici Bārdu. Viņa divi dzejoļu krājumi bija ļoti populāri ne tikai iznākšanas laikā, kā atzīmēts, bet ir vēl tādi arī tagad. Cik noskaidrots, šai konspektīvismā nav vainojams autors-apcerētājs, bet gan redaktors, kas rīkojas visai patvaļīgi ar iesniegtajiem tekstiem. Tā pirmās 2 grāmatās par tēlotāju mākslu bija kombinēti šo rindu autora un prof. J. Siliņa materiāli. Apvienojot vairākus formulējumus, gan kļūst pilnīgāka faktiskā puse, bet cieš viengabalainība, jo katram rakstītājam sava metode un savs spriedums.

7. Emigrācijas preses referents izlaidis žurnālistus Osvaldu Akmentiņu un Viktoru Baltkāji, kas nav mazāk ievērojami par diezgan plaši pieminēto Ludvigu Bērziņu.

8. Par baznīcas vēsturi rakstot, dzimtbūšana nosaukta par „agrākā kapitālisma ieroci". Tajos laikos saskatīt kapitālismu — tas atgādina krievu „dialektiskā materiālisma" vēsturnieku izteicienus.

Šeit pat gribas pieminēt, atgriežoties pie raksta par Latvijas ārpolitiku, kas te jau apskatīts, ka LE nepelnītu ievērību veltījusi Ikšes „pučam" Valmierā, atzīmējot, ka tas esot saistījis ārvalstu uzmanību un ļāvis spriest par fašistiskām tendencēm Latvijā. Minētais „pučs" kā groteska pielīdzināms no joku lugas pazīstamajam Kēpenikas kapteiņa „apvērsumam" Berlīnē pirms 1. pasaules kaŗa. Nekādā ziņā tas nevarēja piesaistīt ārzemju uzmanību un nebūtu pieminams ne Latvijas vēsturē, nedz arī nopietnā enciklopēdiskā izdevumā.

Andrejs Irbe

Kāds romāna formas jautājums

Zviedrijas latviešu presē pagājušā ziemā un pavasarī dzīvi polemizēts par aktuāliem dzejas mākslas jautājumiem — īpaši attiecībā uz mūsu pašu literātūru. Par šīm problēmām runāts arī vairākos atklātos un slēgtos disputu un referātu vakaros, kas izraisīja veselīgu reakciju, atdzīvinot zināmā programmatisma lāstā iestigušo latviešu literāro dzīvi emigrācijā. Uz šāda veida sakustēšanos pamudinājusi saskare ar Rietumeiropas tautu un Amerikas jauno rakstniecību, kuŗa pilnībā latviešu kultūras darbiniekiem tagad emigrācijā sasniedzama. Tā ir ilgi gaidītā satikšanās ar rietumu garu, kam nu liels uzdevums — notīrīt mūsu uztverēm par dzeju kā mākslu visu sārņaino, ar oficiālisma garu apveltīto un tuvinot mūs mākslas īstajai būtībai. Zināms krass radikālisms, spriedumu nekautrīgais skaudrums ir antitoksīni mūsu agrāko uzskatu konvencijām, demonstrācija pret to ir dzīvs pakalpojums mūsu kultūras lietai. Ir radušies meklējumi pēc dzejas mākslas patiesās vietas savā laikā un laika mozaikā.

Interesanti tāpēc varbūt būtu pakavēties nedaudz — kaut tīri informātīvā nozīmē — pie literārajām vibrācijām šejienes mākslas pasaulē, no kuŗām varam gūt pozitīvus papildinājumus.

Viens no šādiem jautājumiem — par romāna formu — aplūkots arī zviedru literātu aprindās. Ar virsrakstu Par iekšējā monologa vēsturi docents Karls Fērmans lielajā zviedru laikrakstā Sydsvenska Dagbladet Snällposten — kas pazīstams ar savu visai autoritātīvo kultūras jautājumu nodaļu — raksta:

„Viens no jaunākajiem modernā romāna izteiksmes paņēmieniem ir iekšējais monologs. Tajā atstāsta visu, kas dotajā acumirklī nodarbina iekšējo cilvēku, viņa impresijas, visas iespējamās fantāzijas kaprīzes un mainošās asociācijas. Tā tad mēģinājums uztvert apziņas plūsmu pirms doma sakārtojusies loģiskā secībā." Zviedru literātūrā šo formas paveidu kā pirmais ienesis Eivinds Jonsons. Bet par šīs jaunās romāna technikas „atradēju" uzskata Džemsu Džoisu. Tālāk K. F. raksta: „Monologs tradicionālā uztverē pieder drāmai, kad tēlotājs viens pats uz skatuves deklamē — kā, piem., Hamlets savu Būt vai nebūt. Bet arī teātrī ir kāds cits veida monologs — ko franči dēvē „à parte" — kad tēlotājs, nebūdams viens, runā, itkā neviens viņa vārdus nedzirdētu, citiem vārdiem — viņš turpina skaļi domāt. Monologs, dzimis uz skatuves, ienācis arī romānā un novelē.

Vecajās drāmās un romānos monologs ir vēlēdiski pabeigta forma, kas dod varoņa domas loģiski iekārtotā izteiksmē. Jaunums ir iekšējais monologs, kas domas uztveŗ jau priekšloģiskā pakāpē. Eivinds Jonsons savā grāmatā Komentāri kādas zvaigznes krišanai liek galvenai personai iet pa ielu, kuŗu laista: „Vārnusala, domāja Sturmdāls, Magnuss Laimons, lai laime! Laime ir savāds nieks, bing-bing, pat ne tāds nieks, kā zvans. — Jā, jā, tā tad šodien nekā, paldies, jā, tur nekā nevar līdzēt . . ."

Te ir mēģināts izsekot brīvajai asociāciju plūsmai. Kad Sturmdāls sajūt izlaistītā ūdens smaržu, kas atgādina ezeru, viņš atceras Vārnusalu, kur viņš sastapis Magnusa Laimona māti. Magnuss ir viņa ārlaulības dēls, kam nav sevišķi laimīga dzīve. „Laime ir savāds nieks" skan kā šlāgera rinda, seko rinda skaņu asociāciju, kas atgādina zvanu, un viņš atceras kādu telefona sarunu utt. Visas šīs atmiņas un ārējie iespaidi sakopojas iekšējā monologā, kur domu pavedienam nav dots noteikts virziens.

„Iekšējā monologa veidu Eiropā iedzīvināja Džems Džoiss (James Joyce) savā 24. gados sarakstītā romānā Ulisā (Ulysses). Tur atstāstīta kāda Leopolda Blūma dzīves diena, kas epizodu aiz epizoda dod nozīmīgu un ironisku paralēli Odiseja 24 dziedājumiem. Varoņa iekšējās kustības atspoguļojas parasti iekšējā monologa formā, īpaši pēdējā nodaļījumā, kas aizņem daudz desmitu lappušu bez komātiem vai citām interpunkcijas zīmēm. Džoiss tomēr pats atzinis, ka ir franču rakstnieka Dižardēna (Edouard Durjardin) ietekmēts, īpaši no viņa romāna Les lauriers sont coupés, kas iznācis jau 1887. gadā. Tā tad iekšējais monologs ir šī franču autora atklājums.

Dižardēns piederējis franču simbolistu grupai. Savā romāna technikas nozarē viņš pats sevi pielīdzina tai simbolistu liriku, piem., Malarmē saimei, kas savos darbos nosliecas virzienā uz sapņiem, zemapziņas un pusapziņas izteiksmi un brīvajām asociācijām. Saprotams, ka sākumā tikai nedaudzi saprata jaunā formas veida plašās attīstības iespējas, kaut romāns modināja plašu uzmanību tā laika literārajās aprindās. Viens no šiem sapratējiem bija simbolistu vadošais dzejnieks Malarmē, kas jauno izteiksmi apzīmējis par iespēju „nogrābt acumirkli pie rīkles".

Kā otra tā laika literāri nozīmīga personība, kas apsveica jauno metodi, bija Georgs Brandess. Kad šī gadsimta sākumā kāda ceļojuma laikā vagona kupejā Džemss Džoiss izlasīja Dižardēna darbu, problēma par iekšējo monologu atdzīvojās un iemiesojās Ulisā. Savus apbrīnotājus Džoiss novadīja pie pirmavota — Dižardēna romāna, norādīdams: „Lasiet, un jūs redzēsit, kas tas ir."

Iekšējais monologs ir franču termins, angļu zemēs tas guvis apzīmējumu — apziņas plūsma — The stream of consciousness, kuŗa darinātājs ir amerikāņu psichologs Viljams Džēmss. Viņš salīdzina apziņu ar upi, kas plūst drīz ātrāk, drīz lēnāk, reizē iespoguļodama sevī ainavas un lietas, kam tā iet garām. Tas ir tas pats uztvērums, ar ko iezīmējas iekšējā monologa forma.

Arī slimo psicholoģijā sakņojas šīs literārās formas uztvērumi. Asociāciju savirknējums pie dažiem garā vājiem iezīmējās ar nedaudz atkārtotiem vārdiem, dažām stereotipijām, kā arī ar pārsteidzošiem vārdu jaundarinājumiem, bez tam asociācijas bieži seko skaņu līdzībām. Visas šīs īpašības, vairāk vai mazāk attīstītas, atrodamas rakstnieku iekšējos monologos, jo bieži, tieši, lai attēlotu sajukušās un slimās dvēseles stāvokļus — kā tā paša Eivinda Jonsona Komentāru otrā daļā.

Aplūkojot šo literāro parādību plašākā vērienā, atrodam, ka iekšējais monologs ir tipiska tās sajauktās apziņas, vai pareizāk pirmapziņas izteiksme, kas raksturīga modernajam cilvēkam. Iekšējā monologa parādīšanās pag. gadsimteņa beigās, liekas, nozīmē, ka agrāk tā nav bijusi vajadzīga vai dabīga. Ja nu atkal pēc pirmā pasaules kaŗa tā parādīšanās pie Džoisa un viņa epigoņiem, jādomā, ka tā ir zīmīgs instruments, ar kuŗu pats kustīgo, bet saškelto asociāciju tipu, kas kļuvis parasts sabiedrībā ar steidzīgu un neizlīdzinātu ritmu. Tikai, kā šis iekšējā monologa atjaunotājs Džoiss, tā arī viņa pazīstamie franču rakstnieki, kā Valerijs Larbo, arī sviedri, kuŗu literārā tā guvusi jaunu un nozīmīgu radīšanas formu.

Tiktāļu brīvā atstāstījumā doc. K. Fērmans. Interesanti, ka zīmīgā forma parādās arī Ernesta Hemingveja romānā Ardievas ieročiem, kuŗu latviskā tulkojumā veicis Dzintars Sodums (pārtulkojis arī Džoisa Ulisu). Tā ir kā svaiga vēsma, kuras uzdevums nav vis šķīdīt, bet apauglot literārās radīšanas darbu, padarot to tuvāku patiesīgumam, kas arī ir viens no Hemingveja romāna visiabākām īpašībām. Nevarētu sacīt, ka latviešu prozaistiem vajadzētu piesavināties šo formu negrozītā veidā, taču tā ir jānoliedzami noteiktā ceļa rādītājs uz iespējām, kas pastāv, lai atdzīvinātu konvencionālā tradicionālismā dibinātos tēlošanas paņēmienus.

Mēs tuvojamies...

(Turpinājums no 5. lpp.)

par „Selbstzerfleischung" — pašiem sevis saplosīšanu. Nekas mūs tā nav pazemojis mūsu un citu acīs, kā pašu ķildas. Nekas mūs tā nav sarūgtinājis un laupījis ticības spēku mūsu uzdevumam, pašcieņu un upurēšanās gribu, kā savstarpējā nomelnošana. Un, neviens ārējs ienaidnieks mums trimdā nav nodarījis tik daudz posta, kā pašu nesaticība, kā skaudības, atriebības un denunciēšanu veidā nodevusi gan ienaidnieka rokās, gan apzīmogojusi palikšanai Eiropā neskaitāmus tautiešus un — turpina to darīt arī tagad vēl — gan šai krastā, gan īpaši arī vēl no viņa krasta, kur nodevīgajam dūrienam vairāk izredžu palikt neatklātam. Kuŗa ir tā norma un kas to ielicis cilvēka rokās, kas dod tiesību spriest privātu, bet šajā acumirklī tik nozīmīgu dzīvības vai nāves tiesu? Vai tas slepenās vēstules autors, kas aizlicis kāju priekšā izceļotājam — vai tas nejutīsies kā slepkava tajā brīdī, kad Eiropu pārpludinās austrumu invāzija? Ar kādu sirdsapziņu viņš sagaidīs jauno laiku? Un ar kādu skatu lūkosies jaunās Latvijas vaigā tie, kas savu piederību un savu pārlaicīgo sūtību kājām mīdīdami arī tagad vēl, laika zīmēm par spīti, grimst personīgo ambiciju, maizes naida, karjēras un godkāres dūksnājā, darīdami to it kā nacionālu ideālu vārdā? Bet pāri visam — kāda būs tā mūsu iekšējā skaidrība, tā garīgā un dvēseliskā tīrība, ar kuŗu iesim jaunos pārbaudījumos, kas dažam labam no mums var prasīt visu — arī vairāk nekā karjēru un mantu vien?

Laiks un notikumi rit, tuvojas slieksnis, kam reiz būs jāpārkāpj pāri. Mūsu garīgā higiēna prasa no mums — cilvēkiem un latviešiem, — lai nezināmajam brīdim esam morāliski sagatavoti, lai esam tīri domās un darbos. Jo tagadne nav tikai tagadne. Reiz tā kļūst arī par pagātni, kas nākotnē prasa norēķinus, kā mēs to visi zinām. Taisna vai netaisna sabiedriskā doma tagad tiesā mūsu leģionārus par viņu varonīgajiem darbiem pagātnē. Sabiedriskās domas, cilvēku morāles un Dieva likumu tiesa ne vairs tiešā nozīmē liks atbildēt arī tiem, kam šais nevaronīgajos laikos nav varonīgu darbu. Un tā būs taisna tiesa. Jo gluži kā vēsture piedod kļūdas, bet nepiedod muļķību, tā latviešu sabiedriskā doma nekad nevarēs piedot darbus un nedarbus, kas apkauno sabiedrības ētiskās un morāliskās jūtas. Dažreiz dīvainas, līkumainas un gausas ir tautas likteņa gaitas, bet tās neaizved garām ceļa zīmei, uz kuŗas rakstīts — personīgā slava.

Kā zināms — tā var būt laba vai slikta. Kamēr esam vienas saimes locekļi un kopā sagaidām savu nākotni, ir svarīgi, lai mums vienam no otra nebūtu jākaunas.

Irma Liepsala

SIEVA

Pie durvīm klauvēja.

Nezin' kāpēc Vilnis paraudzījās rokas pulkstenī. Tas rādīja bez ceturkšņa desmit. Tad, aši pārlaidis istabai skatu, viņš noteiktiem un apņēmīgiem soļiem piegāja durvīm un atvēra tās.

Uz sliekšņa stāvēja meitene vieglā pavasaŗa mētelī, un viņas gaišās acis zem biezajām, kopā saaugušajām uzacīm bija nemierīgas un satrauktas. Bet viņa smaidīja.

„Nepazīsti vairs? Negribi pazīt?..." atskanēja zema balss, kas bija raksturīga viņas kalsnajam un zēnīgajam stāvam.

„Liecies mierā," viņš mazliet paskarbi teica un, saņēmis viņu aiz elkoņa, pārvilka slieksnim.

„Aina! Novelc mēteli un atsēdies, še uz dīvāna. Es tikai nesaprotu, kā tu atradi mani. Šīs jau ir trešās mājas, kuŗas es īsā laikā esmu mainījis. Tu zini, manu brāli Kārli apcietināja. Laiki tādi nemierīgi . . ."

Viņa apsēdās un pamāja ar galvu. Tad viņa teica:

„Mēs dzīvojam še pat, aiz stūŗa, 43. numurā. Kad tu pārvilkies, es tevi bieži redzēju. Pēdējā laikā tu izej reti."

„Mēs . . . nu jā, tu jau tagad esi precējusies . . . atļauj novēlēt laimes."

Viņa negribīgi atvilka roku.

„Tas jau tik sen . . ."

„Bet man liekas, ka mēs tikai vakar būtu šķīrušies."

„Mēs šķīrāmies pirms gada."

„Taisni? . . ."

„Jā, taisni 13. jūnijā, augstskolas gaitenī, kad tu noliki savu valsts pārbaudījumu. Es apprecējos oktobrī . . . Vai tu man to esi piedevis?" noliekusi galvu, viņa prasīja.

Viņš neatbildēja. Istabā uz brīdi iestājās klusums. Vienīgi pa atvērto logu, ko aizsedza melna bezzvaigžņu nakts, augšup žvankstēdams kāpa auto motoru troksnis, kas negribēja nemaz rimties.

Aina nemierīgi sakustējās.

„Vai es drīkstu nogaršot vienu ābolu? Tie laikam ir no tavām mājām?"

„No manām bijušām mājām. Tas ir viss, ko es toreiz no Daukšām paņēmu līdz, kad brāli apcietināja un es dabūju bēgt. Es viņus glabāju savu acu priekšā. Lūk, kādi viņi jau sažuvuši, tāpat kā manas cerības atgriezties tēva mājās. Bet ēd! Tu tos drīksti ēst. Ceru, ka viņi nebūs pa šo laiku kļuvuši rūgti."

Sieviete paraudzījās viņā un iekosto ābolu atkal nolika atpakaļ uz māla šķīvja.

„Ēd! Kāpēc tu to liec atpakaļ?" viņš izbrīnījies jautāja.

„Tas ir patiešām rūgts. Tikpat rūgts kā tava sirds šovakar . . ." viņa teica un pacēla acis, kas bija lielas un drudžaina mirdzuma pilnas.

„Kas ir? Tu esi nelaimīga? Tu esi uztraukta" Viņš piegāja klāt un uzlika abas rokas viņas vājajiem zēna pleciem. „Tu gribi zināt, vai esmu tev piedevis?"

„Jā," viņa teica, „bet ļoti drīz. Laika maz."

„Un tad tu tūliņ aiziesi?"

„Jā."

Viņš nopūtās.

„Zini, man tu esi tikpat skaista, mīļa un laba kā toreiz," viņš mierīgi teica. „Es tev to nevaru nepiedot, Aina, tu labi zini. Es nevaru arī sev nepiedot, ka tevi tik bezgala mīlēju, ka es mīlu tevi vēl šobrīd, tāpat kā pirms gada, kā pirms pieciem, kā toreiz, kad mēs abi vasaras brīvdienās draiškojām pa Daukšu un Kalnāju ganībām un ābeļdārzu. Bet . . . vai tas nevarēja būt kāds cits? Vai tas nevarēja būt docents Lauska, Arnis Krāce, kaut vai man draugs Siliešu Janka, vai jūsu priekšstrādnieks Mārtiņš, bet ne tas, ne Zarāns? . . ."

„Kas tev ir pret Zarānu?"

„Zarāns ir komūnists."

„Komūnisms ir pasaules uzskats, komūnisms nav pats cilvēks."

„Komūnisms — tas ir pats cilvēks. Cilvēks — brutālais, nežēlīgais, instinktu un varas cilvēks."

„Vilni," viņa atraisījās no viņa pieskāriena. „Vilni, vai tu arī par mani tā domā?"

„Nē, es jau teicu, tu esi tā pati, tu neesi komūniste un nekad tāda nevarēsi kļūt. Bet viņš, lūk, viņš — tavs vīrs."

„Viņš ir tikai mans vīrs."

„Vai viņš zina, ka tu šovakar esi pie manis?"

„Nē, viņa nav mājās."

„Vai viņš bieži pamet tā savu jauno sievu?"

„Jā, bieži. Dažreiz viņš nav arī naktīs mājās. Viņš strādā. Viņš strādā ļoti daudz."

„Viņš strādā, lai sagrautu visu to, ko uzcēlis viņa tēvs un tēva tēvs."

Viņa nolieca galvu. „Es nekā no visa tā nezinu. Jo vairāk es par visu to domāju, jo mazāk saprotu."

„Vai tu redzi visas šīs neģēlības?"

„Varbūt es redzu un zinu daudz vairāk nekā viņš domā un tāpēc..."

„Jā, un tāpēc? . . ."

Viņa kā mierinot viegli aizskāra viņa elkoni. Viņš pēkšņi strauji atrāvās un viņa drūmā seja bija kādas mežonīgas apņēmības pilna.

„Labi. Un ko tagad teiktu tavs vīrs, ja es tevi vairs nelaistu tik gļēvi prom kā toreiz? Ja es tevi paturētu šonakt pie sevis, daudzas naktis un varbūt pavisam?"

Ainas skatā pazibēja acumirklīgas bailes un kāda nedrošība.

„Agrāk nekad tu tik straujš nebiji. Ņejoko, Vilni," viņa mēģināja smaidīt.

Vilnis skarbi iesmējās.

„Cilvēks zaudējot daudz ko mācās, mazā biedrene. Es šajā gadā — aci pret aci, zobu pret zobu. Ja es nevaru citādi cīnīties pret viņiem, tad, lūk, es noņemšu vienam sievu. Kas pieder vienam, pieder — visiem. Viss ir tautas manta, tautas īpašums. Lūk, tā . . ." Viņš pēkšņi strauji apkampa viņu un pacēlis viņas vieglo stāvu, gandrīz ar vienu roku iesvieda dīvānā.

„Tu man esi daudz ko parādā, Aina. Arī Zarāns . . ."

„Vilni, Vilni!" viņa aptvēra rokām galvu un palika kā salauzta guļot smagās elsās. „Es tevi vairs nepazīstu. Tu esi dzēris vai esi traks."

„Hā!" viņš teica, „viņi ir par mani tūkstoškārt trakāki, tūkstoškārt nežēlīgāki. Viņi izposta cilvēkus, valstis un pasaules. Un tu, tu esi ar viņiem. Bet ko tu teiktu, ja es apsolītos pāriet viņu pusē, lai nodotu savu brāli, māsu, savus piederīgos, lai nodotu tos, kas slepeni pret viņiem strādā, cīnās un domā? Tikai — tev jākļūst manai. Jau šonakt! Jau tūliņ! Ha, ha, ha, ha!"

Pārbiedēta viņa iespieda savu seju dīvāna stūrī vēl dziļāk.

„Tu nodari sev un man pāri, Vilni, mīļais . . ."

„Nesauc mani par mīļo," viņš rūgti iesmējās, „varbūt es jau visu šo laiku esmu traks. Padomā par visu, ko es šai laikā esmu izcietis un pazaudējis . . . Un tagad tu nāc un uzplēš vēl nesadzījušās brūces dziļākas. Beidzot tev jāsaņem alga par to. Manai tev jābūt, šā vai tā. Saki, kā gribi, jā vai nē."

Viņš nostājās kā pats liktens viņas priekšā bargs un nepiekāpīgs.

„Es prasu tev, vai tu mīli Zarānu?"

„Jā," viņa paklausīgi caur asarām atbildēja, „man šķiet, ka jā."

„Tev šķiet . . ." viņš nomurmināja. „Labi, ļoti labi. Vai tu esi viņam neuzticīga?"

„Nē, nekad."

„Bet ja tas reiz notiktu?"

„Viņš tam nekad neticētu."

„Es arī nē, Aina, es arī tam nekad neticēju . . ." Un tomēr. Un tagad tu ierodies, lai vēlreiz man visu to liktu pārciest un pārdzīvot. Tu esi tikpat ļauna kā visas sievietes."

„Pirmīt tu teici — laba."

„Nē, tu esi ļauna. Viņi tevi samaitājuši. Šis Zarāns . . . Aina, glāb savu dvēseli. Ar katru no mums dibenā aiziet daļa mūsu tēvzemes."

„Ko lai es daru, Vilni, ko lai es daru? Man viņa ir žēl un tomēr es viņu ienīstu? Naktīs es neesmu gulējusi, meklēdama izeju. Es esmu tik viena. Es jūtu, ka visi no manis novērsušies, mani senie draugi, studiju kollēgas, paziņas un pat radi. Es esmu gluži viena . . . Un tad es ieraudzīju tevi, kad tu atnāci šurp, bet man kļuva vēl smagāk. Tad es dzirdēju par tavu brāli . . . Es tik ļoti baidījos par tevi. Un tad es katru dienu gribēju nākt pie tevis, izstāstīt visu, atzīties savā maldā. Ka viņš ir komūnists, to es uzzināju tikai pēc kāzām. Es brīnījos, ka to viņš man slēpis. Zarāns teica, ka šīs lietas neesot priekš tādām sievietēm kā es. Es viņu mīlēju . . . Es patiešām viņu mīlēju. Varbūt es viņā mīlēju pati sevi, savu mīlestību. Es mēģināju viņā saskatīt tikai cilvēku, bet aizvien vairāk un vairāk es samanīju kaut ko citu. Ar mani viņš ir maigs vēl aizvien, bet pret citiem nelecietīgs un cietš."

„Un tomēr tu viņu mīli?"

Aina nolieca galvu un pēkšņi sāka nevaldāmi raudāt.

(Turpinājums sekos)

Teodors Zeltiņš

Čingishana gredzens

Reiz Osendovski ticīgs pavadīju,
Līdz aizvērt grāmatu man lika rīts,
Uz baigi brīnumaino Mongoliju,
Kur patiesais tik neticams kā mīts.

Ar seju smaidā vizošu kā bronzu,
Kas laipni vienaldzīga viesus sveic,
Mēs abi satikām tur sirmu bonzu,
Lai lietas nākamās mums gudri teic.

Kā tagad redzu vēl — pie šķirsta stājies,
Viņš vaŗa pūķos kaltu vāku ceļ,
Pār kuŗu putekļains kāds gadsimts klājies
Un dārgums slēpts kā zibens tumsu šķeļ.

Mūks skatās mirdzumā, tad apgarotu
Un spožu bronzas vaigu ceļ kā māns:
„Šo gredzenu, šo slavas gadu rotu
Ir valkājis pats lielais Čingishāns!

Tik ilgi apslēpts gredzens šķirstā dusēs,
Līdz pirkstā mauks to cienīgs mantinieks,
Un Eiropa tad bailēs mēma klusēs,
Pār to viņš Āziju kā mēri trieks."

Nāk prātā grāmata, sen izlasīta,
Kad pieveic bezmiegu jauns trimdas rīts,
Iet cilvēks, zvērs un Dievs kā raiba svīta
Pa zemi teiksmainu, kur valda mīts.

Varbūt pilns iedomu es sevi mānu
Un mani trakums rej kā šakalis —
Tik tiešām redzu atkal Čingishānu,
Kas gredzenu par sirpi pārkalis!

Citiem liekas ka viņi dzīvo cepures kuldami

LATVIEŠU MĀKSLINIEKU PĀRIS IEKĀRTOJAS SIDNEJĀ

Pēc pirmajām grūtajām gaitām Austrālijā pamazām iekārtojas arī mūsu gara darbinieki, kaut tiem obligātais darba līgums dažreiz sagādā vislielākās nepatikšanas. Ja kādam šķiet, ka latvisko rotu darinātājs Eduards Polikevičs un dziedone Mirdza Polikeviča tagad dzīvo, „cepures kuldami", tad jāzina, ka šī mūsu mākslinieku ģimene smagi strādājusi darbā, „kam jau sen nolemts ziedot visu dzīvi".

E. Polikevičs ieguvis Sidnejā māju un veikalu vienā celtnē, tikai 12 min. braucienā ar tramvaju no pilsētas centra. „Cerības nākotnē lielas, bet kā tās visas realizēsies, redzēsim vēlāk," saka mākslinieks. Rotu darināšanā jau tagad viņam darba „pāri galvai". Austrālijā lielā uzņēmuma Prouds Ltd. vadītāji sākumā bija pat pārsteigti par sava jaunā darbinieka oriģinalitāti rotu lietās, bet E. Polikevičs paskaidroja, ka viņš neko nav izgudrojis, vienīgi latviešu etnografiskos elementus atdarinājis rotās. Tad brīnumam bija vēl lielāki. Tieši mūsu etnografiskās rotas, vismaz visvairāk austrālieši cienī mazāk, bet vēlas tīra stila darbus, būdams saktiem un daudz latvisko rotu lietu pārdevu jaunaustrāliešu izstādē Sidnejā. Pamazām arī pašu tautieši kļūst turīgāki un arvien biežāk tiem darinu Nameja gredzenu zeltā", pastāsta E. Polikevičs.

Arī dziedone Mirdza Polikeviča Austrālijā turpina savas mākslinieces gaitas. Viņa solo uz augšu, kaut visur jāpārvar grūtības, jo māksliniece ir — ārzemniece. Te koncerta apmeklētājs ne vienmēr izvēlas skaistāko māksliniecisko sniegumu, bet mīl iet to ceļu, kurp viņu aizsauc skaļa reklāma. Mirdza Polikeviča tomēr cīnās, un — ar panākumiem. Nupat, jūlijā, kādā ievērojamā Sidnejas raidītājā viņa atskaņoja divas E. Grīga dziesmas. Dziedones darbā liels palīgs ir vīra dāvana — klavieres. Mirdza Polikeviča strādā roku rokā ar mūsu pianisti Mirdzu Stūri. Iespējams, ka tautiešus Austrālijā jau vistuvākajā laikā gaida sevišķi jauks notikums — abu latviešu mākslinieču koncertceļojums!

Aizmirsās vēl pateikt, ka drīz Sidnejā durvis atvērs E. Polikeviča zeltlietu un daiļamatniecības salons. Šajā pasākumā daudz pūļu pielikusi arī jaunā salona īpašnieka kundze. M. Polikevičai tātad nav vaļas visu laiku veltīt dziesmai vien, bet jāstrādā „vairākās frontēs".

Kanberā, jūlijā.

Arnolds Šmits

ZALCBURGĀ SĀKUŠĀS SVĒTKU SPĒLES

Zalcburgā šinīs dienās atklātas pazīstamās svētku spēles. Tā ir jau sestā sezona pēc otrā pasaules kaŗa. Austrijas kanclers Dr. Figls uzrunā pasvītroja, ka šīs spēles nenozīmējot bēgšanu mākslā no pasaules politisko notikumu draudiem, bet cīņu — mākslas agresiju miera uzturēšanai. Kopš svētku atklāšanas pagājušā ceturtdienā koncertu programmas pārraida pavisam 600 raidītāju, to vidū arī Rietumvācijas un Berlīnes RIAS raidītāja.

Pie Frankfurtes universitātes pastāvošais Frobeniusa institūts, kas pēdājos 50 gados sarīkojis pāri par 20 pētniecības ekspedīciju, septembrī nodomājis rīkot ekspedīciju uz Abesiniju. Tās nolūks ir pētīt Abesinijas dienvidrietumu nepazīstamās tautas. Haile Selasi zinātnieku ierašanos apsveica īpašā vēstulē.

Mesinas tuvumā atklātas kāda 3400 gadu veca ciema pēdas. Līdz šim izraktas 12 gareni veidotas būdas ar apmēram metru augstām sienām. Izrakumi liecina, ka šeit iezīmējušies jo dažādi kultūras laikmeti — māla trauku lauskās saskatāmas gan bronzas laikmeta, gan etrusku, Kretas un Mikēnas ietekmju pazīmes.

Pagājušā nedēļā Vācijā visos nozīmīgākajos kultūras centros ar svētku aktiem un koncertiem atzīmēja lielā vācu komponista Johana Sebastiana Bacha 200 gadu nāves dienas piemiņu.

Pazīstamie Drezdenes filharmoniķi diriģenta Heinca Bongarca vadībā septembrī paredzējuši doties koncertturnejā pa Rietumvācijas pilsētām.

Mārburgā atklāta austrumvācu mākslas izstāde kā papildinājums austrumvācu kultūras un augstskolu nedēļai. Tajā pašā laikā atklāta arī austrumvācu literātūras izstāde. Tā kā Mārburga ir centrs, kuŗā sakopoti vēsturiski materiāli arī no Baltijas valstīm, šī izstāde var modināt interesi arī latviešu apmeklētājos.

KULTŪRAS CHRONIKA

Beidzot 26. jūlijā ar kuģi Gen. Blatchford Eiropas krastus atstājis un uz ASV aizbraucis jau vairākkārt izvadītais rakstnieks Hugo Krūmiņš ar ģimeni. Reizē ar viņu starp 218 tautiešiem aizbraucis mākslinieks A. Prande, grāmatnieks Paucītis uc. Ārstu pārbaudes Ventorfā izturējis Emīlis Skujenieks un aktieris K. Dzelde, bet tikko ieradies Oļģerts Liepiņš.

Melburnas latviešu teātris augustā paredz iestudēt M. Zīverta viencēlienu Divkauja, rež. Lūcijas Kalniņas vadībā.

Iznācis latviešu federālistu kustības mēnešraksta Sauciens tālē 4. numurs. Saturā mag. iur. K. Kampes raksts Bailes no kaŗa, Huvera aicinājums, pārskats par federālās ūnijas sanāksmi Londonā un literārā daļa. Mēnešrakstu rediģē E. Kiršteins, un tas iznāk Anglijā.

Rotātora technikā iznākuši Dzintara Freimaņa dzejoļi Domas krēslas stundā. Krājums aptver 28 lpp. un to izdevusi studentu vienība Auseklis, Valdemāra Avena grafiskā ietērpā.

Jauna revolūcija dāmu modes pasaulē

Parīze (ls). — Garākus svārkus un garākus matus — tās ir Parīzes modes karaļa Kristjāna Diora jaunākās prasības, ko tas jau paspējis iedzīvināt un parādīt Parīzes rudens modes skatē pagājušā nedēļā. Arī tērpu viduklis, pieskaņojoties apģērbu vispārējam garumam, noslīdējis uz leju. Kakla izgriezums turpretim kļuvis mazāks un piedurknes garākas.

Manekēnēm, kas demonstrēja jaunos modeļus, bija ievērojami garāki mati, nekā to prasa līdzšinējie modes priekšraksti. Arī matu sakārtojums kļuvis mierīgāks un gludāks.

BAIGS NOTIKUMS AGRĀ RĪTA STUNDĀ

Tukšās priekšpilsētas ielas klāj bieza migla, kurā tikko var vietām manīt vājo laternu gaismu. Laiku pa laikam dzird aizrūcam kādu retu auto. Četri tumši tēvi sašukstēdamies lēni virzās gar sētu uz kādu nelielu namu dārza vidū, kas atrodas nomaļus no visiem pārējiem. Jo tuvāk namam, jo gājēji kļūst uzmanīgāki. Pāris metru attālumā tie apstājas un ilgi vēro fasādi. Nevienā logā gaisma nav redzama.

„Labi," nomurmina lielākais, „ej, Pēter, lai tev laimējas!"

Uzrunātais izvelk no kabatas viegli vizošu metalla priekšmetu un piesardzīgi atver dārza vārtiņus. Tad viņš uzmanīgi iziet pie namdurvīm, atslēdz un pazūd iekšā. Pārējie trīs satraukti vēro, kas notiks. Pēc brīža iedegās gaisma apakšstāvā. Drīz atkal nodziest. Vēl brīdis, un tas top gaišs otrreiz. Klusajā naktī atskan nelabs vīrieša kliedziens, kam seko smags sitiena troksnis.

„Nosodīts!" izgrūž viens no trim vīriem uz ielas, „mums tomēr nevajadzēja tik ilgi kavēties krogū. Pēteri tomēr sieva notvērusi . . ." (j)

PONCIJS PILOTS

Svētdienas skolā mazajiem audzēkņiem bija jāzīmē Jēzus vecāku bēgšana uz Ēģipti, kā nu katrs to prata attēlot. Kāda meitene uzzīmēja lidmašīnu, kuras kabīnē sēdēja 3 cilvēki ar mirdzumu ap galvām, bet pie stūres ceturtais bez tā.

„Kas tad īsti tas ceturtais?" nesaprašanā jautāja skolotājs.

„Lūk," atbildēja mazā, „tas taču ir Poncijs, tas pilots."

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Basketbolā Ventorfas latviešu vienība sacentās ar vācu Eimbitleras basketbolistiem, spēles pagarinājumā panākot uzvaru 46-43. Volejbolā Pinebergal vienība uzvarēja Ventorfu 14-16, 15-6, 15-10; pateicoties Bērziņa spēcīgajām gremdēm un atjautībai.

Pinebergā notika plašs volejbola turnīrs, piedaloties 4 latviešu un 3 poļu vienībām. Pirmās divi vietas guva latvieši, atstājot poļu trešā. Draudzības spēlē sastapās Pinebergas YMCAs sportisti ar Delmenhorstas sardžu vīru volej- un basketbolistiem. Basketbolā uzvaru izcīnīja Pineberga 45-22, bet volejbolā Delmenhorsta 17-15; 9-15; 15-11. R. N.

H. Brencītis uzvarējis pieccīņā vieglatlētikas sacīkstēs Leitonā, Anglijā, sasniedzot 2324 p., 2. v. atstājot R. Miķelsonu. 5000 m skrējienā Z. Mundeciems sasniedzis 17:54,6, bet tāllēkšanā Puksts 6,30 m.

Latviešu sportists J. Riņģis saistīts noorganizēt fiziskās audzināšanas nodarbes 1600 jauniešiem, kuri dzīvo Betherstas imigrācijas centrā, Austrālijā.

Vieglatlētikas sacīkstēs Austrālijā, kurās sacentās Betherstas latviešu sporta kopas Ausekļa sportisti, diskā uzvarēja 1. Katužāns 31,93 m, 2. J. Riņģis 30,83 m, 3. P. Petrovs 29,36 m, bet lodē 1. bija J. Riņģis 10,06 m, 2. J. Katužāns 9,70 m, 3. P. Petrovs 9,61 m. Jaunatnei (16—18 g. v.) diskā 1. Zeps 21,75 m, 2. Ķepars 18,42 m, 3. Sniedze 6,31 m. Arī jaunieši lietoja smagos rīkus — 7,25 kg lodi un 2 kg disku.

Austrālijas latviešu šachists P. Purkalītis, kas no Bonegillas pārgājis dzīvot uz Adelaidi, simultānā pret turienes 13 austrāliešu šachistiem uzvarēja 6 partijas, zaudēja 2 un ar 5 pretiniekiem spēlēja neizšķirti, kas ir labs panākums — 65 proc.

Austrālijas lietuviešu basketbola turnīrs notika Melburnā, piedaloties Kanbēras, Adelaides, Melburnas un Sidnejas vienībām. Uzvarēja Melburna (spēlēja arī kādreizējais Eiropas meistarvienības dalībnieks L. Baltrunas), finālā pārspējot Adelaidi 67-48. Pēc tam daudzās spēlēs ļoti nogurušie lietuvieši, izveidojot savu izlasi, zaudēja Austrālijas pavalsts Viktorijas reprezentējošai vienībai 44-61, kaut sākumā bija 23-9 vadībā! Viktorijas piecniekā darbojās arī latvietis P. Bumbērs.

R. Circenis sacīkstēs Ķīlē meta šķēpu 56,52 m, bet V. Jasis Ķelnē 54,30. Kopš 1. jūlija Jasis studē Ķelnes sporta augstskolā.

Eversburgas invalīdu futbola vienība divās spēlēs sacentās ar Osnabrikas ielu dzelzceļnieku sastādīto un uzvarēja 3-1 un 2-0. Invalīdu vienība bija pastiprināta ar dažiem futbolistiem no Bad-Rotenfeldes bērnu nama.

Pārbaudes sacīkstēs Falingbostelē Pēteris Ozoliņš, kas treniņā lēcis 6,50 m uzvarēja tāllēkšanā ar 6,19 m, 2. Brikmanis 6,03, 3. Čečins 5,69; trīssoļlēkšanā: Čečins 12,11, Brikmanis 12,03, Ozoliņš 12,00; lodē: Čečins 11,62, Ozoliņš 11,02; diskā: Čečins 34,05, Ozoliņš 33,28.

Jaunatnes vieglatlētikas sacensībās Oldenburgā, piedaloties 11 dalībniekiem, A. Zāns grūda lodi 9,35 m, U. Bluķis 60 m noskrēja 7,6 sek.; augstlēkšanā A. Zāns sasniedza 1,48 un U. Bluķis tāllēkšanā 5,19 m. G. G.

Melburnas latviešu sporta kopas Rīga priekšsēža amatā ievēlēts arch. Kārlis Sāliņš: 46, Gertrude St., Fitzroy, Melbourne, Vic., Australia.

„Pamazām pie citādas atziņas nonāk visi tie mūsu sportisti, kas atbraucot Austrālijā, cerēja, ka latviešu basketbolisti būs atsevišķa klase. Gluži otrādi — bieži vien šis tas mums jāmācās pat no austrāliešiem." Tā saka latviešu sportistu pārstāvis Melburnā H. Turss.

Austrālijas pavalsts Kvīnslendes meistarsacīkstēs basketbolā 2. v. ieguva Brisbanes YMCAs 1. vienība, kurā spēlēja arī latvietis M. Baumanis. 3. v. ierindojās YMCAs 2. vienība ar latviešiem I. Krauju, E. Vanagu un V. Veverbrantu ierindā. Pēc šīm sacīkstēm M. Baumani un I. Krauju iedalīja Kvīnslendes reprezentējošā vienībā spēlēm Austrālijas meistarības izcīņā.

Prezidenta vietā bullis

Amizants gadījums šajās dienās norisinājās kādā no mazajām Dienvidamerikas valstiņām. Vairāki tūkstoši galvaspilsētas iedzīvotāju bija sapulcējušies lidlaukā, lai sagaidītu savu prezidentu atgriežamies no ārzemju ceļojuma. Tiklīdz lidlauka malā parādījās lielā Skymaster lidmašīna, militārā kapella sāka spēlēt apsveikuma maršu, līdz lidmašīnas nolaišanās vietai izritināja 30 m garu paklāju, un sagaidītāju bars sajūsmā sauca: lai dzīvo prezidents! Mašīnai apstājoties, skrejceļu ielenca vīri, sievas, jaunieši un bērni ar ziedu pušķiem. Pēc dažām sekundēm visi iepletа acis pārsteigumā, jo pa atvērtajām lidmašīnas sānu durvīm galvu izbāza — milzīgs sugas bullis, atbildot apsveicējiem ar varenu „mū"! Gandrīz tai pašā acumirklī otra Skymaster lidmašīna ar prezidentu nolaidās aerodroma ārējā malā pie kādas kautuves ierīkotajām lopu kūtīm, kur parasti izkrauj gaisa ceļā transportētos liellopus. Lidlauka personālam bija gadījusies nepatīkama „režijas kļūda" . . . (j)

Invalīdi sacenšas arī peldēšanā

Eversburgā 16. un 17. jūlijā pārskološanas centra invalīdi rīkoja peldēšanas sacīkstes, kas dalībnieku ziņā bija tīri internacionālas. Visvairāk uzvaru guva latvieši un igauņi.

Sacīkšu rezultāti: Brīvā stilā 25 m distancē zemceļa amputētiem 1. Domenovskis 25,9 sek.; virsceļa amputētiem 1. Jerliks (ig.) 22,2, 2. Freimanis 26,3; roku amputētiem zem elkoņa 1. Vilgats (ig.) 25,0; roku amputētiem virs elkoņa 1. Tīdo (ig.) 30,6. Brīvā stilā 50 m (visiem) 1. Burkevics 40,9; uz krūtīm 50 m (visiem) 1. Tīdo 1:04,0 min., 2. Tiltiņš; 50 m uz muguras (visiem) 1. Indriksons 1:04,0, 2. Tarmo (ig.) 1:10,0; 100 m brīvā stilā (visiem) 1. Ceriņš 1:50,2, 2. Pīks; 25 m brīvā stilā dubultamputētiem 1. Raidma (ig.) 32,6. 25 m dāmām brīvā stilā 1. Sande (hol.) 28,9, 2. Lidtke (vāc.) 36,0. 4X25 m stafetē brīvā stilā 1. latvieši 1:41,1, 2. igauņi. Niršanā kāju amputētiem 1. Indriksons 27 m, 2. Elksnieks 20 m, bet roku amputētiem ar 26 un 23 m uzvarēja jugoslavi. Sacīkšu nobeigumā ūdens bumbas spēlē latvieši uzvarēja igauņus 2-0 un jugoslavus 3-1.

Gūtie rezultāti sevišķi interesēs sporta medicīnisko lietu speciālistus un vispār tos, kas strādā, lai atjaunotu invalīdu spēkus. Trimdas sporta vēsturē šīs sacīkstes savukārt ieies kā vienīgās, kas šogad notikušas peldēšanā.

Sports visā pasaulē

Sacīkstēs Berlīnē par Vācijas meistarību smagā svarā Heins ten Hofs ar nokautu jau otrā gājienā uzvarējis V. Kolbrecheru no Osnabrikas. Cīņa otrā gājienā ilgusi tikai 40 sek., kad ar asu labās rokas āķi ten Hofs pretinieku notriecis n. k. uz dēļiem. Izšķirējā boksa cīņā noskatījušies 16.000 berlīniešu.

Argentīnietis Zuans Fangio uzvarējis lielajās auto sacīkstēs Ženēvā, sasniedzot stundā caurmērā 127,58 km. Sacīkšu beigu posmā katastrofa notikusi ar itāļu sportista Viloresi mašīnu, kas ietriekusies skatītājos, nonāvējot 3 un ievainojot 25 cilvēkus. Pats braucējs ar vairākiem kaulu lūzumiem nogādāts slimnīcā.

Vācu futbola meistarsacīkstēs pēc 6 nedēļu vasaras pārtraukuma sāksies atkal 20. augustā. Daudzas vienības pārkārtojušas spēlētāju sastāvu, ko pārbaudīs draudzības spēlēs, kas sākās jau 1. augustā un ilgs 3 nedēļas.

Krustvārdu mīkla

Uzdevis J. Šmidchens Hamburgā

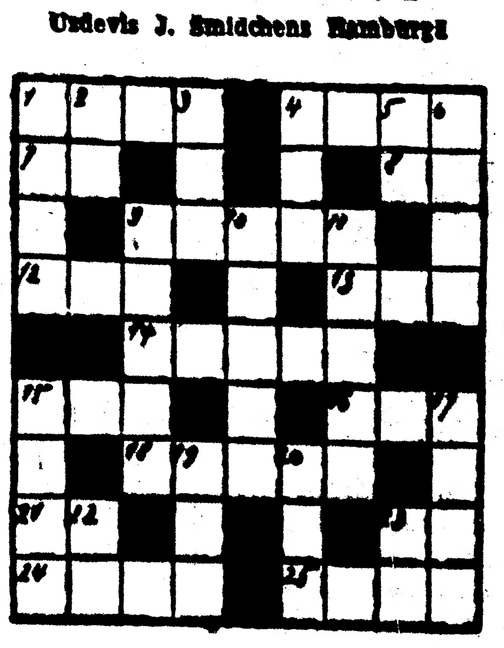

Līmeniski: 1. Metamā cilpa. 4. Sievietes vārds. 7. Osmija ķīmiskais apzīmējums. 8. Sudraba ķīm. apzīmējums. 9. Mūzikas instruments. 12. Indiāņu cilts. 13. Saiklis. 14. Mēnesis. 15. Garastāvoklis. 18. Divi. 19. Aina. 21. Gallija ķīm. apzīmējums. 23. Samarija ķīm. apzīmējums. 24. Sievietes vārds. 25. Sievietes vārds.

Stateniski: 1. Mājas „acs". 2. Arsēna ķīm. apzīmējums. 3. Vīrieša vārds. 4. Sasmalcina. 5. Radija ķīmiskais apzīmējums. 6. Pirms saules. 9. Krusttēvi un krustmātes. 10. Latviešu rakstnieces. 11. Ātrā elpa. 15. Sievietes vārds. 17. Sievietes vārds. 19. Vārnas valoda. 20. Vietniekvārds. 22. Alumīnija ķīm. apzīmējums. 23. Alvas ķīm. apzīmējums.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski: 1. Delta. 4. Po. 6. Lokālizēt. 7. Līra. 8. Āķis. 10. Mat. 12. Miera. 13. Alnis. 14. Neo. 15. Ogas. 18. Pers. 19. Inaugurēt. 20. Susāt. — Stateniski: 1. Doks. 2. Leide. 3. Auza. 4. Porcelāns. 5. Sekundēt. 6. LI. 7. Linčot. 9. Sesks. 10. Men. 11. Tao. 15. Eigas. 17. Sams. 18. Prot.

AUTO VAINA

Pilsoniski amerikāņu vecāki nebija apmierināti ar savā dēla draudzeni. Viņiem likās, ka dēlam taisni jaunībā vajadzētu būt izvēlīgākam savā sabiedrībā. Vecāki to pateica.

„Man ļoti žēl, tēt," atbildēja dēls, „bet ar mūsu auto es gan nekādā ziņā nevaru dabūt labāku meiteni."

Mans mīļais, gādīgais vīrs, labais znots

Pauls Bērziņš

miris š. g. 26. jūlijā Bad Kisingenā. Apbedīts 28. jūlijā Bad Kisingenas kapos.

Ieva Bērziņa.
Dagmāra Vankins

Meklēju HARIJU MILLERU no Pociema pag. (1947. g. sākumā dzīv. Vircburgā). Ja kāds ko zinātu par viņu, laipni lūdzu rakstīt Dzintaram Āboltiņam, 109, Auberey Rd., Birmingham 10, England. (571)

ANNA BITNERS no Valmieras, Tevi meklē Feliks Harry Geehardt, (16) Hohenzell, Kr. Schlüchtern/Gr. Hessen, Siedlung 81. (567)

Parsteidzoši lētas ir VASARAS SEZONAS PREČU IZPĀRDOŠANAS CENAS ŠV. GMINDE IEMĪĻOTĀ PREČU NAMĀ **WOHA**

Feniņu cenas
GALĪGAJĀ VASARAS SEZONAS PREČU
IZPĀRDOŠANA
muslina blūzes 2.95
muslina svārki
lavables kleitas 14.80
adītas jakas
vilnas preces visdažādākās krāsās . . . 2.95
pie
Thomalla
SCHWÄBISCH GMÜND · MARKTPLATZ 31

Iznākusi

Jāņa Jaunsudrabiņa

ZAĻĀ GRĀMATA

Šis mūsu vecmeistara jaunākais darbs ieņems cienīgu vietu mūsu garīgo vērtību krātuvē.

Grāmata ar savu vienkāršo, gaumīgo iekārtojumu, iespiesta uz laba, sevišķi pasūtināta papīra, glītā ietērpā, būs patīkams pārsteigums ikvienam labas grāmatas mīļotājam.

Cena: (broš. un ies.) DM 8,50, 10,50; Zkr. 9,—, 11,50; Dkr. 10,50, 14,—; Sd. 14/—, 18/—; Austr. Sd. 18/—, 23/6; ASV $ 2,—, 2,75; Kan. $ 2,25, 3,—; B. fr. 95,—, 115,—.

150 eks. grāmatas iespiesti uz labākā papīra, numurēti, ar autora veltījumu un pašrocīgu parakstu, vienlīdzīgi sadalīti un dabūjami pie pārstāvjiem vai apgādā.

Cena: (tikai iesieti) DM 12,50; Z. kr. 13,50; Sd. 24/—; A. Sd. 28/—; ASV $ 3,75; K. $ 4,25; B. fr. 150,—.

Pieprasiet apgāda pārstāvjiem vai tieši apgādā.

LATVIJAS KARTE

mērogā 1:450.000, form. 85X115 cm, ar apm. 5000 vietu nosaukumiem, 5 krāsās vēl dabūjama nelielā skaitā apgādā un pie pārstāvjiem.

Cena: DM 8,—, Sd. 12/—, Austr. Sd. 16/—, ASV $ 1,50, K. $ 1,75, Z. kr. 7,50.

E. Tomāsa **LATVIJA** GRĀMATA PAR DZIMTENI

satur ziņas par Latvijas ģeogr. stāvokli, zemi, dabu, tautu. Tanī atrodami pārskati par dzimtenes literātūru, tautas teikām, pasakām un dzeju. Grāmata bagāti illustrēta. Tekstā kartogrammas un diagrammas.

Cena: DM 4,—. Sd. 8/—, A. Sd. 10/—, $ 1,20, Z. kr. 4,50.

Apgāda pārstāvji:
Vācijā: Apgāds Līdums, O. Dīķis, Lübeck, Meesenkaserne, B. B.
Anglijā: D. V. F. grāmatn., 44, Hans Place, London SW 1., Mrs. M. Ozols, Latvian Hostel, Lightcliffe, Halifax.
Zviedrijā: Daugavas apgāds, Garvargatan 11, Stockholm; L. P. K. grāmatn., Box 701, Stockholm.
Dānijā: I. Reitmanis, Postbox 292, Kobenhavn V.
ASV: Helmars Rudzītis, 6643. Bergen Place, Brooklyn 20, N. Y.
Kanadā: Valters Ziediņš, 92, Morse Str., Toronto, Ont.
Austrālijā: J. Strautiņš, 12, Seventh Av., Alberton, S. A.; A. Medenis, Migr. Centre, Bathurst, N. S. W.
Brazīlijā: Ž. Leimanis, Atlantica 156, apt. 101, Rio de Janeiro.

(540) P. MANTNIEKA kartografijas institūts un apgāds, 44, rue van Eyck, Bruxelles 1, Ch. post 754.25.

MEKLĒ PARTNERUS TIRDZN. SAKARU NODIBINĀŠANAI

Tirgotājs, lielas pasaules firmas bij. ilggadīgs darbinieks Rīgā (tagad DP Vācijā), meklē spējīgus partnerus aizjūras zemēs tirdzniecisku sakaru nodibināšanai. Tirgotājus aizjūras zemēs, kuri pret komisiju uzņemtos vācu eksporta preču pārdošanu lieltirgotājiem, lūdz pieteikumus adresēt: Postfach 11, (14a) Schwäbisch Gmünd, Germany — US Zone. (568)

Parīzē Francijas latviešu apgādā drīzumā iznāks pēc franču moderno skaisto grāmatu parauga

ILONAS LEIMANES
dzejoļu izlase
Uguns putns

ar lietuviešu mākslinieka Vitauta Kasiulisa illustrācijām. Grāmata iznāks izcilā mākslinieciskā ietērpā. Ierobežotu eksemplāru skaitu iespiedīs uz sevišķa rokas lējuma papīra, ar iespiestu pasūtinātāja vārdu un autores veltījumu, kā arī ar gleznotāja parakstu zem reprodukcijām. Šos eksemplārus lūdzam iepriekš pieprasīt (piem., ar pastkarti) autorei (M-me I. Leimane, 31, rue de Seine, Paris 6-e, France).

Vācijā pieteikšanos uz numurētajiem eksemplāriem un iemaksas var izdarīt Daugavas Vanagu grāmatnīcā, (14a) Ulm/Donau, Bölcke-Kaserne un LCK apgādā Latvija, (14a) Schw. Gmünd, Artillerie-Kaserne. Grāmatas cena šajā izpildījumā, mīkstā franču parauga iesējumā — DM 10,—, ādas sējumā DM 18,75; parastais izdevums DM 5,—.

Sagatavošanā — I. Leimanes Parīzes piezīmes uc. autores jaunākie prozas darbi. (569)

Meklēju savu dēlu RAIMONDU VAĻUKU, dzim. 1926. g. 29. X, no Liepājas apr. Embūtes pag. Bijis izlūku bataljonā pie 15. divīzijas. Rakstīt: N. Vaļukai, Teigh Lodge, Oakham, Rutland, England. Pasta izdevumus atlīdzinās. (550)

Vasaras sezonas preču **izpārdošana**
IZMANTOJIET ARĪ JŪS KVALITĀTES PREČU LĒTĀS CENAS
MODES NAMĀ
Rudolph
SCHWÄBISCH GMÜND

A. Augstums
Foto-Vervielfältigungsanstalt
(24a) Hamburg 26, B. d. Kirchhöfen 1.
Pavairo grāmatas un manuskriptus fototechnikā.
Ir iznākusi atkal F. Straucha Vācu valodas pašmācība 100 lekcijās DM 8,—.
Bez tam dabūjamas sekojošas grāmatas:
F. Straucha Vācu valodas gramatika DM 4,75
Ed. Ozoliņa Vāciski-latviska vārdnīca 12,—
Ed. Ozoliņa Latviski-vāciska vārdnīca 7,50
(570)

AUZĀMO STEĻĻU PARAUGPLĀNI par DM 12,— pasūtināmi pie dipl. ing. E. Jūrmalas, (14a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie-Kaserne, Germany. (565)

ED. PAEGLES
L. R. ĀBECĪTE ar 158 oriģinālzīmēj. dažādiem daiļdarbiem pēc etnograf. materiāliem — DM 5,—.
L. R. KRĀJA — teorētisks apcerējums ar 165 zīmēj. tekstā un ievadu angļu valodā — DM 1,—.
JOSTU RAKSTI krāsās uz 8 atklātnēm, 1 kompl. — DM 1,20, 10 kompl. — DM 10,—.
(17a) Pforzheim, Buckeberg-Kaserne. (566)

EDVARTU ZVAIGZNI un BENITU KLIMS lūdz rakstīt Ausma U., Beļģijā. (560)

LATVIJAS
ABONEMENTS VĀCIJĀ,
pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4,— par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.) DM 3,50 mēn., uz ārzemēm DM 4,50 mēn., uz ASV pa gaisa pastu DM 8,50 mēn.; atsevišķa numura cena DM 0,30.
SLUDINĀJUMI VĀCIJĀ
maksā DM 0,50 par vienslej. nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. DM 5,—; vienreiz. 5 iespiedumr. slud. DM 3,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 50% atlaidi.
Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.
Abonementu un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.
LCK apgāds LATVIJA,
(14a) Schwäbisch Gmünd,
Artillerie-Kaserne, US Zone,
Germany (tālr. Schw. Gmünd 2200)

Cīņas Korejā sasniegušas izšķirēju stadiju

KOMŪNISTU UZBRUKUMS TURPINĀS VISĀS FRONTĒS — JAUNI KARASPĒKA SŪTĪJUMI IERADUŠIES NO SAV. VALSTĪM — KRITISKĀ STUNDA PIEŅĀKUSI, SAKA ĢENERĀLIS VOKERS

Tokio (F). — Komūnistu ofensīva, kas sākās pag. piektdien, ar neatslābstošu sparu turpinās arī tagad. Līdz šim iezīmējušies 2 galvenie smaguma punkti — frontes vidus sektorā un dienvidos. Lieluzbrukuma 4. un 5. dienā komūnisti pievirzījušies vēl tuvāk svarīgajai amerikāņu apgādes ostai Pusanai. Astotās amerikāņu armijas virspavēlnieks ģen. Vokers, kas komandē sauszemes karaspēku Korejā, pēc apmeklējuma frontē izteicies: „Nav nekādas nozīmes noklusēt vienkāršo patiesību, ka cīņas tagad sasniegušas kritisku stadiju."

Pēc militāro lietpratēju izteicieniem, Korejas frontē tagad skaidri izmanāmi divi smaguma punkti — dienvidos un vidusdaļā. Dienvidos ļoti asiņainas cīņas notiek par svarīgo satiksmes mezgla pilsētu Činju. Pati pilsēta un apkārtējās sādžas vairākkārtīgi mainījušas īpašniekus. ASV virspavēlniecība sevišķu ievērību veltī Činju aizsardzībai, jo tā atrodas tikai 80 km no svarīgās apgādes ostas Pusanas. Uz šo frontes sektoru tāpēc pārsviedusi karaspēka vienības no Okinavas atbalsta punkta Japānā. Ģen. Mekartūra galvenā mītne ziņo, ka jaunas karaspēka vienības ieradušās arī tieši no Savienotajām valstīm. Jau pēc pāris atpūtas stundām tās nosūtītas uz fronti, lai nosprostotu kādu pārrāvumu. Dienvidos cīnās arī amerikāņu 24. divīzija, kas pirmā ieradās Korejā. Neraugoties uz to, ka šauro ieleju, kur atrodas Činju pilsēta, amerikāņu supercietokšņi noklāja bumbu tepiķiem, komūnistu uzbrukumu tas tomēr nespēja aizkavēt.

Frontes vidusdaļā ziemeļnieki koncentrējuši savu uzbrukumu pret Dienvidkorejas pagaidu galvaspilsētu Taigu. 8. armijas komandieris un Korejas frontes virspavēlnieks ģen. Vokers sestdien izdeva pavēli neatdot ienaidniekam ne pēdu zemes. Pavēlē tālāk norādīts, ka amerikāņiem par katru cenu jānotur līdzšinējās pozīcijas, jo evakuācija no Korejas pēc Denkerkas parauga nav domājama. Tā vienkārši nav iespējama. Neraugoties uz šo pavēli, komūnisti tomēr aizvien vēl soļo uz priekšu, tā pamazām sašaurinādami amerikāņu iecerēto priekštilta poziciju. Kādā triecienā ziemeļkorejieši bīstami tuvojušies Kumčonas pilsētai, kas atrodas pie svarīgā apgādes ceļa Taigu — Pusana. Lielākais drauds šim stratēģiski svarīgajam apgabalam tomēr radies no dienvidiem. Komūnisti jau pagājušo sestdien ieņēma Kočangu, kas atrodas divu ieleju krustojumā. Pēc tam viņi pilnīgi negaidot pagriezās uz ziemeļiem, dodamies pa ceļu uz Kumčonu. Šis tanku ķīlis atrodas vairs tikai 12 km no tās. Informētas aprindas domā, ka ziemeļkorejieši pašreiz cīņās raida vismaz deviņas divīzijas, t. i. ap 200.000 vīru. Lai gan pēc līdzšinējās informācijas viņu zaudējumus vērtē uz 31.000 kritušo un 170 sašautiem tankiem, komūnistu cilvēku rezerves tas šķiet maz ietekmē. Ģen. Mekartūra galvenā mītne ziņo, ka ziemeļkorejieši par visu cenu pūlas panākt izšķiršanos, iekām Apvienotās nācijas varēs iesaistīt cīņā jaunas armijas. Ofensīvā pret Pusonu vien piedalās divi vai trīs komūnistu divīzijas.

Amerikāņu nedēļas laikraksts Newsweek raksta, ka iedomātā pretofensīva Korejā laikam nevarēs sākties ātrāk nekā pavasarī. Amerikāņiem vispirms jāaizpilda pašu mājās tie robi, kas radušies ar karaspēka nosūtīšanu uz Tālajiem austrumiem, bez tam jāuzkrāj arī stratēģiski svarīgas izejvielas un jāsaražo pietiekamā daudzumā ieroči. Politiskās aprindas Vašingtonā ar interesi vēro, kas notiks ar Padomju ārlietu ministrijas amerikāņu nodaļas vadītāju Sobeļevu. Nevienam nav šaubu, ka, sākot uzbrukumu Dienvidkorejā, politbirojs viņiem jautāja, ko tādā gadījumā darīs ASV. Ja Sobeļevs paliks savā amatā, tad tas nozīmēs, ka Padomju savienība rēķinājusies ar Savienoto valstu iejaukšanos

Kas studē teoloģiju, medicīnu vai fiziku, var palikt ārpus armijas

Keness Šedriks bija desmitais bērns amerikāņu kalnraču ģimenē, kas dzīvoja Rietumvirdžīnijā. Viņš vēlējās redzēt pasauli un paceļot. Skaistās, krāsainās pastkartes, kas pienāca no amerikāņu okupācijas karavīriem Japānā, pamudināja arī Šedriku brīvprātīgi iestāties armijā. Toreiz viņš vēl nezināja, ka tam būs gadus skaitīties par pirmo amerikāņu kritušo karavīru Korejā, jo Šedriks nemaz nedomāja, ka viņam kādreiz būs jācīnās. Vēl pirms pāris mēnešiem Savienotās valstis rekrutēja brīvprātīgos armijai ceļojumu biroju stilā, izmantot skaistus plakātus, solot labu atalgojumu un uzturu. Par patriotiskiem ideāliem, par smagām cīņām un nāvi frontē nebija ne runas. „Jums nebūs nekur tik labi kā šeit," jaunajiem karavīriem stāstīja virsnieki. Viņiem bija taisnība tik ilgi, kamēr Korejā atskanēja šāvieni.

Arī tagad, tāpat kā 1941. gadā, komplicēto iesaukšanas aparātu vada 56 gadus vecais brigādes ģenerālis Luis Heršejs. Labsirdīgi zobodamies, amerikāņi savus karavīrus sauc par „šokolādes karavīriem", jo Savienotajās valstīs ļoti pazīstama ir Heršeja šokolādes fabrika. Tai gan ar brigādes ģenerāli nav nekāda sakara. Heršejs cēlies no nabadzīgas ģimenes Indiānas štatā. Pirmo izglītību tagadējais brigādes ģenerālis ieguva sādžas skolā, kur visām klasēm bija tikai viena telpa. Arī viņš pats vēlāk kļuva par slikti atalgotu tautskolotāju un varbūt šai amatā būtu palicis līdz mūža beigām, ja to kā rezerves virsnieku nebūtu iesaukuši pirmajā pasaules karā. Pats brigādes ģenerālis pulveri gan nedabūja paostīt, jo kad viņš nonāca Francijas frontē, pēc dažām dienām parakstīja pamieru. Bet jaunais virsnieks bija parādījis teicamas organizātora spējas.

No 1920.—1936. gadam viņš pamazām kāpa uz augšu pa stāvām karjēras kāpnēm. Savienotās valstis toreiz sāka domāt par vispārēju karaklausību, jo pie Eiropas apvāršņa Hitlera personā jau bija savilkušies draudīgi mākoņi. Tā kā Heršejs strādāja armijas organizēšanas birojā, viņam uzdeva izstrādāt to saucāmo izlases likumu (Selective Service Act), kas tagad ir pamatā visām iesaukšanām. Tikmēr, kamēr pasaulē valda miers, Savienotās valstis iztiek ar brīvprātīgajiem. Bet draudu gadījumā iedarbina tā saucamo „mobilizācijas komiteju" (draft board). Visi dienestam derīgie vīrieši no 19—26 gadiem ieskaitīti I-A klasē. Neiesauc tos gadījumus, kas apzīmēti ar IV-F. Bet ir arī vēl citi izņēmumi. No karadienesta atbrīvoti medicīnas, teoloģijas, fizikas, ķīmijas un inženierzinātņu studenti. Tāpat izņēmums ir tie vīrieši, kas strādā svarīgos kara rūpniecības uzņēmumos. Nav jādien arī tādu ģimeņu locekļiem, kurām viens dēls kritis, kā arī ģimeņu galvām un pagājušā kara veterāniem.

Teorētiski Savienoto valstu armijā var iesaukt 10 milj. vīru, kas ir no 19—26 gadi veci. Bet atskaitot visus izņēmumus, paliek tikai 4 miljoni. Vai šos izņēmumus ievēros arī tagad, nav vēl īsti skaidrs. Vašingtonā aizvien noteiktāk runā, ka līdzšinējā prakse būs jāatmet, jo citādi ASV nevarēs rekrutēt pietiekami lielu armiju. Pats brigādes ģenerālis Heršejs, kas brīvlaikos labprāt studē psicholoģiju un psichiatriju domā, ka uz Savienotajām valstīm nevarētu attiecināt Eiropas kazarmu sistēmu.

Savienotās valstis un Lielbritānija gatavojas

Vašingtona (D). — Pirmdien Vašingtonā sākās svarīga apspriede par aizsardzības jautājumiem un militāru palīdzību Atlantika pakta signatārvalstīm. Tajā piedalījās ārlietu ministrs Ečesons, aizsardzības ministrs Džonsons ar pārējiem valdības locekļiem, kā arī kongresa vadītāji locekļi. Informētas aprindas izsakās, ka prezidents Trūmens šai apspriedē ierosinājis piešķirt ieroču sūtījumiem Atlantika pakta signatārvalstīm vēl 4 miljardus dolaru. UP sakās zinām, ka ASV aizsardzības ministrija apsvērusi jautājumu arī par 1600 turbolzniīcinātāju nodošanu pakta signatārvalstīm, kas prasīs apmēram 700 milj. dolaru. Prezidents Trūmens jau tagad pilnvarojis aviācijas ministriju nodot pasūtinājumus 200 amerikāņu lidmašīnu fabrikām, lai tās nekavējoties sāk ražot lidaparātus un to daļas. Gumijas fabrikām savukārt uzdots pacelt gada produkciju no 480.000 uz 675.000 tonnām. Savienoto valstu vēsturē vēl nepiedzīvoti īsā laikā amerikāņu senāts pagājušo sestdien pieņēma aizsardzības budžetu 13,2 miljardu dolaru apmērā. Svarīgajam lēmumam bija vajadzīgas tikai 10 minūtes. Tagad kļuvis zināms, ka ASV jau tuvākā nākotnē palielinās savu sauszemes karaspēku par 240.000 vīriem.

Pagājušās nedēļas beigās arī Lielbritānijas karalis Džordžs VI parakstīja ārkārtīgu dekretu, kas atļauj iesaukt daļu rezervistu. Britu valdība bez tam laikam jau tuvākā nākotnē organizēs ts. drošības vienības, kam būs jāapkaro sabotāžas un jācīnās ar spiegiem. Aizsardzības budžetu nolēmuši palielināt arī Francija. Tas paredz šai vajadzībai 250 miljardu franku, kas līdzinājas 2,94 miljardiem vācu marku.

KOMŪNISTIEM 48 STUNDU LAIKĀ JĀATSTĀJ PILSĒTA

Ņujorka (md). — No Birminghemas Alabamas štatā ziņo par ļoti radikālu un nepārprotamu izrīcību pret komūnistiem. Pilsētas īpaša trīs vīru komisija pieņēmusi lēmumu, kas izsludina komūnistu partiju ārpus likuma, kā arī devusi rīkojumu visiem komūnistiem 48 stundu laikā pazust no pilsētas territorijas. Bez tam piederību komūnistu partijai Birminghemā sodāma ar 100 dolaru naudas sodu un 180 dienām cietuma. Sodāma ir arī sazināšanās un brīvprātīga biedrošanās ar personām, kas bijušas komūnistu partijas biedri. Pirmais tiesas spriedums ķēra komūnistu partijas vadītāju Alabāmas štatā Holu.

No Detroitas ziņo, ka turienes policija aizliegusi kioskos pārdot „subversīvus laikrakstus un literātūru". Aizliegums izdots pēc pilsētas domes rīkojuma policijai novākt no ielām kioskus, kas pārdod komūnistu publikācijas. Mičigānas štata komūnistu partijas vadītājs Vinters šo iestāžu rīcību apzīmējis par nelikumīgu, soli uz „fašistisku diktātūru".

ČECHI NEVĒLAS APSAIMNIEKOT BIJUŠOS VĀCIEŠU ĪPAŠUMUS

Reichenberga (Rs). — Reichenbergas laikraksts Straz Severn (Sardze ziemeļos) ziņo, ka čechi nevēlas apsaimniekot no Čechoslovakijas aizbēgušo un izraidīto vāciešu īpašumus. Agrāko 3 miljonu vāciešu vietā ieradušies tikai ap 250.000 čechu, slovaku un Slovakijas čigānu. 170.000 saimniecību stāvot tukšas, kaut gan tās iegūstamas tik pat kā par velti un pārcelšanās izdevumus sedz valsts. „Nevēlamā parādība izskaidrojama ar to," ziņo laikraksts, „ka daudzi Čechoslovakijas iedzīvotāji stūrgalvīgi domā, ka politiskais stāvoklis Eiropā drīz mainīsies un vācieši atgriezīsies."

MASKAVA KAUNINA RIETUMU ZINĀTNIEKUS

Maskava (md). — Padomju zinātnieki nosūtījuši vēstuli četriem izciliem amerikāņu zinātniekiem-mikrobiologiem, kurā apvaicājas, vai amerikāņi ļaušot savu zinātnisko mūža darbu „izmantot kara mērķiem"? Vēstulē arī norādīts, ka ASV aizsardzības ministrs Džonsons „ar neslēptu lepnumu" paziņojis, ka Savienotās valstis turpinot savus pētījumus bakterioloģiskā kara nozarē. Roberta Kocha institūts, Tībingenas ķīmijas institūts un citi zinātniski institūti Vācijā amerikāņu uzdevumā nodarbojoties ar bakterioloģiska kara sagatavošanu. Arī Kanadas kara ministrijas zinātniskās pētniecības daļas direktors Soldants esot dižojies ar septiņās Kanadas laboratorijās gūtajiem panākumiem bakterioloģisko ieroču nozarē.

VAI SADUMPOJUŠIES PADOMJU ZEMŪDEŅU KOMANDIERI

Ņujorka (fm). — New York Herald Tribune 29. jūlijā sniedza AP aģentūras informāciju par kādu amerikāņu OSS bijušā virsnieka ziņojumu, kurā minēts par 11 krievu zemūdeņu komandieru sadumpošanos. ASV kara laika slepenā dienesta pulkvedis Estijs, kas tagad darbojas kādā Salemas laikrakstā, esot ieguvis informāciju, ka vairāku padomju zemūdeņu komandieri, uzzinājuši par notikumiem Korejā, bez pavēles atgriezušies savā bazē vai arī izcēlušies krastā. Deviņi no zemūdeņu vadītājiem bijuši agrākie vācu komandieri, tie nošauti, bet padomju virsniekus tiesājot krievu flotes tribunāls. Pieminētās zemūdenes atradušās dienesta braucienos Eiropas un Vidusjūras ūdeņos. 11 no tām bez pavēles tūlīt atgriezušās savā bazē Ļeningradā, bet daži citi komandieri esot izcēlušies krastā un pametuši savas zemūdenes.

DAŽOS VĀRDOS

Londonā svētdien notika demonstrācijas pret Padomju vēstniecību, kurās piedalījās apmēram 150 personu. Demonstranti izdauzīja vairākus vēstniecības logus. Policija apcietinājusi divas personas. Demonstrāciju laikā izdalītas skrejlapas, kurās apgalvots, ka vienīgi Mosleja kustība var stāties pretī Padomju savienībai. Kā zināms, sērs Moslejs ir britu fašistu vadītājs.

Francijas ārlietu ministrija atvainojusies Italijai par starpgadījumu Tour de France sacīkstēs, kad vairāki skatītāji uzbruka itaļu riteņbraucējiem. Franču ārlietu ministrija apsolījusies, ka starpgadījumu izmeklēs un vainīgos sodīs.

Uzspridzināt franču arsenālu Angulemā šinīs dienās mēģinājuši seši komūnisti. Sardze sabotierus vēl laikā pamanījusi un, atklājot šauteņu uguni, tos padzinusi. Arsenālā glabājas ieroči, kas ievesti no Amerikas.

Filmu par cīņām Korejā tuvākajās dienās sāks izrādīt vācu kinoteātros. Tā sākas ar amerikāņu un padomju armijas ienākšanu Korejā, tālāk seko Ziemeļkorejas tautas republikas provokācijas un beidzas ar pašreizējām cīņām komūnistu un Apvienoto nāciju karaspēka starpā.

Lapseņu midzenis telefona aparāta klausulē atrasts kāda vācieša dzīvoklī Veidenē. Telefona īpašnieks jau ilgāku laiku sūdzējies, ka aparāts darbojas ļoti nekārtīgi, un beidzot uzaicinājis techniķus to pārbaudīt. Tad arī atrasts neparastais traucējumu cēlonis.

30 policisti kļuvuši par kabatas zagļiem šajās dienās Ašafenburgā, lai brīdinātu iedzīvotājus no garnadžu briesmām, demonstrējot tiem, cik viegli tirgū un pilsētas ielās var izzagt naudas maku no neuzmanīgu namamāšu iepirkumu somām. Viens pats policists tirgū pusstundas laikā paspējis nozagt 10 naudas makus, kas pēc attiecīgas „lekcijas", protams, atdoti atpakaļ pārsteigtajām īpašniecēm.

Pastmarku imports un eksports aizliegts Vācijas padomju joslā, ziņo UP. Aizliegts arī pārsūtīt markas kā dāvanu.

Cīnīties pret komūnistiem Korejā izteikuši vēlēšanos arī čechu emigranti, kas atraduši patvērumu Rietumvācijā. Prezidentam Trūmenam un amerikāņu Augstajam komisāram Mekklojam adresētajā telegrammā viņi apliecinājuši, ka gatavi stāties komūnismam pretī ne tikai Korejā, bet arī citur.

Lietuvas ieroči atrasti pie komūnistu nemierniekiem Korejā, ziņo Stars and Strips. Padomju savienība šos ieročus ieguvusi, 1939. g. okupējot Lietuvu.

Arī karš kļūst dārgāks — kāds amerikāņu matemātiķis aplēsis, ka viena ienaidnieku karavīra nodarbināšana otrā pasaules karā izmaksājusi 100,000 dolaru.

13.000 katoļu garīdznieku pēdājos piecos gados nonāvēti vai ieslodzīti koncentrācijas nometnēs padomju satelītvalstīs, ziņo Vatikāna radio. Ukrainā vien nonāvēti vairāk nekā 3600 garīdznieku un slēgtas vai noārdītas 1000 baznīcas un kapellas.

10 t smags „Brīvības zvans" Berlīnei izliets un iesvētīts Kroidonā pie Londonas. Milzu zvanu oktobrī uzstādīs Berlīnē kā veltījumu visiem, kas upurē dzīvības cīņai par cilvēku brīvību. Brīvās Eiropas komitejas rīkotā un pret komūnistu viltus propagandu vērstā „patiesības kara gājiena" ietvaros Brīvības zvana pirmās skaņas pārraidīs visā brīvajā pasaulē, reizē skandinot baznīcu zvanus visā Rietumeiropā un ASV.

No collām uz milimetriem beidzot ilgi nolēmusi pāriet ASV armija savos mēros, jo lielākā daļa Atlantika pakta valstu, izņemot Angliju, ieroču rūpniecībā lieto metrisko sistēmu, nevis pēdas un collas.

Par Trūmena papildus pieprasītajiem 10 miljardiem dolaru varēs palielināt ASV armijas kaujas divīziju skaitu no 10—12, karalidmašīnu skaitu no 48—60 grupām un flotes aviācijas bazes kuģu skaitu no 7—14.

Jauna deja suku-suku nākšot modē šorudden. Rumbai līdzīgā deja esot pārveidota no kādas mežonīgas karibu nacionālās dejas, ko kādreiz bija iecienījuši spāņu pirāti.

Bērnu trieka jau ilgāku laiku plosās Stutgartē un apkaimē. Līdz šim tā prasījusi trīs upurus. No 31 saslimšanas gadījuma 17 ir smagi. Ziemeļvirtembergā ar bērnu trieku sirgst 12, bet Ziemeļbādenē 16 personas.

Lētais alus, ziņo vācu prese, būs dabūjams tirgū tikai 1. septembrī, jo jāpaiet trīs nedēļām, iekām izsludinātais likums stāsies spēkā.

Komūnistiem ir tiesības stāties pretī visām amerikāņu vienībām, kas mēģinās izcelties Italijā, paskaidroja itaļu komūnistu vadonis Toļati. Šī deklarācija ir tiešs drauds Italijas valdībai, ja tā eventuālā kara gadījumā lūgtu ASV palīdzību.

Pāri Atlantijas okeanam šinīs dienās 14 m garā jachtā no Brēmerhāfenas devās kāds vācietis un kāds amerikānis. Abi ceļotāji nodomājuši sasniegt Sanfrancisko, izbraucot caur Panāmas kanāli.

Uz grāmatvedību bez santīmiem turpmāk pāries franču valdībā. Franču santīma vērtība ir pārāk niecīga (apm. 0,3 amerikāņu centa), lai ar to apgrūtinātu grāmatvedību, tādēļ turpmāk visas summas noapaļos līdz veselam frankam, tā ik gadu ietaupot tūkstošiem stundu grāmatvežu darba.

1000 gadu pirms Amerikas atklāšanas Dienvidamerikā jau pastāvējusi augsti attīstīta civilizācija, — to, šķiet, apliecinām kāda archaiologa Argentīnā atklātās granīta tempļa paliekas.

Karš Korejā tagad un pirms 50 gadiem

Pēc tam kad pirmajās trijās kara nedēļās Dienvidkorejas armijai kopā ar amerikāņu spēkiem nebija izdevies komūnistu spēkus atspiest atpakaļ aiz 38. platuma grada vai vismaz apturēt viņu virzīšanos uz priekšu, ziņās un komentāros par notikumiem Korejas karalaukā sāk pavīdēt doma, ka amerikāņiem un dienvidkorejiešu karaspēka atliekām laikam būs jāatkāpjas līdz Pusanai. Tur tad varētu izveidot nocietinātas tilta gala pozīcijas un ar stipru aviācijas atbalstu turēt pret katru ienaidnieka pārspēku. Ar to būtu iegūts laiks dezorganizētās dienvidkorejiešu armijas jaunformēšanai. Amerikāņi savukārt varētu šai laikā pievest vajadzīgo daudzumu kājnieku, tanku, artilerijas un citu kara materiālu.

Pusanas ostas lielā nozīme līdzšinējā kara norisē, bet vēl jo vairāk tās turpmākā loma, izsauc atmiņā notikumus, kas pirms nepilniem piecdesmit gadiem bija tās vārdu padarījuši tikpat pazīstamu, kā šodien. Pusana, Masampo un Čemulpa bija tās Korejas ostas, kur 1904. gadā japāņu sauszemes spēki izkāpa malā Azijas cietzemē, pārņēma varu no neitrālās Korejas valdības, nocietinājās, izbūvēja ceļus un tiltus, pagarināja dzelzceļu no Seulas uz ziemeļiem, sagādāja proviantu un uzsāka karagājienu pret carisko Krieviju, kas beidzās ar Japānas uzvaru, ko 1905. gadā apzīmogoja pazīstamais Portsmutas miera līgums.

Lai gan ir neapstrīdams fakts, ka Japāna bija tā, kas sāka toreizējo karu, tomēr nav arī iespējams noliegt, ka Krievija būtu bijusi šai ziņā bez vainas. Tās pašas imperiālistiskās tieksmes, kuru dēļ Kremļa varenie šodien apdraud pasaules mieru, nedeva mieru arī cariskajai valdībai un lika tai mēģināt paplašināt savu ietekmes sfairu arvien tālāk uz austrumiem. Toreizējais kaujas sauciens bija: „Par caru, tēvzemi un pareizticību." Šodien tas skan: „Par dzimteni un biedru Staļinu." Vēsture zina stāstīt, ka ģenerālis Kuropatkins, īsi pirms kara izcelšanās, Portartūras cietoksnī pieņemdams ķeizara dzimšanas dienai par godu rīkoto parādi, lepni izsaucies: „My gotowy!"

Krievijas kara un tirdzniecības flotei bija vajadzīgas neaizsalstošas ostas Klusā okeana piekrastē. Krievija vēlējās savu īpašumu Austrumāzijā paplašināt un noapaļot, un šai vajadzībai tai pār visām lietām bija nepieciešama Koreja, šī pussala, kas tik tālu iesniedzas Ķīnas jūrā. Vēl svarīgāka bija Mandžūrija.

Visos šais punktos Japānas intereses bija diametrāli pretējas. Tā baidījās, ka gadījumā, ja Krievijas Mandžūriju anektē uz visiem laikiem, tā pārējo tautu tirdzniecībai būs vairāk vai mazāk slēgta, un ka nebūs pārāk ilgi jāgaida, līdz lielā Ķīnas valsts nonāks Krievijas vasaļa lomā. Tik pat grūti Japānai bija mierīgi noskatīties kā Krievija nostiprina savu ietekmi Korejā. Jau Japānas militārās intereses vien to nevarēja pieļaut, bet vēl nozīmīgāks bija eksports. Un beidzot Japānai Koreja bija svarīga kā kolonizācijas zeme, jo strauji pieaugošajam iedzīvotāju skaitam dzimtenes salas sāka kļūt par šauru.

No šīm interešu preteškībām tad arī izauga toreizējais karš. Tā startam nebija jāmeklē sevišķas aizbildināšanās vai iegansti un diplomātu valodu drīzi vien aizstāja lielgabalu salves.

Būtu nepareizi šāsdienas vai rītdienas notikumos mēģināt saskatīt kādu līdzību ar notikumiem pagātnē. Viens apstāklis tomēr ir abos notikumos līdzīgs: vienā pusē cīnās āziāts, bet otrā — baltās rases pārstāvis, ja demorālizēto Dienvidkorejiešu armiju līdzi nerēķina. Ja nu reiz tiešām sāksies Korejas atbrīvošanas akcija, izejot no Pusanas tilta gala pozīcijām, tad arī šī situācija būs daudz savādāka nekā toreiz: baltās rases karavīram būs jāuzbrūk āziātam viņa paša zemē, pazīstamā apvidū un pierastos klimātiskos apstākļos.

-ls.

Sācies viskritiskākais...

(Turpinājums no 1. lpp.)

lēmumu par palīdzības sniegšanu Dienvidkorejai, ar savām veto tiesībām viņš tomēr var ievērojami paralizēt Apvienoto nāciju pasākto akciju.

Ka otrdienas sēde būs ļoti svarīga un varbūt arī vētraina, liecina lielvalstu gatavošanās. Pirmdien neoficiālā apspriedē pulcējās ASV, Lielbritānijas, Francijas un Norvēģijas delegāti, lai apspriestos, ko darīt pret eventuālajām Maļika prasībām vai ierosinājumiem. Visi delegāti uztur nepārtrauktu kontaktu ar savām valdībām, saņemot svarīgas instrukcijas. Apvienoto nāciju aprindās klīst valodas, ka ar Maļika atgriešanos Drošības padomē Padomju savienība varētu mēģināt iedabūt šai svarīgajā institūtā komūnistisko Ķīnu. Tāpēc vairāki amerikāņu senātori uzaicinājuši Dinu Ečesonu deklarēt, ka Savienotās valstis būs kategoriski pret to. No otras puses šādu Maļika ierosinājumu varētu noraidīt ar vienkāršu balsu vairākumu. Tā kā lēmumam par Dienvidkorejas atbalstīšanu pietika 7 balsu, nav nekādu bažu, ka šīs pašas valstis nobalsos arī pret komūnistisko Ķīnu.

Bez tam runā vēl, ka Maļiks varētu sākt jaunu miera ofensīvu; iesniedzot Drošības padomē 3 punktu plānu — nekavējoties izbeigt kara darbību Korejā, iecelt Apvienoto nāciju pamiera komisiju, kurā ieietu arī Padomju savienības pārstāvis, un UN pārraudzībā izdarīt vēlēšanas visā Korejā. Pēdējam ierosinājumam komūnistiem ir zināmas priekšrocības. Ieņemtajos apgabalos viņi jau proklamējuši zemes reformu, tādā veidā iegūstot nabadzīgo zemnieku atbalstu. Bez tam komūnistu aģitātori mākslīgi uzkurinājuši naidu pret balto rasi, nodēvēdami to par uzbrucēju. Tie visi, protams, ir tikai minējumi, uz kuriem atbildi dos jau tuvākā nākotne. Lai būtu kā būdams, Maļika atgriešanās Drošības padomē nekādā gadījumā nav uzskatāma par Padomju savienības gribu sadarboties. Drīzāk jātic tiem komentātoriem, kas augustu dēvē par viskritiskāko mēnesi.

Politiski mākoņi...

(Turpinājums no 1. lpp.)

litāros nolūkos". Saskaņā ar jauno rīkojumu diviem amerikāņu un vienam britu korespondentam liegta iecelošanas atļauja Azerbeidžanā. Divus citus amerikāņu korespondentus, kas jūlija sākumā apmeklēja Azerbeidžanu, tomēr nepielaida tuvāk par 2 km no robežas.

Azerbeidžanā, kā zināms, apmēram gadu, līdz 1947. g. rudenim, bija nodibināta Maskavas parauga „tautas republika". Rietumu novērotāji šo provinci uzskata par sevišķi kritisku apgabalu. Stāvokli pasliktina arī Azerbeidžanā izplatītais bezdarbs, trūkums, nespējīga provinces valdība un lielo zemes īpašnieku patvaļības. Apstākļu pazinēji izsakās, ka vienīgi šīgada labā raža aizkavējusi azerbeidžaniešus no atklātas sacelšanās pret centrālo valdību Teheranā.

Maskava savā notā Teheranai, protestējot pret amerikāņu aktīvitāti Irānas naftas apgabalos, piedraudēja ar iejaukšanos, dibinoties uz 1921. gada nolīgumu, kas noliedz „pretpadomju operācijas Irānā".

Lietpratēji Vašingtonā par šādu iespēju bažījās mazāk nekā par varbūtību, ka laikā, kamēr ASV saistītas Korejā, Irānas komūnisti varētu mēģināt organizēt Maskavai draudzīgu valdību resp. mēģināt panākt padomju satelītrežīma nodibināšanu Irānā.

Arī New York Herald Tribune korespondents Fireks par vienu no pašreiz visvairāk apdraudētajiem apgabaliem uzskata Irānu; — pārējie divi pēc viņa domām, ir Jugoslavija un Berlīne. Fireks vispār pārliecināts, ka Maskavas organizētās Dienvidkorejas invāzijas patiesais kara mērķis atrodas Eiropā. Pati Koreja īstenībā visu laiku jau bijusi tikpat kā Maskavas kabatā, jo pavīršs skatiens kartē rāda, ka šī pussala kara gadījumā pret Padomju savienību un komūnistisko Ķīnu ir pilnīgi neturama. Tādēļ Korejas operācija jāuzskata par taktisku manevru. Pēc Fireka hipotezes, komūnistu uzvarai Korejā sekotu vēl līdz šī gada beigām akcija pret Jugoslaviju un Rietumberlīni, eventuāli pret Irānu.